శ్రీః

శ్రీ కౌశికకులతిలక

శ్రీ వేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య

పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య

వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య

కవితార్కికసింహస్య

కృతిః

వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయః

ఆచార్యచమ్పూః

శ్రీ పురం. నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యేణ

నానాపుస్తకపరిశీలనపురస్సరం

పరిష్కృత్య

చెన్నపట్టణే,

పత్తి-రామానుజనాయకవర్య తనయాధిష్ఠితాయాం

శ్రీనికేతనముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితో

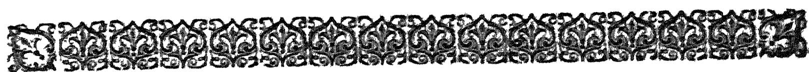
విజయతేతరామ్.

నన్దన సం॥

సర్వార్థసిద్ధిసహితః తత్త్వముక్తాకలాపః	...	౪—౮—౦
అధికరణచిన్తామణిసహితా అధికరణసారావళిః	...	౩—౮—౦
ప్రాకృతమఞ్జరీ కాత్యాయనసూత్రవ్యాఖ్యా	...	౦—౨—౦
సచ్ఛాయం భారతమఞ్జర్యాఖ్యం ప్రాకృతకావ్యం	...	౧—౬—౦
సవ్యాఖ్యాన హంససన్దేశః	...	౦—౫—౧
ద్వాత్రింశద్రహస్యమ్	...	౨—౭—౧
ఉత్తరచమ్పూః	...	౦—౯—౧
శ్రీమన్నిగమాన్తమహాదేశికసహస్రనామాదిస్తోత్రావళీ.		౦—౨—౦
రాఘవపాణ్డవీయమ్ సవ్యాఖ్యమ్	...	౦—౧౨—౦
ఆచార్యచమ్పూః	...	౦—౮—౦

ముఖవిలాసః.

శ్రీపురం నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యః
అసిస్టెణ్ట్ లైబ్రెరియన్
గవర్న్మెణ్ట్ ఓరియణ్టల్ మాన్యుస్క్రిప్ట్స లైబ్రరి
మద్రాస్.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమతే హయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

ఆచార్యచమ్పూః వేదాన్తాచార్యవిజయనామకః.

యద్భక్తిం పరిచిన్వతామనుకలం లక్ష్మీర్గరీయస్యతే యల్లాభార సలక్ష్మచారు మురజిద్వక్షో దరీదృశ్యతే। యత్ ప్రహ్వా త్రిదశావరోధలలనా మౌళౌ వరీవృత్యతే తత్పద్మాచరణామ్బుజం మమ గిరాం లాభాయ భోభూయతామ్ ॥౧॥ దదన్తాం సన్తోషం దనుజవరిపత్నిప్రణయినీకటాక్షాః కాళిన్దీకువలయకచగ్రాహిరుచయః। వలన్తే పత్యుర్యే వపుషి తుళసీసౌరభఝరీఝరీవాహక్రీడద్భ్రమరపటలీవిభ్రమభృతః ॥ ౨ ॥ మహిమ్నా కల్పన్తాం మధుమథనశుద్ధాన్తమహిళాకటాక్షాః స్సమ్ఫుల్లతరకమలమదకూలఙ్కషరుచః। విహారాన్ విన్దన్తః ప్రణిపతతి విస్తార్య పురతో వసూనాముల్లాసాన్ వలదమనమానాఙ్కురముషః ॥ ౩ ॥ విధత్తాం విఖ్యాతిం విధుకిరణధారాసహచరీ కటాక్షాణాం రేఖా కలశతటినీకాన్తదుహితుః। సురాధీశాధీతస్తుతివచనవాచాలసవిధం పరాధీనం యస్యాం భవతి పరమం బ్రహ్మ తదపి ॥౪॥ పవిత్రీ లోకానాం సరసిజవనీవాసరసికా కటాక్షైః కల్యాణైః కలయతు సుఖం కాపి కరుణా। యయా దృష్టో దృప్యద్గజనికరగణ్డస్థలగళన్మదస్రోతస్విత్తే మహతి సదనే హర్షమయతే ॥ ౫ ॥ పునానైరానమ్రాన్ పునరుదరసంసర్గశమనైరకుణ్ఠస్వాతన్త్ర్యైరమృతరససన్దోహసహజైః। ఉదారైరాలోకైరుపనయతు హర్షానవధీన్ దయాకేళీసీమా దనుతనయహన్తుః ప్రణయినీ ॥ ౬ ॥ కమలవిపినక్రోడక్రీడానిబద్ధకుతూహలం కలశజలధిఖ్యాతిస్రోతఃప్రసారణకారణమ్ । త్రిదశమకుటీముక్తాదత్తార్ఘ్యనాఙ్ఘ్రి దయాఘనం త్రియుగనయనానన్దం బృన్దం రుచాం పరిచిన్మహే ॥౭॥ యః కృష్ణశ్రియముద్వహన్ విహరతే రాగోజ్జ్వలాం యోషిధుర్దీవ్యత్యజ్జ

రథాఙ్గనన్దకకరః ప్రత్యూఢదోషోదయః। యః స్తోకంచ రజో నజాతు వహతే విశ్వమ్భరో మోహరిర్వ్యాపారానవనే తనోతి స జయత్వాశ్చర్యభూమా పుమాన్ ॥౮॥ శైలద్గోపకుటుమ్బినీకుచతటీగాఢాఙ్గపాలీమిళత్కస్తూరీఘనసారకుఙ్కుమరజఃకిమ్మీరమేకం మహః। కేళీవేణురవద్రవీకృతదృషత్ప్రస్యన్దపారమ్పరీసైన్వరాస్వాదసమోదతర్ణకసదస్సంవీతమీడీమహి ॥ ౯ ॥ క్రీడత్కోదణ్డదణ్డప్రతికలవిగళత్సాన్ద్రఘనారాచధారాదూరప్రోక్షిప్తరత్నఃపరిబృఢమకుటీముక్తముక్తాప్రసూనైః। ఆదత్తానల్పకల్పద్రుమనవసుమనోవర్షి దేవర్షిదేవప్రత్యర్చాసన్ద్రిమం యః ప్రథయతు స శుభం కోపి ధానుష్కధుర్యః॥౧౦॥ కాన్తిం కాఞ్చన కాఞ్చనాచలతటీశైలన్మరుత్కుఞ్జరస్వైరోత్కీర్ణసువర్ణసమ్పదుపమాసర్వంసహాం బిభ్రతీ। సావర్తం మురజిత్కరామ్బుజరుచిస్రోతస్సమాతన్వతీ వాచం కాచన దేవతా రచయతాదాచాన్తమోచామదామ్ ॥౧౧॥ విహారభేదాన్ వివృణోతు నిత్యం మనస్తటాకే మమ చక్రరాజః। కరే విధోర్యః కలితోదయోఽపి కాన్తానుషఙ్గం కలయన్ సమిన్ధే॥ ౧౨ ॥ మునీన్ద్రమేకం ముహురన్తరఙ్గే కుర్వే కుహూకణ్ఠ ఇతీర్యతే యః। ఆరుహ్య శాఖాం కవితాభిధానామజస్రమావర్తితరామశబ్దః॥౧౩॥ నాథో న జాయేత సతాం కథం హి వల్మీకజన్మా విపులః కలాభిః। అధత్త రామానుభవోచితాన్ యో గవాం కలాపానమృతస్వరూపాన్॥ ౧౪ ॥ పుణ్యాం ధియం భారతకృద్విధత్తాం పుణ్డ్రేక్షువల్లీవ యదీయసూక్తిః। పర్వాన్తరవ్యఞ్జితవృత్తరత్నా సర్వోత్తరం హన్త రసం ప్రసూతే ॥౧౫॥ వ్యాసఙ్గమన్యేపి భజన్తు వేదే వ్యాసన్తి కిం తే మితసూక్తిభాజః। సఞ్చారమాత్రేణ పరే భజన్తే కిం చారుతాం చన్ద్రవదన్తరిక్షే ॥౧౬॥ అవ్యాసురస్మద్గురవో గుణజ్ఞా నిర్వ్యాజకారుణ్యనిమగ్నచిత్తాః। అదర్శి యేషాం వచనైరమారే నిధిర్గరీయాన్ నిగమాన్తమృగ్యః ॥ ౧౭ ॥ శఠద్విషే శాన్తిధనాయ తస్మై ప్రణామవాచం పరిశీలయామః। యత్సూక్తిరూపేణ సనాతనీ సా సరస్వతీ సర్వజనాన్ పునీతే ॥౧౮॥ నాథస్య సూరేర్న కథం చరిత్రం విచిత్రతాం విన్దతి యః స్థిరాత్మా। గుణైరుదారైః గురుపఙ్క్తిహారే

విశుద్ధవృత్తస్తరళత్వమేతి ॥ ౧౯ ॥ భాగీరథీ సా భవమౌళిభాగే బభ్రామ
గన్తుం బహిరప్రగల్భా। యత్నం వినా యామునసూక్తిరేషా భువం పరాకృత్య
భువం పునీతే ॥ ౨౦॥ 'సనాతనసరస్వతీకుముదసమ్పద్దక్షైః క్ష్మాభృత్కరైరపాకృతత
మోభరైరపహృతాభితాపాఙ్కురైః। వచోనిచయచన్ద్రికావిలసితైస్స వి
ష్ణోః పదే విశుద్ధిమభిదర్శయన్ వితనుతాం యతీన్ద్రః శ్రియమ్ ॥ ౨౧॥ మహీ
యాంసం హర్షం మనసి వితరీతుం తనుభృతాముదీతౌ ద్వౌ తారాప్రి
యతమయతిక్ష్మాపరిబృఢౌ। కలాదానాదాద్యో భజతి లఘుతాం పశ్యత జ
నాః పరో దోషాపేతః ప్రథయతి తతోఽహన్త గురుతామ్ ॥ ౨౨॥ వారాశి
ఘోరాపతమోర్తిధారాదోరాహవారక్షధురీణసూక్తిః। పారావరీం నః
ప్రథయన్నిరున్ద్ధే మారాధినాథః కుదృశాం యశాంసి ॥ ౨౩॥ ఆమ్నాయ
చూడార్యనుతిం చికీర్షురాదౌ తదీయాన్ కలయే కృతీన్ద్రాన్। నిరర్గళో
ద్యన్నిజసూక్తివాత్యానిర్ధూతతత్తన్మత తూలజాలాన్ ॥ ౨౪ ॥ పరస్సహ
స్రం పరవస్తునామ్నే కుర్వే ప్రణామాన్ కులదైవతాయ। వేదాన్తవి
ద్యాగురుసూక్తిగఙ్గా విష్వఙ్ముఖీ భాతి యదుక్తివప్రైః ॥ ౨౫॥ పదం ముదే
స్యాత్పరవస్తుసూరేః యదన్వయే జన్మజుషాం శిశూనామ్। ఆమ్నాయ
చూడాగురుశేఖరస్య నామ్నాం కలాపా నవభూషణాని॥ ౨౬ ॥ విద్యా
విశేషాన్ విదితానవద్యాన్ వృత్తేన శీలేన చ యోఽవితేనే। వీతావలేపో వి
జయీ సభాయాన్మాతామహో మే పరవస్తునామా ॥ ౨౭॥ వ్యాసశ్చె
ద్వ్యసనావహశ్శ్రుతిగిరాం వాతన్ధయగ్రామణీర్దత్తే భోగరుచిం ధరా
శ్రుతిభవో రామాన్వయైకోత్సుకః। మాధ్యం యాతి గురుర్జడో హిమకరస్సూ
ర్యో విరోధీ సతాం సాధర్మ్యం పరవస్తువేఙ్కటగురోర్వ్యాప్తస్య కస్సాధ
యేత్ ॥ ౨౮॥ అముష్య శిష్యాననఘాన్ ప్రపద్యే వాచంభరైర్వారితవా
వదూకాన్ । సమీహితం యత్పదసేవ దుగ్ధే నిక్షేపవిద్యానిభకామధే
నుః ॥ ౨౯॥ దయాధనస్తస్య గురోస్తనూజో జయాయ భూయాన్నిగమా
న్తసూరిః। యస్మాదసీమప్రతిభావిలాసాదస్మాభిరగ్రాహి కలాకలాపః॥ ౩౦॥
అకల్పమస్మజ్జనకో జయీ స్యాదాకల్పమేకం నిగమాన్తవాచామ్। వృషాచ

లాసక్తిజుషం పునీతం యం వేఙ్కటేశం కథయన్తి సన్తః ॥౩౧॥ విద్యా
విలాసే యది తే వివిత్సా విచిత్రయుక్తా యది వా సిసృక్షా । అపాస్య శ
ఙ్కామయి చిత్త హన్తాదామ్నాయచూడాగురు * మాశ్రయేథాః ॥౩౨
౧॥విజయీభవతు చిరన్తనఫణితిశిఖరపరిషదమృతనిచయపరిచయమృదుళ
హృదయోదారకేదారసంరూఢగ్రహణధారణాదిమదళపరిష్వఙ్గతరఙ్గితో
పచయమతివితతిపుణ్డ్రీలతికోదఞ్చితసర్వతన్త్రస్వతన్త్రతాగుణమిళనలలి
తయశోధోరణీరమణీయమణిమాలికాపరిష్కృతధరణీరమణీమణిః నిర్మ
మజనహృదనభిమతనర్మభరితచరమయుగ పరికర్మీభూతదుర్మతకథకహత
ధర్మశర్మనిర్మాణాఖర్వీభవదాదరదర్వీకరోర్వీభృదధీశ నిదేశావతీర్ణసుధాశ
నపరోధిపయోధినీరఙ్కుశసముఙ్కురదహఙ్కృతిలుణ్టాకదివ్యఘణ్టాకృతిః
నిఖిలదురితతిమిరపటలపటిమవిఘట్టనకల్యకల్యాణగుణరత్నలాభసముద్భవ
దద్భుతవైభవః వలదమనహరిదచలశిఖరశేఖరాయమాణ శిశిరకిరణకిరణ
పారమ్పరీపరీరమ్భజరీజృమ్భదమ్భోనిధిగర్భవిశృఙ్ఖలవిస్ఫురఘుళఙ్ఘుళరవ
బహుళతరతరఙ్గనికురుమ్బడమ్బరవిడమ్బనధురన్ధరైః, యామునయతిక్షో
ణీభృదాదిమమహాద్రోణీనిర్ఝరసరిద్వేణీమజ్జనసమార్జితవిశుద్ధతాపరిరబ్ధశు
ద్ధాన్తసిద్ధాన్తబద్ధాన్తఃకరణకృతముఖహృదయచాతకపోతకకౌతుకసమ్పా
దనసమ్భృతధారాధరసలిలధారాచాతుర్యైః నిరవద్యగద్యపద్యగానవి
ద్యారమమాణ విద్యాధరగన్ధర్వకిన్నరవరవర్ణినీగణగీయమానగాఢవైదర్భ
పాఞ్చాలరూపనిజరీతివిశేషాకర్ణనసమయ సముదీర్ణశ్లాఘావిఘూర్ణదపర్ణా
పరిబృఢమకుటతటశిశిరకరకరవిసరదమృతశీకరపుఞ్జవ్యఞ్జితపుష్పాఞ్జలివికర
ణోపచారైః కపిలమపి కాతర్యవిపులం కణాదమపికథాహవతృణాదం సు
గతమపి యుక్తిదుర్గతం ధిషణమపి ధిక్కృతధిషణం శర్వమపి హాతగర్వం
చతురాననమప్యచతురాననం శఙ్కరమపిశఙ్కాశతశాలీనవచోఙ్కురం గు
రుమపి దురుపశమవ్రీడాభరగురుం వ్యాసమప్యుద్దామవాగ్విలాసం ప్రాచే
తసమపి ప్రముదితచేతసం బోధాయనమప్యఖణ్డితబోధాయనం, ఆమ్రేడితా
మ్నాయగరిమ్ణా స్వమహిమ్నా వ్యాతన్వానైః వారిధిభిరివవిపులాలఙ్కారైః

* అద్రిమేధా ఇతి పాఠాన్తరమ్.

ఘనరసోత్తుఙ్గైశ్చ వేదోపక్రమాధికరణరాద్ధాన్తవచనైరివ వేదపదవికాసను
సఞ్జాతవిరోధితయావిరచయద్భిః శబ్దాన్తరాదిభిరివ విఖ్యాపితాపూర్వధర్మశ
లాపైః కలాపైరివ కమనీయనానావర్ణధరైః ధరైరివ విచిత్రధాతుసహస్రధా
మభిః సహస్రధామభిరివ తమోనిరాసబద్ధోత్సవైః సవైరివాచ్యుతస్తోత్ర
రూపైః రూపైరివ బహువిధముఖ్యార్థోపలమ్భకారణైః కారణైరివాన్యథా
సిద్ధనియతపూర్వవృత్తిభావైః భావైరివ పరిస్ఫురత్సుగువాయపదైః పదైరివ
ప్రకటితప్రకృతితదుత్తరస్థితివిధాయకప్రత్యయైః విధాయకప్రత్యయైరివ శేషి
భావనాబోధసాధనైః సాధనైరివ సమ్భృతనానాలక్షణవ్యాప్తిభిః వ్యాప్తి
భిరివ భూయోదర్శనవిశేషజనితనిశ్చయైః నిశ్చయైరివైకధర్మిగతవిరుద్ధనానా
కోటివిషయయోగిజ్ఞాననివర్తకతాం ప్రపన్నైః ప్రపన్నైరివ వేదకృతాన్తవి
రోధిసఙ్ఖ్యావదధికరణధూర్వహైః శర్కరాత్మభిరపి మహితమార్దవైః కర్కైక
మిత్రైరపి విజయార్థసాధకైః అసాధారణైరపి సపక్షైః సత్త్వమావహద్భిః
చర్మితాన్తభావైరపి నవసుధాధారాకారైః నిఖిలమనోహరైర్నిజవచోభ
వైస్సమస్తదిగన్తవాస్తవ్యకథకజనధియం నిస్తులం విస్తారయన్, ఆదిమో
దాహరణమాచార్యలక్షణానామ్ అనుపమఫలమనన్తసూరిసుకృతబృన్దబృ
న్దారకతరోః అత్రిమహర్షిరివానసూయాశ్రితః ఋశ్యశృఙ్గ ఇవ శాన్తైకకు
తూహలీ వసిష్ఠ ఇవ వారితవిశ్వామిత్రశాస్త్రోల్లాసః వ్యాస ఇవ విస్తారితానే
కోద్భవభారతాన్తాదృతానన్తకథః సనాతనరుష ఇవ సముదఞ్చితసోమకా
న్తకీర్తిః మాయాకమఠ ఇవ మన్దరాగధురన్ధరః మహావరాహ ఇవ మహనీయ
విశ్వమ్భరాసక్తిః దివ్యసింహ ఇవ దర్శితప్రహ్లాదజనకసత్త్వోద్భేదః వఞ్చనా
వటురివ తత్క్షణకలితైకపాదావనీసహస్రగుణామోదితవిబుధః పరశుతపో
ధన ఇవ పరాహతకళఙ్కపదరేణుకః మైథిలీజానిరివ మహత్తరాజిహ్మగధ
ర్మప్రదర్శనవశీకృతజలాశయః* యదురామ ఇవ యామునోత్కర్షకారీ శౌ
రిరివ శతదూషణీభాషితోత్తరపరాకృతకన్యాగమదమఘోషజాతః కల్కీవ క
లితవిష్ణుయశస్సన్తతిః హయగ్రీవ ఇవ మధునిరాసోల్లసితసచ్చరిత్రరహస్యని
క్షేపరక్షాధికరణ† సారనిరపాయసూక్తిపరిహృతబ్రహ్మఖేదః సూర్య ఇవ

---

* బలరామ. † సారావళి.

సుకృతసారసామోదః పూర్ణచన్ద్రఇవపోషితభావజాతతాత్పర్యచన్ద్రికా
హ్లాదితకువలయః నిఖిలధననిరభిలాషోపిసర్వార్థసిద్ధిసాభిలాషః నిరాకా
ఙ్క్షితబహుమానోపిబహుమానైకశరణః ప్రఖ్యాపితయోగాచారోపిప్ర
త్యాఖ్యాతయోగాచారఃసన్తతసముదయదనన్తచిన్తనరససన్తోషసన్తతిమి
శదన్తఃకరణః ముహుర్ముహురనాదృతమోదాన్తరో వెదాన్తగురుః ॥౧॥
ప॥ కథాసుధాం కామపి తస్య సూరేరశేషలభ్యామజరైర్వితీర్ణామ్।గిరాం
భరైర్గ్రథితగద్యపద్యైస్సతాం ముదె సమ్ప్రతి దర్శయామః॥౩౩॥ వెదప్రా
తవతంసదెశికయశశ్చక్రాఙ్గపారమ్పరీం వెలాతీతవిలాసశీలనపరామాశాసు
సన్తన్వతీ । పఙ్కచ్ఛేదపటీయసీ శరదసౌ మత్సూక్తిరూపా సతాం చెత
స్యస్మిన్ కలానిధౌ ప్రసదనం ధత్తాం ముహుస్తాదృశమ్ ॥౩౪॥ పుత్రః కౌశి
కవంశవారిధివిధోః శ్రీవెఙ్కటెశస్య యో దౌహిత్రః పరవస్తువెఙ్కటగు
రోర్భ్రాతుస్స్వస్రీయో వాగ్మినః । ధన్యో యః కవివాదికెసరిగురోర్విఖ్యా
తయాభిఖ్యాగుణా ధత్తె యశ్చ సరోజసౌరభముచా వాచా సుధాచారు
తామ్ ॥౩౫॥ తాతో యస్య రమాసఖె ఘనరుచిం చెతోమణిం నిక్షిపంస్త
త్రోద్బోధసుధాకరస్య తమసామ్మర్మచ్ఛిదో జన్మభూః । విద్యావీచిపరమ్ప
రాపరివృతస్సత్కీర్తిముక్తాఫలైస్సమ్పన్నస్సముపైతి సత్త్వభరితస్సాదృ
శ్యమమ్భోనిధేః ॥ ౩౬ ॥ శ్రీమాన్ యస్య పితామహో గుణఘనః శ్రీ
వెఙ్కటెశోగురుః కావ్యె మన్త్రికదమ్బకాని కలయన్ హృద్యాని విద్యా
నిధిః।ఆయాతం పురతః కుతూహలితయా దాతుం స్వయం కాఙ్క్షితాన్
మెనె మెదురభక్తిహర్షితహరిస్తూలాయ లీలానటమ్ ॥ ౩౭ ॥ యద్వంశవి
ఖ్యాతివివృద్ధిహెతుః శ్రీశ్రీనివాసోగురుసార్వభౌమః । చక్రె యశస్వీ చ
తురో౽గ్రహారాన్ వ్యాఖ్యాంచ వాగ్మీ జయమఙ్గళాఖ్యామ్ ॥ ౩౮ ॥ వి
నీతిసర్వస్వవిదః సరస్వతీధునీతలస్పర్శధియః స్వచర్యయా । అరున్ధతీజాని
యశోతిశాయినస్సమిద్ధతె యస్య చ సప్త మాతులాః ॥ ౩౯॥ సరసా స
త్కవెస్తస్య సాలఙ్కారా సరస్వతీ । నిషెవ్యాసౌ విజయతె నిగమా
న్తగురుం వరమ్॥ ౪౦ ॥ ఆశిశ్రియదపశ్చిమస్తరణిసన్తతిం యః కవిః ప్రశె

స్తస్యాపి యః ప్రవాగుడుపవంశమాలమ్బత। అదశ్చరితవారిధేర్యది తయో
స్తీర్థ్వా భవేత్పరస్పరసహాయయోగ్భవతి పారలాభః క్వచిత్ ॥ ౪౧ ॥ త
థాపి సా వెకకిరీటసూరేః కథావధూటీ కృతసన్నిధానా। విస్మాయయన్తీ
విపశ్చైర్విలాసైర్మౌనవ్రతం లుమ్పతి మామకీనమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఆమ్నాయచూ
డార్యకథాసుధాయామంశాంశలాభోఽపి ముదాం నిదానమ్। చన్ద్రాంశు
లేశేన చకోరకాణాం కుతో న జాయేత కృతార్థభావః ॥ ౪౩ ॥ అపి వా
చమణీయసీమిమాం మహనీయామివ మన్యతే మహార్ణ। కలయన్ జలధిః
కవేరజాం కిము రుద్ధే తటినీం తనీయసీమ్ ॥ ౪౪ ॥ అనాదరాదల్పవివేకభా
జాం న జాయతే రమ్యగిరాం నికర్షః। ముక్తాం ద్విరేఫైః సుదృశో భజ
న్తే మూర్ధ్నా న కిం గన్ధఫలీం నవీనామ్॥ ౪౫ ॥ సతాం సమాజే సరసో
క్తిభాజాం సమ్భావనా కాపి సముజ్జిహీతే। అపాముపాన్తే సరసీరుహా
ణామామోదహేతుర్ద్యుతివైఖరీవ ॥౪౬॥ లలన్తు లోకే లలితాః కవీన్ద్రా
-వయం చ కాఞ్చిద్గిరముద్గృణీమః। సమ్పత్ప్రదాయీ న భవేద్వదాన్యా
స్సన్తీతి కిం సౌమనసో మణీన్ద్రః ॥౪౭॥ కావ్యాన్తరం శీలయతాం కవీనాం
కౌతూహలం నః కవితా చ *ధత్తే। మృగాఙ్కచూడస్య మృడస్య మౌళౌ
మన్దాకినీ విన్దతి కిం న లీలామ్ ॥౪౮॥ కాన్తాని పద్యాని బహూని వక్తుః
కా హానిరేకేన కళఙ్కభాజా। సుధారసాదీన్ సృజతః పయోధేః కీర్తిం
నిరున్ధే కిము కాలకూటః ॥ ౪౯ ॥ సమగ్రదోషామపి సచ్చరిత్రాం సరస్వతీ
మాద్రియతే రసజ్ఞః। ఉత్కణ్టకామప్యురుసౌరభాఢ్యాం కిం కేతకీం ము
ఞ్చతి చఞ్చరీకః ॥ ౫౦ ॥ విశుద్ధవాచోఽపి విలోభనీయా కథైవ దత్తే క
మనీయభావమ్। తాదృక్సురూపాపి వధూః కథం వా తారుణ్యలక్ష్మీవిధు
రా స్వదేత ॥ ౫౧ ॥ ఉదితాప్యుపజీవ్య పూర్వకావ్యం కవితా గ్రాహ్యత
మా గుణోజ్జ్వలా చేత్। రసయన్తి జనాః స్థితే రసాలే రసనీయాం కిల
శర్కరాం రసజ్ఞాః॥ ౫౨॥ గుణోదగ్రం నవం కావ్యం తిరోధత్తే చిరన్తన
మ్। తావత్కిసలయం హృద్యం యావత్పుష్పముదఞ్చతి॥ ౫౩ ॥ సకవిర్యో గ
ణాంగుమ్ఫైర్దోషాత్యయవిజృమ్భితైః। ప్రదర్శయతి భూయాంసం ప్రసాదం

* దత్తే.

జనచేతసామ్ ॥ ౫౪ ॥ ౧॥ అస్తి ఖలు విస్తారితజనవిలోచనకుతూహలా, ప్రతికలవినమదమరపరిబృఢముకుటమహామహానీలలోలమ్బనికురుమ్బపరిరబ్ధచారుచరణారవిన్దేన మన్దేతరమేధోదయవేధోహాయమేధోదితవపాసురభితవదనసీమ్నా కృపారసజననధామ్నా భగవతా భజమానజనమానసవనవిహారిమదద్విరదేన వరదేన విభూషితా, ప్రత్యగ్రమలయజపయోధారాముహురాసేకవిరజీకృతాభిః ప్రకీర్ణవివిధకుసుమసౌరభాభిలాషపరిభ్రమద్భ్రమరమణ్డలతయా మహత్తరావస్థశతశోభితోదన్వదౌపమ్యముజ్జృమ్భయన్తీభిః అన్తరాన్తరా విసృత్వరీషు వరదాధిరాజదివ్యోత్సవసమయసముచితవిచిత్రతోరణానుకారిణీషు వివిధమణిఖచితచన్ద్రశాలామయూఖరేఖాసు వలరిపుచాపవ్యామోహేన వలాహకాగమనమనుమాయ నటతా క్రీడామయూరనికరేణ పరిగతాభిః ప్రతోలికాభిః తటినీవ తరఙ్గరేఖాభిః తరుణీవ తారావళిభిరలఙ్కృతా, నిజాగ్రసీమాసమాయాతతదన్తరఖచితకురువిన్దరుచిసన్దోహలోహితపచేళిమదాడిమశఙ్కాపిహారిశుకశారికాత్రోటీకోటీకుట్టనదళితకుముదినీకమనబిమ్బనిర్యన్త్రిణనిర్యదమృతధారాసేకేన సుధానులేపానపేక్షం కమపి ధవళిమానమధికమధిగమ్య గగనజలధిపుణ్డరీకమణ్డలీవ్యామోహమావహద్భిః అమ్బరసరిదమ్బుగర్భావగాహనకేళీపరనిజనాళీకనయనాజనజిఘృక్షునిర్జరయువనికరకరోద్గృహ్యమాణతదీయలహరీకుహరపరిస్ఫురదాత్మానుబిమ్బసన్దర్శనకన్దళితహాసితకాన్తాకదమ్బకరమ్బితైః సాయంసమయసముదఞ్చితదీపజాలజ్వాలాబాలాతపముదితవిబుధతరఙ్గిణీరథాఙ్గమధురరవాకర్ణనసత్తకర్ణసహచరీనిరీక్షణక్షణమన్దమన్దాక్షనమోఖపాళీననయనాదృధాభ్యస్యమానమణితరణితశేఖరితమదనకదనమోదమానతరుణరమణీమైస్సౌధైః వసుధేవగిరిభిః వల్లీవ స్తబకైరుల్లసితా, ప్రబలతరతపోధనవచఃప్రపఞ్చితపాఞ్చకాలికపదవీసఞ్చారపరితోషితకమలాక్షమనకరుణాపరిష్వఙ్గతరఙ్గితదివ్యైశ్వర్యేణ దేవకీనన్దనేనేవ నిరపాయబలభద్రయోగశాలినా* సత్యభామాఙ్కితేనచ ఫణధరాధిరాజేనేవ ప్రకటితక్షమాధృతినియమేన ప్రాభాతికపయోరుహేణేవ భ్రమరహితేన సుయోధనేనేవ

---

* సత్యభామానురాగేణచ.

కృపోపేతేనరామేణేవఖరనిరాసకౌతుకినా *ప్రబలభూతనయానురాగేణ
చలక్ష్మణేనేవ‡రచితోర్మిళానన్దేన భరతేనేవపరిగృహీతాగ్రజన్మానుగుణవృ
త్తినా శత్రుఘ్నేనేవశ్రుతికీర్తిసహాయేన స్వరనికరేణేవశ్రుతిపరిచయశోభి
నా ఆగమ్యాణాధికరణసిద్ధాన్తవచనేనేవ దూరీభవదసత్తర్కకథేనసర్వ
జ్ఞేనాపిసమేతుణేనవినతానన్దనేనాపిభుజఙ్గసఙ్గభీరుణాకలానిధినాపికళఙ్కము
క్తేన వినుతకథకభుజగపరాకరణప్రవీణవివిధయుక్తివిద్యుష్ఠేనేన విద్వజ్జనేన
పర్వతదరీవ పఞ్చాననసఙ్ఘయెన పద్మాటవీవ రాజహంససముదాయేన
చకాసితా రఘుధురీణశక్తిరివ విచిత్రపత్త్రిసమ్భిన్నసాలావలీసముల్లసితా
పైతామహావదనతతిరివపరిస్ఫురితాగమా వైమానికసేనేవ వైశాఖమహా
స్థిరీకృతోత్కర్షా నారాయణమూర్తిరివ నానావర్ణవైజయన్తీవిరాజితా
పరిచితనిఖిలమణిప్రకాశతయాప్రఖ్యాపితవిధ్యపూర్వశక్తివ్యాప్తివాదాప
రిసరపిస్ఫురద్వేగవతీసరిదమ్భఃసమ్భల్యమానపయోజినీపరిష్వఙ్గాఙ్గీకృత
మధురసవికరణబన్ధసన్ధ్యాసమిన్ధానగన్ధవహాస్తనన్ధయసఞ్చారాఞ్చితా కా
ఞ్చీనామ నగరీ ॥ ౨౪ ॥ప॥ కాదాచిత్కహిరణ్యాదానకుతుకీ పఞ్చాననః ప్రా
క్తనో ధర్మవ్యాహతిమాతతాన ధరణీకన్యాప్రియమ్భావుకః । సత్యాయో
గసముత్సుకస్స మురలీసఙ్గీతసఙ్గీ పుమాన్ సామ్యం యత్ర సతాం న
కశ్చిదయతే నాధావతారేష్వపి ॥ ౨౫ ॥ స్ఫటికాశ్మభిరిన్దుసున్దరైర్ఘటితా
యత్ర నికేతసఞ్చయాః । విలసన్తి వలద్విపత్పురీవిజయాప్తాఇవ కీర్తిరా
శయః ॥ ౨౬ ॥ అమ్భోదప్రకరోఽయమమ్బరతలాదత్రావతారే ఫలం కిం
తస్య స్వగుణాతిశాయితరుణీవేణీరుచాం వీక్షణమ్ । నిష్పన్నత్వమిదం
కుతస్తమదితాదస్తోకకౌతూహలాదిత్థం యత్ర హరిన్మణీగృహగణః పౌరై
స్సముత్ప్రేక్ష్యతే ॥ ౨౭ ॥ కులాచలకచాకచిప్రథనధుర్యసౌధోల్లసద్వలా
హితశిలావలీవిసృమరాంశువీచీభరైః । అసూర్యకరఖణ్డితామసితవారిజా
నాం శ్రియం విజృమ్భయతి యా భృశం విబుధవాహినీసోఽతపి ॥ ౨౮ ॥
యత్సౌధాగ్రతటీకటీరవిహృతివ్యాసఙ్గశృఙ్గారిణీవక్త్రో జాగ్రవిలోలహార
విగళన్ముక్తాంశుపారమ్పరీమ్। సఙ్గృహ్ణాతిసమగ్రమైన్దవమహాస్సన్దోహసన్దే
హతో వాణీవల్లభసౌధశృఙ్గవలభీవాసీ చకోరీచయః ॥ ౨౯ ॥ యద్గోపు

---

* బహు. ‡ దర్శి.

రాఞ్చలోదఞ్చన్నానారత్నాంశుచిత్రితః । అభ్యేతి చిత్రభానుత్వ మబ్జినీ
ప్రాణవల్లభః ॥ ౬౦ ॥ విసృత్వరమణిద్యోతవిచిత్రపటవేష్టితాః । సౌధాః
స్థలరథాయన్తే యదీయా రాజవర్త్మని ॥ ౬౧ ॥ యత్సౌధాగ్రచరత్కాన్తా
కటాక్షలహరీ దివః । భాతి వన్దనమాలేవ నీలామ్బురుహనిర్మితా ॥ ౬౨ ॥ అ
భ్రంలిహాణామవనీరుహాణాం పత్రాన్తరాళేషు పరిస్ఫురన్తీ । నక్షత్ర
పఙ్క్తిర్నవపుష్పశఙ్కాం ప్రాయేణ యస్యాం ప్రకటీకరోతి ॥ ౬౩ ॥ పా
రమ్పరీ యత్ర మహీరుహాణాం దూరం సమీరానమితాగ్రభాగా । స
న్తన్వతస్సఞ్చరణం సమీపే మిత్రస్య మార్గం పరిముఞ్చతీవ ॥ ౬౪ ॥ వి
యద్గజే విస్ఫురతా మదేన నితాన్తమఙ్గం నిజముద్ధనానే । యన్తా సమా
రోహతి యద్ద్రుమాగ్రం కుమ్భస్థలాదస్య కుతూహలేన ॥ ౬౫ ॥ పృథ్వీప
యోధరయుగీ బత యద్వధూనాం నక్షత్రదామ శశినం చ దరీధరీతి ॥
మధ్యం నభోఽపి వహతే మహనీయనాభివల్మీకముల్లసితరోమలతాభుజ
ఙ్గమ్ ॥ ౬౬ ॥ అనుసాయ ముపేత్య యద్వధూకబరీకాన్తి మచూచురత్త
మః । అయతేత దతో గిరేర్గుహా ముదితే రాజని జాతసాధ్వసమ్ ॥ ౬౭ ॥
ఏకేన యత్ర వనితావదనామ్బుజేన విఖ్యాతమబ్జయుగళం విజితం బభూ
వ । ఏకం తదత్ర భజతే వసతిం వనాన్తే వ్రీళావశాదధిమహోబిలగర్భమ
న్యః ॥ ౬౮ ॥ సవితా యదణూదరీమణీమణితాటఙ్కమయూఖసమ్పదే ।
శుచిసాత్కురుతే వసూత్కరానపరామ్భోనిధితీర్థసన్నిధౌ ॥ ౬౯ ॥ త
త్సాధ్వగో బుధజనస్తమసాం కదమ్బమాలోక§యోగవిరహం మనుతే ము
హైవ । యస్యామిదం యువతికేశకలాపరూపమాలోకయోగమధిగచ్ఛతి
యేన యూనామ్ ॥ ౭౦ ॥ యదీయసౌధాగ్రవిహారభాజాం వధూజనానాం
వదనానుబిమ్బమ్ । వియద్ధునీవీచిషు చక్రవాకాశ్చఞ్చుపుటైరబ్జధియా
స్పృశన్తి ॥ ౭౧ ॥ మయూరడిమ్భా మణిసౌధ*మాళౌ విలఙ్ఘితాభ్రే విహృ
తిం భజన్తః । అఙ్కం సుధాంశోరహిపోతబుద్ధ్యా త్రోటీపుటైర్యత్ర వి
పాటయన్తి ॥ ౭౨ ॥ అగ్రేషు నీలోపలగోపురాణామాలోక్య యత్రోదిత
మాత్మబిమ్బమ్ । ప్రాయో జిఘాంసుః ప్రతికుమ్భిమోహాన్నిలిమ్పదన్తీ ని
గళం ధునీతే ॥ ౭౩ ॥ వ్యాఖ్యానకాలే వివిధార్థతృష్ణాం వర్షావసానే ఘ

---

§వగ. * మధ్యే.

నయోగభఙ్గమ్ । పద్మేషు యజ్ఞేషు చ రాజపీడాం త్రాసం మణౌ భో
గిషు జిహ్మగత్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ అమితయా లబ్ధగుణక్రియాయా ముత్పన్న
శిష్టాత్మగుణోపరోధమ్।ధరాతనూజే బుధవైరివార్తాం ధారాధరౌఘే చ
పలానుషఙ్గమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఉగ్రాగ్రహం దక్షమఖప్రసఙ్గే గద్యేషు వృత్తాశ్ర
యనైరపేక్ష్యమ్ । నిష్కిఞ్చనత్వం వ్యసనాధ్వనీనే మృషావలమ్బం మహి
ళావలగ్నే ॥ ౨౬॥ వర్షావతారేషు తపస్థితీనాం వ్యాఘాత మిన్దోః కిరణే
జడత్వమ్।క్రీడాసరస్యాం కలహంససమృద్ధం కామాభితాపే కలికోపచా
రమ్ ॥ ౨౭॥ అద్వైతవాఞ్ఛామబలాఙ్గపాళ్యాం మధ్వాగమాహ్లాదమళిప్ర
జేషు।విధోర్వినిద్రాం విరహాతురేషు విన్దన్తి యస్యాం న పరత్ర పౌరాః॥ ౨౮॥
గ॥ యత్రచ విచిత్రమహిమవతా భగవతా భవజలధిముష్టింధయేన వరదేన
పరిష్కృతో హస్తిగిరిః క్వచన మహత్తరభక్తిభరతన్త్యమాన ప్రణిపతన
చటులజటాటీరమకుటీకుటీర నానటదమరతటినీతుఙ్గతరఙ్గ సఙ్ఘసఙ్ఘటనతూ
ర్ణఘూ॥ర్ణదదసీయార్ణోజోదరదరీపరిపతితమధురమధురసఝరీలోభలో
లలోలమ్బనిచయమేచకతయా కుహనాభీరకిశోరకారిత మఖభఙ్గతరఙ్గిత
గోషపాకశాసన శాసనావతీర్ణఘనాఘనఘటోపగూఢం గోవర్ధనోర్వీధ
రమనుకుర్వన్, అన్యత్ర అన్యోన్యసస్పర్ధవిహ్వలవన్దారుబృన్దారకావరోధ
వధూపయోధర తటీత్రుటితహారవిగళితకురువిన్ద సన్దీయమానారవిన్దసన్దో
హసన్దోహస్పన్దమానపరిచర్యాపరవశ పయోరుహాసన ‡ వాహనసవిత్రీప
క్షద్యుతిధారాధవళితతయా మథనసమయక్షుభిత క్షీరోదడిణ్డీరఖణ్డమ
ణ్డలీపాణ్డరం మన్దరం విడమ్బయన్, అపరత్ర స్తోత్రాదరాయాతగో
త్రహితానుయాయిహైమవతశిఖర వికల్పకల్పైరావణ కరటికరట ని
రర్గళనిర్గళితదానలహరీలోహితతయా సముదిత్వరపుటకినీవిటఘోటకఖుర
ఖురపుటపాటితగైరికరజోభరరాజ దుదయభూభృదుపమా ముద్వహ§
విద్యోతతే॥ ౩॥ తస్యాంపుర్యామ్, ప॥ భూమా యస్య విధాతుమైహత హ
ఠాద్వ్యత్యస్తనాథాం దివం దామా దేర్యదపాఙ్గచన్ద్రిరుచిభిశ్శౌర్యాబ్ధి*రు
జ్జృమ్భితః।వంశే తస్య మహర్షిమస్తకమణేరస్తోకవృత్తోదయో యజ్వా
జాయత పుణ్డరీకనయనాభిఖ్యో భువి ఖ్యాతిమాన్॥ ౨౯॥ఖణ్డనాయ తమో

॥ ర్ణోద్దళితా. ‡ హంస. * రుజ్జృమ్భితే. § విద్యో.

రాశేర్మణ్డనాయ సదధ్వనః। చణ్డభానురివోదితః పుణ్డరీకాక్షదీక్షితః॥౮౦॥
గ॥ యం చ జగదశేషాఙ్ఘ్రితవృత్తి మవామనావతారసముల్లసితకీర్తి మ
జాతబలిద్వేష మజనితకామ మపరిచితజలాశయ మపరం పుణ్డరీకాక్షమమ
న్వేత॥౮ ॥ప॥ ఖణ్డితం కలయాఞ్చక్రే పణ్డితమ్మన్యడమ్బరమ్ । చణ్డరీతిజుషా
వాచా పుణ్డరీకవిలోచనః ॥౮౧॥ వేదసిన్ధుజనితైర్విశృఙ్ఖలామోదవద్భిరసౌ
విశేషవిత్ । ఆరరాధ బహుభిర్మఖామ్బుజైర్వారిరాశితనయావిలాసిన
మ్॥౮౨॥హవిర్గ్రహణకౌతుకీ జలధికన్యకాకాముకో యదధ్వరవసున్ధరాం
ధువమపేత్య సానుగ్రహః।సమిజ్జ్వలనసజ్జమత్క్షణసమృద్ధధూమావళీమిళ
న్ముఖతయా చిరాదరుణలోచనోఽజాయత ॥౮౩॥ యద్యజ్ఞహవిరాస్వాద
మారచయ్య ముహుర్ముహుః।అచ్యుతోఽహన్త తాన్తోఽపి పుష్టిం కామప్యవిన్ద
త ॥౮౪॥ యస్యారతామావృణ్వతి యజ్ఞధూమే ప్రాప్యైవ సర్వేప్యపరా
గశఙ్కామ్ । కుతూహలాద్గాఢకలితావగాహా మన్త్రాన్ ప్రశంసోక్తిమి
షేణ జేపుః ॥౮౫॥ విలలాస యదధ్వరానలో విపులం ధూమభరం వి
జృమ్భయన్ । జగతీకలుషవ్రజం జవాదుపభుక్తం పునరుద్వమన్నివ ॥౮౬॥
ఆస్వాద్య యస్యాధ్వరహవ్యవాహో హవీంషి హర్షోపనీతాని ముహుర్హవీంషి।
కుతూహలీ లోలశిఖాకలాపః కుర్వన్ శిరఃకమ్పమివ వ్యలాసీత్॥ ౮౭ ॥
వ్యతిషజద్ఘృతవర్షవిజృమ్భణే విసృమరే మఖమన్త్రఘనధ్వనౌ । ప్రతి
కలం ప్రణనర్త ముదా శిఖీ ప్రచలహేతికదమ్బకకైతవాత్ ॥౮౮ ॥ బహు
ధా జృమ్భితజ్వాలో బభౌ యస్య మఖానలః। హర్తుం జగదఘస్తోమం
జిహ్వాం విస్తారయన్నివ ॥౮౯॥ సరసోక్తిసుధావర్షైస్తస్య తాం హృదయ
కైరవమ్ । వికాసభరితం తన్వన్ విరేజే స కలానిధిః ॥ ౯౦ ॥

ఇతి శ్రీకౌశికకులతిలకశ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య కవితార్కిక
సింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య కృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ప్రథమః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన క
ల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । అస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామా
ధ్వీర్ధురీముద్వహన్నాద్యోఽయం స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే ద్వితీయః స్తబకః

అనన్తతపసస్తస్మాదనన్తగురురుద్యయౌ। చిన్తామణిర్యథాసిన్ధోశ్శ్వేతాద్రేస్తథా॥౧॥గ॥ అథపుణ్డరీకాక్షదీక్షితో లబ్ధవర్ణపరిబృఢో లబ్ధవర్ణపరిపతనఘాటీజితఘోటీజవమానవీనగురుకుఞ్జరకలితమఞ్జుళస్తుతిశతపరిచయాహ్లాదమతిమేలంజనయన్తం కాలంచనయన్తం బాలంతనయంతముపనీతదోషముపనీయ వివిధవాక్ప్రపఞ్చపరిశీలనకృతే వసన్తఇవకోకిలం వారిద ఇవకేకినమాదిదేశ॥౧॥ సచ, ప॥ అద్వైష్ట వేగాదనపాయవాణీమఞ్జీగణతాట్వ్యాకలాకలాపాన్। అబోధికాణాదవచోవిశేషానలబ్ధపాతఞ్జలసూక్తిపారమ్॥౨॥ అనన్తపదపఙ్కజస్ఫురదనాదిసూక్తిచ్ఛటామరన్దరసధోరణీమధురిమైకబద్ధస్పృహః। సబమ్భరఇవ స్వయంస్మృతిజధర్మజాతాశ్రయః ప్రమోదభరమాతనోదుదధిసోదరం యోగినామ్ ॥౩॥ అస్మాదుపన్యస్తపదక్రమేణ విస్మాపితాశేషజనాదనన్తాత్ । ధర్మైకసిద్ధా ధరణీం పునానా మన్దాకినీ కీర్తిమయీబభూవ॥౪॥ తదాధ్వన్యబుధావలీమదముధాపాథోధిముష్టింధయాః తత్తాదృక్షయతీన్ద్రసూక్తిమహిళాధమ్మిల్లమల్లీసరాన్ । వాగ్గుమ్ఫాన్ బిభరామ్బభూవ స గురుర్వాచాలవేధోవధూకేళీకీరధురీణనిస్వనసుధాసన్దోహసన్దా మునిః ॥ ౫ ॥ ఆత్రేయాన్వయకీర్తికైరవవనీరాకానిశాకాముకః ప్రజ్ఞాయాః ప్రథమావతారసరణిః శ్రీరఙ్గరాజో గురుః। పద్మానుద్ధిరివాచ్యుతాయ మనసా ధన్యేన కన్యాం దదౌ తస్మై స్మైరయశఃప్రసూననికరైరాశాం పరిష్కుర్వతే ॥ ౬ ॥ చఞ్చరీక ఇవ మఞ్జరీం నవాం శారదీమివ చకోరకాముదీం విధుః । వాదిహంసజలదార్యసోదరీమభ్యుపేత్య స గురుర్వ్యరోచత ॥ ౭ ॥ మానయన్ స యతీశానమాహోనసికపౌత్రజామ్ । ఆదిపూరుషదివ్యాజ్ఞాచోదితేషు మనో దధౌ ॥౮॥గ॥ తస్య పునరఖిలకలాకల్లోలినీజననశైలస్య కమలాకమనచరణఖురళీవిహరమాణమనోమల్లస్య ప్రపదనపథజఙ్ఘాలపరిషదన్తరఙ్గమయూరముదిరస్య నాథాదిమగురుసమ్ప్రదాయసురమహీరుహాలవాలస్య తత్రభవతోఽనన్తసూరేరన్తేవాసిజనాస్తత్కరణరథచరణసుఖవితరణపటునిగమమకుటయుగళవచన రవికిరణభాసురాః వాసరాః స్వచ్ఛన్దం నిరగచ్ఛన్॥౨॥ప॥ కదాచిదన్తః కమలాసహాయం వి

న్యస్య విఖ్యాతిజుషాం వరోఽసౌ। మేధాసముద్రోద్ధృతమానముద్రో మో
దాన్నిదద్రౌ సుధియాం సురద్రుః ॥౯॥ తదా తస్య గురోశ్చక్షుస్తద్వ్యా
పారౌ సహస్థితౌ। నిద్రా వియోజయామాస నిశా రథపదావివ॥ ౧౦ ॥
భావిస్వప్నే భగవతో భారతీం శ్రోతుమన్తరమ్ । ప్రదాతుమివ వాచా
స్య పార్శ్వే మౌనమయం వ్రతమ్ ॥ ౧౧॥ గ ॥ తతోఽన్తరే నిజసఙ్కల్పా
నుగుణతయా జాయమాననిఖిలజగతీవ్యాపారవిలులోకిషయేవ తుఙ్గతర
భుజఙ్గశృఙ్గశృఙ్గరచితవాసోరమానివాసో నామ భగవాన్ అనురఞ్జితయుఞ్జా
నహృదయాం దయాం విధురివసుధాం వీచిమివజలధిః వాసరఇవవిభాతవే
ళాం ప్రత్యయఇవప్రకృతిం ప్రసూననివహ ఇవ వాసనాం పురస్కుర్వన్
వితతమదభరితసుగతమతపథికోక్తియుక్త్యా వారిరుహవన్యామివ హిమా
న్యా హన్యమానామనాదిగిరముల్లాసయితుం ప్రదోషేణేవ ప్రకటితతమసా
దుర్యోధనేనేవదూషితధర్మజాతేన వ్యాళేనేవవిషమహితేన దన్తినేవదర్శి
తమదవర్ణేన చరమయుగేనవాతూలేనవలాహకానివవిశీర్ణాన్వర్ణాశ్రమధ
ర్మాన్ సన్దర్శయితుం పరావరవివేచనపరాయణబాదరాయణఫణితిలతికా
స్తబకమపాకృతసంసరణవరుణాలయతరణనిపుణశ్లోకం కఞ్చన శ్లోకం చ
న్దనతరుమహిగణానివవ్యావృణ్వానానహితోదీరితానపార్థానపాకర్తుం దు
ర్మతిశబరధిషణాధనుర్ముక్తదుస్తర్కకళమ్బకదమ్బసమ్పాతమూర్ఛితాం మ
న్వాదిఫణితిహరిణీముచ్ఛ్వాసయితుమపి మహత్తరమహిమశాలినీ మదీ
యా ఘణ్టా మహీతలే జనయితవ్యేతి జనితాభిలాషస్సన్ సమార్పితోచిత
సపర్యయా భార్యయా సమం నిద్రాణస్య తస్యానన్తసూరేః త్రిచతురఘ
టికావశేషితనిశాయాం స్వప్నదశాయాం నయనపదవీమారురోహ॥ ౩ ॥
ప॥ అస్వప్నసులభః శ్రీమానఞ్జనా*ద్రినికేతనః ।బభూవ స్వప్నసులభో
బహుపుణ్యనిధేర్గురోః ॥ ౧౨ ॥ నిరర్గళపరిస్ఫురన్నిజమరీచికావీచిభిర్దిశన్త
మివ దిగ్వధూమృగమదానులేపశ్రియమ్।పురోగిరితటీకనత్ఫుటకినీసుహృన్మ
ణ్డలీకచాకచిధురన్ధరం కిమపి రత్నమాబిభ్రతమ్॥ ౧౩ ॥లక్ష్మీకుచపరీరమ్భా
లగ్నకస్తూరికోపమమ్ । శ్రీవత్సముద్భుతశ్రీకముద్వహన్తమురఃస్థలే॥ ౧౪॥
కౌస్తుభామ్బురుహోఘూర్ణకౌతూహల సమాగతైః । ఆవహన్త మళిస్తో

---

* చలశేఖరః.

మై స్తులితాం స్తుళసీసరాన్ ॥ ౧౫ ॥ బాహునాళౌఙ్ఘ్రిలోఽఙ్ఘ్రిత్వాఙ్ఘ్రి
జన్యసితామ్బుజమ్ । దేహదీధితికాళిన్దీసౌగన్ధికసుదర్శనమ్ ॥ ౧౬ ॥ కిఞ్జ
ల్కకోరకపిస్పృత్వరకాన్తిరాజిసఙ్కేతకేళిసదనం వసనం వసానమ్ । తం
కేవలం కరుణయా సముదీతమగ్రే పఙ్కేరుహాక్షమనఘో గురురాలులో
కే ॥౧౭॥ ౪ ॥ తస్యామేవ స్వప్నదశాయాం స చ భగవాన్ నిజవిలో
కనజనితవిస్మయానన్దభారమపారం వోఢుమపటుతయేవ ప్రణిపతనకైత
వేన భూమౌ పరిపతన్తం తం హృదయాలవాలాఙ్కురితభక్తిమల్లికామ
తల్లికాప్రసూతవచనప్రసూననిచయైరర్చామారచయన్తమ్ అన్తఃకిమేతదా
గమనకారణమితి చిన్తయన్తమనన్తసూరిం ప్రతి తదీయార్తికుముదవనవికా
సవిధిత్సయేవ మన్దహసితచన్ద్రికాం దశసు దిశాసు వికిరన్ కరుణామివస్య
న్దమానాం కామపి మృద్వీకామధురిమముచం వాచం సాధ్వ్యవగమనాయ
వ్యాప్తిమివ హేతుః ప్రథయామ్బభూవ ॥ ౮ ॥ వ ॥ వేదోపలాఖ్యే వృ
షశైలశృఙ్గే కృపామహిమ్నా కృతసన్నిధానమ్ । జగత్త్రయీరక్షణ
జాగరూకం జానీహి మాం బ్రహ్మ రమాసహాయమ్ ॥ ౧౮ ॥ నిర్వ్యాజ
ఘాతవిజృమ్భిహైతుకసదఃకల్పాన్తవాతోద్ధురవ్రాతోన్ముక్తకుతర్కకర్కశ
శిలాసఙ్ఘాతపాతాహతాన్ । ఉత్కీర్ణైర్నిజవాక్సుధారసభరైరుజ్జీవయ
న్తం జనాన్ పుత్రం పుణ్యగుణోజ్జ్వలాయ భవతే దాతుం యతే కౌతు
కాత్ ॥ ౧౯ ॥ మాసే భాద్రపదే భవిష్యతి మమ ప్రీత్యై మహోత్స
వో నానాదిగ్జనశోభమానశిఖరే నారాయణాస్మైభృతి। తత్రాగచ్ఛతు దత్త
నేత్రకుతుకే జాయాసహాయో భవాన్ రత్నం శుక్తిరివ ప్రదాస్యతి సు
తం ప్రఖ్యాతమస్మత్కృపా ॥ ౨౦ ॥ ప్రదాయ తస్మై తాం వాచం ప్రత్యూ
షఇవ శేముషీమ్ । సీమాం వృషగిరేర్గన్తుం శ్రీమానన్తరధాదసౌ ॥౨౧॥
అథ స్వప్నదశామేతామపేతామాత్మనోఽనుజామ్ । విచేతుమివ నిద్రా
పి విహాయ సుధియం యయౌ ॥ ౨౨॥ ౪ ॥ తత్క్షణాదేవ శయనాదుత్థా
య శ్వఃధనపరిష్కృతిరయమనితరజనసులభమనుపమపుణ్యపుఞ్జలబ్ధమస
ఞ్జాతపూర్వం తుణైకణౌస్మృతిజలధివీచిభిరుపనీయమానం స్వప్నోపలబ్ధవృషా
చలేన్ద్రవచనామృతమసాక్షికమనుభోక్తుమనుచితమితి విజానన్నర్ధాస్వాది
తమమ్బురుహాక్ష*కన్దం రథపదఇవ దయితాయై ప్రతిపాదయామాస ॥౫॥ తదా

---

* కదమ్బం.

స్వాదనసమయసముల్లళితపుళకముకుళభూషితతనులతయా తయా సహస
గురుః మలయాదివ చన్దనో మానసాదివ హంసో మహోదధేరివ మణీన్ద్రః హృ
దయానన్దనో నన్దనో గుణోత్తరో మత్తస్సముదేష్యతీతి సమాశ్వాసమయం
పయః స్వాన్తశుకాదమోదఞ్చయన్ కఞ్చన కాలమనైషీత్ ॥ ౬ ॥ తదను,
వ ॥ ప్రబోధమామ్నాయ ఇవ ప్రజానాం ప్రపఞ్చయన్ వాఞ్ఛితమర్థజాత
మ్। మహాత్మనో భాద్రపదాభిధానె మాసె హరేరావిరభూద్వృషా
ద్రౌ ॥ ౨౩ ॥ అనాదివాణీవదలఙ్ఘనీయామాజ్ఞాం హరేరన్తరసౌ దధానః।
ప్రభాసఖో భానురివ ప్రతస్థే మహాం దిదృక్షుర్మహిళాసహాయః ॥ ౨౪ ॥
అకారణాదాపతితాని పూర్వం వృషాచలేన్ద్రోర్వచనామృతాని। సామో
దమాస్వాద్య సతాం పురోగో మార్గశ్రమం మన్దతరం చకార ॥ ౨౫ ॥
నాకోల్లఙ్ఘనజాగరూకశిఖరవ్రాతస్థలీవిస్ఫురత్ప్రాకారాతిమణిప్రకాణ్డవిత
తిప్రోద్భవత్కాన్తిభిః । మధ్యేవ్యోమపయోనిధి ప్రచురయన్ శై
వాలపారమ్పరీమగ్రే తస్య గురోరదృశ్యత మనస్తోషాయ శేషాచలః ॥
౨౬ ॥ ఉదగ్రశృఙ్గనిర్గళద్వియత్తరఙ్గిణీఝరీఘుళఙ్ఘుళస్స్వనచ్ఛలాత్స్వకీయ
భావ్యపద్ధతిమ్। ఉదీరయన్తమన్తికస్ఫురద్బుధావళీముదే ఫణీన్ద్రశైలమాద
రాదగాదగాధధీరసౌ॥ ౨౭ ॥ తతో వృషాద్రేరధిరుహ్య శృఙ్గం కృతోదయం
తత్ర ననామ తేజః। తమాలనీలం తపనీయచేలం రమావిలోలం రమణీయ
లీలమ్ ॥ ౨౮ ॥ X ॥ తతః కలశజలధియశోవర్షసూచకసౌదామిన్యా కరు
ణారసోర్మిళనిజకటాక్షకల్లోలితకాఙ్క్షితపురుషార్థయా ప్రణమదమరీకబరీ
భరతిమిరపరిరమ్భలమ్భితపరభాగచరణనఖరతారకోపేతయా కయాపి దే
వతయా సిన్ధుమివ విద్రుమలతయా సిన్ధురమివ సిన్దూరముద్రయా గిరిమి
వ గైరికరేఖయా కాసారమివ కమలిన్యా సముల్లసితం అహరన్తపమ్ఫు
ల్లమల్లికామఞ్జరీమఞ్జిమచోరేణ హారేణ కైరవనికరేణ కళిన్దనన్దినీప్రవా
హమివ పరిష్కృతం కిఙ్కర్వాణగీర్వాణగణవితీర్ణదివ్యసరిదర్ణోజనివహ
కనదభ్యర్ణతయా వినతజనాభ్యర్థితవిలోచనసృష్టిసముచిత ద్రవిణసన్దో
హమివ సఙ్కృష్ణోనం వలదమనలోకమివ వర్షితనన్దనాహ్లాదం మునిజనమ
తిమఞ్జరీమిలిన్దం ముకున్దమనుభూయ పచేళిమమోచాన్తరఙ్గైర్వాచాంతర

న్గైరావృశహృదయమారచయితుమారేభే ॥ ౭ ॥ వ ॥ వృషాచలశిరోరత్నం వృజినధ్వాన్తదారణమ్ । పరిష్కరోతు మే మేధాం పరిరక్షం సదా శ్రియా ॥ ౨౯ ॥ దేవతా కాపి సంసారదావతాపనివారిణీ । ఆయతాయ సుఖాయాన్తర్జాయతాం జలదద్యుతిః ॥ ౩౦ ॥ ఉత్పలచ్ఛదసచ్ఛాయముత్ఫుల్లామ్బుజలోచనమ్ । ఉజ్జ్వలం జ్వలతి జ్యోతిరు * దితం వృషభూధరే ॥ ౩౧ ॥ విశ్వరక్షాధురీణానాం విధూతవిబుధద్విషామ్ । విభోస్త్వదవతారాణాం వైభవం కేన వర్ణ్యతే ॥ ౩౨ ॥ అవిర్భావేషు తే శ్రీమన్నఞ్జనాద్రినికేతన । మన్యే విశిష్య మాన్యౌ ద్వౌ సేతుగీతావిధాయినౌ ॥ ౩౩ ॥ కరే కలితకోదణ్డం కరుణార్ద్రవిలోచనమ్ । రఘుపుఙ్గవరూపం త్వాం రమతే పరిరభ్య ధీః ॥ ౩౪ ॥ సావిత్ర్యాన్వయసమ్భవేన భవతా ముక్తశ్శరాశిఃప్రసంవర్తోదితసప్తసప్తిపటలీసబ్రహ్మచారీ హఠాత్ । ఆస్వాద్య క్షితిజాపహారిహృదయక్రీడారతం మారుతం తత్సన్తోషకథాభిధానకుతుకీ మన్యే జగాహే మహీమ్ ॥ ౩౫ ॥ నేఢ్యోపఙ్కజమాకలయ్య చరణం కిఞ్చిన్నికుఞ్చ్యాపరం న్యస్యన్ కాఞ్చనకిఙ్కిణీఘనకటిస్థారాఞ్చితోరఃస్థలః । హస్తేనాఞ్చన్నవనీతమాయతభుజో హాసాభిరామాననో హృద్యః కుఞ్చితకున్తలైర్హృది ముదం పుష్ణాతి కృష్ణాకృతిః ॥ ౩౬ ॥ యతచిత్తనిషేవ్య దివ్యశక్త్యా యదువంశే భవతా కృతోదయేన । నిహతార్జునవైభవేన చిత్రం నియమేనార్జునవైభవం వ్యధాయి ॥ ౩౭ ॥ క్వచిజ్జ్యాఘోషాః క్వచన హయహేషాహలహలాః క్వచిద్వీణాలాపాః క్వచన గజఘణ్టాఘణఘణాః । క్వచిద్వంశీనాదాః క్వచన ఘనసేనాకలకలాః జనశ్రావంశ్రావం జయతి తవ కాన్తాకరుణయా ॥ ౩౮ ॥ దలితదురితజాలే దన్దశూకేన్ద్రశైలే కబలితభవగన్ధే కాలిమాక్లిష్టదిగ్ధే । కువలయమదహారీ కుఞ్జరేన్ద్రోపకారీ మునిహృదయవిహారీ ముక్తసన్తోషకారీ ॥ ౩౯ ॥ దీవ్యత్కౌస్తుభదీపదీధితిభృతి వ్యాలమ్బిముక్తాసరే దీప్తిం వన్దనదామజాం గృహ్ణతి శ్రీవైజయన్తీశ్రియా । వక్షోధామ్ని విహారభాజి సుకృతి వ్యాపారయన్ శేముషీం కామీ కశ్చిదనర్గలం విజయతే కాకోదరేన్ద్రాచలే ॥ ౪౦ ॥ ప్రత్యాఖ్యాపస్మయమాన పఙ్కజవనప్రత్యర్థినేత్రాఞ్చలం ప్రత్యాఖ్యాతసు

---

* దీతం.

రాభియాతిసుదతీతాటఙ్క భూమాఙ్కురమ్ । తాత్పర్యం నిగపాయసూక్తి * వచసాం తాళీదళాభం కృపాపారీణం పవనోదరమ్బ గగిరే రఙ్గి దరీదృశ్యతె ॥ ౭౧ ॥ హేమాడమ్బరపశ్యతో హరరుచిం వామాళకాం కామపి ప్రెమావెశవశేన వక్షసి వహన్ వైమానికెన్ద్రార్థితః । క్షేమాణి స్వయమాతనోతు భజతాం కామాభిరామాకృతిర్బ్యామా కోపి భుజఙ్గభూధరశిరస్సీమాతమాలోపమః ॥ ౭౨ ॥ ధ్యాతం యోగకలావిలాసరసికైర్నీతం దయాస్రోతసా ఖ్యాతం మౌళిషు కృత్రిమెతరగిరాం క్రీతం రమావిభ్రమైః । వేతణ్డెన్ద్రవిపద్విమోచనచణం వాతన్ధయక్ష్మాధరే జాతం ధామ పరాకరోతు జగతామాతఙ్క సఙ్కారితమ్ ॥ ౭౩ ॥ అతన్వన్ వదనామ్బుజె స్మితసుధామాపన్నసఞ్జీవనీ మాశ్లిష్యన్ననపాయకాన్తిలహరీ రమ్యాం రమావిద్యుతమ్ । వ్యాకుర్వన్ వినతాసుతె సవినయె సౌహార్ద మన్యాదృశం భోగీ కోపి విశృఙ్ఖలం విహరతె భోగీన్ద్రశైలాఞ్చలె ॥ ౭౪॥ వక్షోదెశమహిమ్నా వాత్స్యాయనసృష్టమాగమం కఞ్చిత్ । వ్యాచక్షాణమనాదెర్వచనస్సీమానమాద్రియె తెజః ॥ ౭౫ ॥ సురభిళకళమ్బకల్పం సూర్యప్రత్యర్థికౌస్తుభాకల్పమ్ । కమపి యువానమపశ్యం కలశపయోరాశికన్యకావశ్యమ్ ॥ ౭౬ ॥ ౫ ॥ ఇత్థముదితాభిర్భవ్యాభిరుక్తిభిర్భగవన్తమఞ్జనగిరినాథమనురఞ్జయన్ స్వకీయసుకృతరాశిరత్ర శుక్తౌ వర్షసలిలశీకరఇవ పరిణతిమద్భుతామభ్యేష్యతీతి హర్షవికసితవదనో భవనమనన్తగురురవిన్దత. తదను భువనతమోనివర్తనజనితస్వకీర్తితిరస్కారకారికుమారాకారేణ విశ్వమ్భరఘణ్టావిశ్వమ్భరాయామిదానీముదెతుముద్యుక్తేతి శోకాతిరెకాదివ పతతి పశ్చిమసిన్ధౌ పయోజబన్ధౌ గురురసౌ నిఖిలమపిసాయన్తనకర్మ నిరమిమీత. అథ ఘణ్టాం ప్రదాతుమనితరాభిజ్ఞం నిర్గమిష్యతో హరెరనుకూల్యగిక్షేవ ప్రవృత్తాయాంచరమార్ణవజలతరఙ్గానుషఙ్గశౌత్యదహిమకరపావకప్రసూతధూమస్తోమెనెవతమసాకరమ్బితాయాం ప్రాలెయకరకరదృఢపరిరభ్యమాణదిగ్వరవర్ణినీసముద్గతస్వేదకణజాలకైరివ తారకైరభిరామాయాం త్రియామాయాం ఘనన్తసూరిరనుభూయయోగసుఖమజహదనఘగుణనికాయయాజాయయాసహ నిద్రాముకుళితనయనశ్శయనమ

* శిరసాం.

యాసీత్ ౹ ౮॥ తస్యామేవ క్షణదాయాం తత్క్షణవిఘటితనికటసరసీకుముద వనపవమానమాణవకసమాశ్లేషసమున్మిషితసుఖపరవశతయా నిద్రాణేషు జనేషు ప్రథమక్షణావచ్ఛిన్నఘటాదితుల్యయోగక్షేమాకాఙ్క్షయేవ సమ న్తాన్నిర్వ్యక్తగుణే గగనే ॥ ౯ ॥ దేశికాయ పురా తస్మై దత్తాం సంపదమా త్మనా ౹ స వృషాచలధౌరేయస్సఫలాం కర్తుమైహత ॥౧౦ ॥ గ ॥ తత్సమయ సముదితముజ్జ్వలద్భ్రిష్మతేజోహుతవహధూమరేఖయేవ శిఖయాశోభ మానమకృతకఫణితిరమణీవిహరణడోలోపమైరచ్ఛమృణాళతన్తుసచ్ఛాయైరు పవీతైరుల్లసితం ప్రజ్ఞామృతోదన్వదూర్మిభిరివోర్ధ్వపుణ్డ్రైరుద్భాసితముత్పా దితభక్తిసరిదుత్పలావళీలీలయా సరోజాక్షమాలయా సముజ్జ్వలితం బ్రాహ్మీం వపుస్స్వీకృత్య మురరిపుశ్చకార ॥ ౧౧ ॥ ప ॥ త్రయీశిఖరహర్మ్యభూవిహరమాణ విద్వా న్మనశ్చకోరపరిపోషణవ్రతకృతాభిలాషోదయామ్ ౹ విశుద్ధరుచివీచికాం విభు ర్దధైవ ఘణ్టాం నిజాం పురో గిరిరివాదదే కుముదినీసుహృన్మణ్డలీమ్ ॥౧౨॥ ఉద్దిశ్య తం దేశికముద్గృహీతా నాథస్య ఘణ్టా న పరం చకమ్పే ౹ వేదాన్త విద్యావిపరీతతత్త్వసిద్ధాన్తబద్ధాదరదుర్మదోపి ॥ ౧౩ ॥ శ్రుతిప్రమోదం విద ధాతు భూమావితి ప్రభుర్వ్యామయమన్వమంస్త ౹ సా రత్నఘణ్టా సపది ప్ర ణాదైరదాత్తదీయశ్రుతిహర్షవర్షమ్ ॥ ౧౪ ॥ బిభ్రాణః కరజలజేన తాం నిశీథే పర్యన్తం భవనభువః ప్రపద్య సూరేః ౹ ఆహ్వానం హరిరయమగ్రజన్మ రూపోఽగమ్భీరధ్వనిరకరోత్కృపైకవశ్యః ॥ ౧౫ ॥ అనన్తగురురప్యసౌ సరోజ భూరివామ్నాయైః స్వైరస్య విభోర్ధితః ౹ సహవర్ధ్యా సముత్థాయ సద నాళిన్దమభ్యగాత్ ॥ ౧౬ ॥ పురస్సూర్యమివోదితం పురుషం బ్రహ్మరూపి ణమ్ ౹ భక్త్యా భవనమానీయ బహుమేనే బహుశ్రుతః ॥ ౧౭ ॥ పరస్య పుంసః పదయోర్మృదిమ్నా నిరస్తపఙ్కేరుహయోరరాజీత్ ౹ సరస్వతీ సారవిదాం జనానాం పురస్సరోఽసౌ వినతీరనేకాః ॥౧౮॥ గ ॥ ప్రణమ్య సముత్థితాయ హర్షాఙ్కురశఙ్కావహాన్ పులకముకుళానధిగచ్ఛతే కోఽసి కిమర్థమిదమగారముపాగచ్ఛః ఇతి పరిపృచ్ఛతే తస్మై చరమయుగవా వదూకాకులలోకావనపరో రాకాకుముదసుహృదాకారవదనః కాకోదరగిరి పతిరమృతసేకోపమామిమాముక్తిగఙ్గాముత్తరఙ్గయామాస ॥౧౯॥ ప ॥

అధ్యాపితాఖిలామ్నాయ మఞ్జనక్ష్మాధరస్థితమ్ । అవేహి బ్రహ్మముఖ్యం
మామఞ్చితం సర్వకర్మభిః ॥ ౫౫ ॥ గ॥ ప్రజ్ఞాధనమూర్ధన్య ప్రావృషేణ్యా
వాసరేణేవ భగవతా *ఫణధరశిఖరిశిరోమణినా పయోవాహ ఇవాహం
ప్రేరితో వారిధారామివ మౌక్తికఘణ్టామిమాం కేదారఇవ భవతి వితీర్య
సస్యమివ సన్తానసన్తోష మఙ్కురయితు ముత్పన్నతాత్పర్యః పర్యాగ
చ్ఛమ్ ॥ ౧౧ ॥ ప॥ ముక్తావదాతరుచిపూరపవిత్రితాశా ఘణ్టాధునాత్ర
భవతః కలితావతారా । సర్వజ్ఞనిర్ఝరధునీవ వసున్ధరాయాం సఞ్జీవయి
ష్యతి హన్త కలుషానలేన॥ ౫౬ ॥ సమధిగమ్య జనిం భవతో ఘనాద్భువి
వచోమధువర్షవిధాయినీ । తటిదివేయముపాస్యతు జిహ్మగాంస్తనుభృతాం
తనుతాం మతికేతకీమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఘనగుణ భవాన్ పత్న్యై ఘణ్టాం ప్ర
యచ్ఛతు సాపి తామధిగతవతీ సౌమ్యాం సన్ధ్యాం దిశేవ వలద్విషః । కమ
పి నిగమప్రాయం పుత్రం ప్రసూయ కుతూహలాదనఘమతిభిర్దన్తానఙ్గీక
రిష్యతి చాఞ్జలీన్ ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ ఇతికథితం వచః కౌతుకేన శృణ్వతే తై
స్తైర్వ్యాపారైర్విస్మయం వివృణ్వతే తస్మై వినయశుకపఞ్జరాయ విబుధ
జనకుఞ్జరాయ ॥ ప ॥ పరిచరణవిధానే పద్మజేన ప్రయుక్తాం పటుతరరవ
ధాటీధూతదైతేయవర్గామ్।వృషశిఖరివిలాసీ వేదవిద్వేషిశాసీ హతతిమి
రముదీతాం హన్త ఘణ్టాం దదౌ తామ్ ॥ ౫౯ ॥ గ ॥ ప్రదాయచ హరిర
ధిగతమనోరథమివ అపగతచిన్తాసన్తాపమివ ఆరచితకార్యమివాత్మానంమ
న్యమానః స్వస్తి భవతే సాధుచరిత వశీకృతలోకాయ సవధూకాయేతి
వచసా తదీయహృదయసన్తాప మావర్జయ న్నిర్జగామ ॥ ౧౨ ॥ ప ॥ ఆ
జ్ఞాసరం శిరసి విశ్వపతేర్వితన్వన్ ప్రాజ్ఞాగ్రగో మృగదృశే వితతార ఘ
ణ్టామ్ । చతురుప్యమౌక్తికచయేన చమత్కృతాఙ్గాం చాన్ద్రీం కలామివ
†దివే దివసవ్యపాయః ॥౬౦॥ ముక్తాఘణ్టామధిభువా దత్తామేత్య జహర్ష
సా।కరిణా కౌతుకోన్ముక్తాం కరిణీవ మృణాలికామ్ ॥౬౧॥ మఞ్జులకాన్తి
రముష్య మౌక్తికఘణ్టా కరాబ్జమారూఢా । అజనయదమ్బుధికన్యాహస్తా
లఙ్కారపుణ్డరీకధియమ్ ॥ ౬౨ ॥ కణ్ఠే కామపి హారకాన్తిలహరీం కర్పూ
రమూర్ణశ్రియం వక్షోజే లలితాం లలాటసవిధే రమ్యాం లలన్తీరుచమ్ ।

---

*ఫణి. †దిశే.

కణ్ఠే కల్పకమఞ్జరీవిలసితం కాన్తిం కచే మాల్లికీం ఘణ్టామౌక్తికదీధితిర్వి
సృమరా కాన్తాఙ్గకే వ్యాకరోత్ ॥ ౬౩ ॥ తదాత్వే హస్తాబ్జద్యుతివితతి
రస్యాః ప్రసృమరా తదన్తస్సఞ్జగ్నా విశదమణిఘణ్టారుచిఝరీ । కటా
క్షాణాం ధారా కువలయదృశస్తత్ర మిళితా త్రివేణీసంయోగం త్రయమి
దమతానీదభినవమ్ ॥ ౬౪ ॥ గ ॥ తతః పరమనన్తగుణసహధర్మచారిణీ తనయ
రూపేణ తరసావతరిష్యన్తీం తదనుగుణోపలాలనవిధినా బహుమన్వానే
వ ప్రథమతః కరపయోరుహాభ్యాం పరిగృహీతాం తామఙ్కతటీమన్త
శ్శుభశతోత్కలికాకమనీయామనీనయత్ ॥ ౧౩ ॥ ప ॥ అఙ్కముక్తామ
యీం ఘణ్టామాకలయ్య వధూరభాత్ ।ధునీవ సితపాథోజవనీవిలసితాన్త
రా ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ సా ఘణ్టా ప్రతికలమవినాభూతావపి నిమేషోన్మేషౌ వి
సృజ్య మదీయమౌక్తికచ్ఛాయాపయోరసాస్వాదమాదధానయోర్దైవ్యాన
యనయోరగ్రతోవర్తనమయుక్తమితిమత్వేవ సత్వరమన్తర్ధాయ తదుత్తర
క్షణాదవ్యాహతశక్తిశాలినీ తద్గర్భమభ్యాగచ్ఛత్ ॥ ౧౪ ॥ ఏవమహిగిరిపతిమహి
ష్యావిహితానభూతపూర్వాన్వ్యాపారాననుచిన్త్యానుచిన్త్య మోదమా
నయోరనయోర్దమ్పత్యోరద్భుతరసఝరీ నిర్వ్యాఘాతముదితా నావ్యా
బభూవ ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ తనయానుపలమ్భేన తయోర్మనసి జృమ్భితా ।
చిన్తేవ తరసా పశ్చాద్విరరామ విభావరీ ॥ ౬౬ ॥ గ ॥ తదనన్తరం ఉ
పాన్తకాన్తారతరుకోటరాన్తరుద్గతశకున్తముఖాన్తనితాన్తోద్వాన్తనినదని
వహాతరఙ్గనిర్ఘోషసన్తతిదన్తురితాన్తరిక్షోదన్వదన్తరే సమున్మీలదహిమకిరణ
కరపరిరమ్భపమ్ఫుల్యమానామ్భోజవనీవినిర్గతతదీయరజోనివహమోహన
చూర్ణనికరవికరణవిధాయివాతాయనాన్తరాయాతసమీరకిశోరచోరాపహ్రి
యమాణశమ్బరదమనసఙ్గరాన్తతాన్తకాన్తాజనాఙ్గకన్దళితస్వేదబిన్దుముక్తా
ఫలసన్దోహసాగర ఇవ తత ఇతః సముచ్ఛలితతరణికాన్తే క్రీడామయూర ఇవ
దూరోన్ముక్తచన్ద్రికే విపులతరవిరహవ్యథావిఘూర్ణనాభిలాషకలితదృఢపరిర
మ్భసమ్పదనుభవముదితరథాఙ్గయుగళనయనవిగళదానన్దజలతున్దిలకాసా
రతరఙ్గజాలే సమున్మిషతి కాలే సర్వే పరిజనాః పరిచరణాభిలాషాదమ్బుజవ
నీంలోలమ్బా ఇవ భగవదభ్యర్ణభువమాసేదుః ॥ ౧౬ ॥ ప ॥ హరేః పురస్తాదన

వేత్య ఘణ్టామానన్దనాదిన్ధమకాన్తిమఙ్గళైః। చిన్తామహోదన్వతి తైర్ని
పేతే చాన్ద్రీమదృష్ట్వేవ రుచిం చకోరైః ॥ ౬౭ ॥ తతస్తతోఽచలితైస్త
ద్వృత్తాన్తవివత్సుభిః । సగిరిస్సంవృతో రేజే తరళోర్మిరివార్ణవః ॥ ౬౮ ॥
గ ॥ క్రమేణ హృదయకదళీవనం తరళీకుర్వతి తతఇతోవలమానే తత్ప్ర
సఙ్గపవమానే కిమేతదితి విస్మయం వివృణ్వానాస్త్వరితమశేషాశ్శేషాచల
నివాసినోజనాః భగవతః పఙ్కేరుహవాసినీనివాసినోమన్దిరం బృన్దశః పరివ
వ్రుః ॥ ౧౭ ॥ సమేయుషోజనస్యాస్య సంశయోఽజని చేతసః । తరసా
తస్య శైలస్య శిఖరాదివ నిర్ఝరః ॥౬౯॥ గ ॥ క ఇదానీమర్చకాదిమేషు
కమనీయవర్ణాం ఘణ్టామిమాం కైటభ ఇవ త్రయీమచూచురత్ ॥౧౮॥కదా
పునరస్మాకమఞ్జలిసహస్రైరారాధితో భగవానఞ్జనాచలేన్దురగణితమదృశ్య
తామాపన్నామేనాం భగీరథప్రసాదితో జహ్నురివజాహ్నవీం దృష్టిపథమ
ధిగమయిష్యతీతిచిన్తాదన్తురాన్తఃకరణేషు తేషు వృషాచలాధీశ్వరదివ్యైశ్వ
ర్యపరిపాలనకలాప్రవీణో యతిధురీణః కశ్చన సత్వరమాగత్యమధ్యేసభమి
దమభాణీత్ ॥౧౯॥ భోభోఘణ్టానవలోకనజనితవిశయవిస్తారాస్సర్వేసభా
స్తారాః శ్రూయతామద్భుతమిదం సావధానేన యస్య స్మరణమాత్రేణ పూ
రితమివ సుధాయాం మగ్నమివమధురసేక్షుచర్చితమివ చన్దనైః కీర్యమాణ
మివ కర్పూరైః వేష్టితమివపల్లవైః వీజతమివకదళీదళై§ర్మీలితమివమృణాళైః
నిరుపమానం శీతళిమానమఞ్చతి మే చేతః ॥౨౦॥ప॥ ఆవాసభూరస్తి కిలా
ద్భుతానాం కాఞ్చీతి కాచిన్నగరీ యదన్తః । ఆద్యేన పుంసా కరుణాతి
రేకాదావిర్బభూవే విధివాజిమేధే ॥ ౭౦ ॥ తతోఽజని వచోధాటీవిత్రా
సితవదావదః । అనన్తగుణపాథోధిరనన్తగురుకుఞ్జరః ॥ ౭౧ ॥ సుతాఖిలా
షీ సుక్షేయాం వరోఽయమగ్రస్థలీమస్య గిరేరయాసీత్ । నిక్షిప్య లక్ష్మీక
మితుర్నిదేశం నిర్వ్యాజమన్తస్తమివామ్బురాశిః ॥ ౭౨ ॥ తస్మిన్ కలశ
పాథోధికన్యావిటదయానటీ । అభూతపూర్వం నటనమహేతుకమిదం వ్య
ధాత్ ॥ ౭౩ ॥ వేదాన్ మోదయితుం మునీన్ మనుముఖానుద్దామవి
ద్యోదయాన్ కర్తుం హర్తుమదభ్రదుర్మతిఘటాదర్పాన్ధకారానపి । వృత్తం
కార్తయుగం ప్రవర్తయితుముత్కణ్ఠామకుణ్ఠాం నహన్ తస్మై వారిజవాసి

§ ర్మృదిత.

ర్నసుహృదసౌ దత్తే స్మ ఘణ్టామిమామ్ ॥ ౭౪ ॥ స్వప్నే మమైవమఖిలం
హరిణోపదిష్టం సోఽయం గురుర్వసతి చాత్ర యశోవిశాలః । ఇత్యుక్తిపు
ష్పరసన్తతిభిః పుపోష యత్యుత్తమస్సదసి సభ్యమనోమిలిన్దమ్ ॥ ౭౫ ॥ X ॥
తే చ తద్వచనసుధాస్వాదజనితఖర్వేతరవిస్మయాస్సర్వే దర్వీకరనివా
సినస్తస్యానన్తసూరేరవలోకనాయ తదీయం గేహాన్తమగాహన్త ॥ ౨౧
తదాత్వే ॥ వ ॥ విద్వాన్పురోగో విరచయ్య కాల్యే కర్మాణి నిత్యాని స కౌ
తుకేన । విజృమ్భితం విశ్వసృజోదయాయాః వ్యాకర్తుముత్కో వనితా
మవాదీత్ ॥ ౭౬ ॥ X ॥ అయి భవ్యహృదయే భక్తజనసుభగమ్భావుకో
భగవానేవ భవదీయవదనామ్బురుహావధ్యాపితద్విజరాజరూపో భవనమ
స్మదీయముపగాహ్య ముక్తాఘణ్టాం మన్త్రసిద్ధిమివ మహ్యమాకాఙ్క్షిత
తనయామోదాయ ప్రాదాత్ అన్యథాపరేషాం §మానుషాణామసులభం
కథం తాదృశం తేజః ॥ ౨౨ ॥ మనసి చ మే మహీయసీం ముదమజీజనదఖిలాతిశా
యిశక్తిశాలినీ సా ఘణ్టా ॥ ౨౩ ॥ యా పునస్తవకరకిసలయే స్తబకలీలామవల
మ్బ్య తతః పరముత్సఙ్గసఙ్గినీ తాదృశీమదృశ్యవిద్యామారచితసాన్నిధ్యాన్మ
ధ్యాదివాద్యైష్ట ॥ ౨౪ ॥ వ ॥ ఏవం వదన్తం గురుపుఙ్గవం తం సమీక్ష్య కాన్తా
చలదీక్షణాన్తా । వచాంసి మాధ్వీమధురాణి సాధ్వీ సమాదదే సా ధృతమ
న్దహాసా ॥ ౭౭ ॥ X ॥ విచిత్రసుకృతనిధే కిమత్రశఙ్కయా పుత్రైవఖలు
పుత్రసమ్పత్ప్రతిపాదనప్రతిజ్ఞా దుర్విజ్ఞానమహిమవతా భగవతా ప్రాద
ర్శి త్రయ్యాయన్త్రైకిలతస్య యథోక్తకారితామభిదధానాని *పరశ్శతమైతిహా
సికాని వచనాని, "అనృతం నోక్తపూర్వం మే న చ వక్ష్యే కదాచన" "ద్యౌః పతే
త్ పృథివీ శీర్యేత్" ఇత్యాదీని, అపి చ హర్షపరవశతయా తత్క్షణేనాభిహితం
రహస్యమిదమిదానీమావేశ్యమానమవధార్యతాం నాథేన ॥ ౨౫ ॥ ప్రస్థానస
మయే పురాతనం రూపముపసంహృత్య పుమానసౌ ॥ వ ॥ వక్షోదేశే కిమపి
వనితారత్నమాకల్ప్య దివ్యం వ్యాకుర్వాణో మరకతరుచాం మఞ్జిమా
నం నిజాఙ్గైః । వ్యాకోచాబ్జప్రతిమనయనో వ్యఞ్జయఞ్ శఙ్ఖచక్రే వ్యాఖ్యా
తిస్మ క్షణమభినవం విస్మయం నేత్రయోస్తే ॥ ౭౮ ॥ X ॥ ఇత్థముదితాభిర

---

* పరశ్శతాన్యైతిహాసికాని. § అమానుష సులభం.

తరేతరోక్తిభిర్వ్యతిభురఙ్గవచనం తదవితథయన్తౌ దమ్పతీ సమీక్షమాణా
నాం వృషక్ష్మాధరవాసినామాష్టోడవశాదాలాపా బహువిధాః ప్రాదుర్బ
భూవుః॥ భగవతి చిరన్తనఫణితే యౌవనమధిగతాసి, జనని స్మృతిపితృతే
జననం పునః ప్రపన్నాసి, శమధనహృదయఙ్గమే శారీరకపద్ధతే దుర్మతి
మఃస్త్రీణాసి, నిష్కిఞ్చనరక్షిణి నిక్షేపవిద్యే నిఖిలజనమనస్సౌధమధిరూ
ఢాసి, సహృదయసహచరి సంయమీన్ద్రసరస్వతి స్థిరతరమఙ్గళసూత్రాసి,
దోషావలోకనవ్యసనిన్యసూయే దత్తజలాఞ్జలిరసి, అభ్యర్థితతతిరసాకర
పాతకిన్యాగ్రహనిష్పరిగ్రహాఽసి, ఖలసాత్కృతలీలకలే గళితకోలా
హలాఽసి, విశ్వవిలోచన వివేకసూర్యసన్నిహితోదయాఽసి, మేధావి
పర్యాయపిధాయిని మోహమహాగ్రహనిగ్రహాయన్త్రయన్త్రితాఽసి,
ధర్మోదరస్ఫురద్దమ్భనిర్భిదానదమ్భోళిపతననిహతాఽసి, విష్వగకుణ్ఠవృ
త్తే కామకణ్ఠగతజీవితాఽసి, విశ్వాకర్షణవ్రతిని రాగ విగతజృమ్భణరా
గాఽసి, సంసరణసరణిపరిశ్రాన్తపానీయసత్త్వగుణసమున్మిషితసత్త్వాఽసి,
ధన్యే ధరణి పరిణతసుకృతాసి. యేన ఫణిగిరిపరిబృఢఘుష్టా తత్కరుణాత
రఙ్గిణీవిహారమాణయోర్దమ్పత్యోరనయోస్తనయతయా ధర్మపరిత్రాణప
రాఽవతరిష్యతీతి, సఙ్ఘటతే కిల సర్వేశ్వరపరికరభూతాయాస్తస్యాస్తార్క్ష్యా
దీనామివ హితాయ జగతామవతారః॥౬౮॥ ప॥ ఏవంవిధోక్తిముఖరానభినన్ద్య
లోకానన్తఃప్రహర్షలహరీం ద్విగుణాం దధానః। ఆశావధూపరిషదామన
పాయహారాన్ ప్రాదాదనన్తసూరిరేష యశోమిషేణ॥ ౬౯॥ తతోను వా
త్తనయశైలధామ్నో పితుర్వ్యభూమ్నో వినతిర్వినీతః। కాన్తాసహాయః కృతి
కుఞ్జరోఽసౌ కాఞ్చీపురీం కౌతుకవానవాప॥౭౦॥ అనన్తసూరేరబలా బు
ధానాం హర్షాయ గర్భం బిభరామ్బభూవ। కవేరివోక్తిః కమనీయమర్థం
కలాకలాపం విధుమణ్డలీవ॥౭౧॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ద్వితీయః స్తబకః.

కల్పద్రుమః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితా
ద్గ్రథితశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। వర్షన్ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం ద్వితీ
యోమమానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే తృతీయః స్తబకః.

అథ దౌహృదలక్ష్మ యస్య పుష్యదభూదుత్పలలోచనాయాః । తదకృత్రిమసూక్తిమస్య హేతోః ధృతసత్త్వాం జగతామసూచయత్ ॥ ౧ ॥ తదా విరేజే తరళేక్షణాయాః స్తారానిభా కాపి తనోరభిఖ్యా । గర్భస్థముక్తామయశౌరిఘట్టాగభస్తిధారా బహిరుద్గతేవ ॥ ౨ ॥ ప్రభాపదేశాద్వహిరాయతాభ్యాః ప్రసృత్వరో బాలకసత్త్వరాశిః । కుచాద్రిమగ్రే కురుతే స్మ రుద్ధం క్రుధా తమశ్చూచుకనైల్యరూపమ్ ॥ ౩ ॥ అనఘసూక్తిమిషామమరాపగాం శిశురసౌ జనయిష్యతి మత్సఖీమ్ । ఇతి కళిన్దసుతా కిముపాయయౌ రుచిరదృక్ష్మణిరోమలతాత్మనా ॥ ౪ ॥ అచిరాదఖిలార్థవర్ధకం కమలాకాన్తదయార్ణవోదితమ్ । సుమనోమణిమేత్య *మధ్యభూః సుతనోర్హన్త కృశత్వమత్యజత్ ॥ ౫ ॥ అపాకరిష్యన్ గగనే పరోక్తామదృశ్యతామర్భకపష బాధాత్ । మాతుః పురా మధ్యమనామ్ని తస్మిన్ ప్రత్యక్షభావం ప్రథయాంబభూవ ॥ ౬ ॥ అవలోకితుమద్భుతం కుమావిభవాదర్భకమాత్మనోఽధికమ్ । వసుధా కిము మృత్కణాత్మనా వనితాగర్భపుటీమటీకత ॥ ౭ ॥ సర్వత్ర సామ్యం వహతః ప్రశస్తా మధ్యస్థతేతి ప్రతిపద్య బాలః । వైషమ్యయుక్తస్య వలిత్రయస్య మధ్యస్థతాం మాతురసౌ న సేహే ॥ ౮ ॥ ఉదరస్థశిశోరుదారమేధాలతికానామతివేలజృమ్భణానామ్ । ఉదితస్సుదతీమనెర్మహీయానభిలాషస్తబకస్సముద్దిదీపే ॥ ౯ ॥ సైషా సముజ్జృమ్భితగర్భభారా భూషావిశేషానలసాపి ధర్తుమ్ । ముక్తాకలాపం హృదయే మహాన్తం ధర్తుం సకాఙ్క్షాజని తత్త్వపూర్వమ్ ॥ ౧౦ ॥ పదేపదే పద్మముఖీ సఖీనామాలమ్బమానా కరపల్లవాని । ఆశాసు సఞ్చారకృతే శ్రుతీనాం హస్తావలమ్బం వితరీతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౧ ॥ పుష్పాణ్యుపాదాతుమపారయన్తీ సఖీభిరగ్రే సముపాహృతాని । హరిల్లతాభ్యో బత హైతుకానాం యశఃప్రసూనాన్యపచేతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౨ ॥ కథావిశేషాన్ కథితాన్ సఖీభిః కాన్తా న కర్ణే కలయాంబభూవ । అనాదివాచాం జయమాదధానాః కథా బుధానాం ముహురాచకాఙ్క్షే ॥ ౧౩ ॥ దరీమివాన్తర్హితసింహశాబాం ఖనీమివ ప్రోజ్జ్వలరత్నగర్భామ్ । ఉదీక్ష్య కాన్తాముపపన్నసత్త్వామాధత్త సన్తోషమనన్తసూరిః ॥ ౧౪ ॥ శర్మణే తస్య బాలస్య కర్మ

---

* మధ్యమం

పుంసవనాదికమ్।నిర్మమే నిగమపారయోక్తకర్మవేదీ స దేశికః ॥౧౫॥ తదను
అధిగతవతి కన్యారాశి మహోన్న మధీశే విభవవతి ముహూర్తే విష్ణుతారా
నుషక్తే । అకృతకవచనార్థైరద్భుతోల్లాసహేతుం తనయమజనయత్సా చ
ద్రిమైత్రీ దిశేవ ॥౧౬॥ తదాత్వే కిల॥ చారుకీర్తిపటవాసచర్చయా కల్ప
యిష్యతి మమైష కౌతుకమ్ । ఇత్యవేత్య హరితాం తతిర్జవాదద్భుతం ప్ర
సదనం కిమాదదే ॥ ౧౭ ॥ అధ్వరానయమభేద్యయుక్తిభిః స్థాపయిష్యతి
భువః స్థలే పునః।ఇత్యుదిత్వరముదా ప్రదక్షిణం నృత్యతిస్మ నితరాం హు
తాశనః ॥ ౧౮ ॥ స్వాతిశాయిరయశాలినం వచఃపూరమస్య జనయిష్య
తః పురః।సంక్షిపన్నివ నిజం జవం హ్రియా సఞ్చచాల పవనస్ససౌరభః॥
౧౯॥ మైత్రీమస్య విధాస్యతస్సుమనసాం బృన్దేషు మన్దేతరాం కీర్తిం క
ర్తుముదిత్వరా సుమనసాం సంఘైస్స్వదా ప్రేరితా।అహ్నాయ క్షితిమాన
శే సుమనసాం పారమ్పరీ బిభ్రతీ హర్షాశ్రుప్రకరాననర్ఘళగళన్మాధ్వీక
ధారామిషాత్ ॥ ౨౦ ॥ గ॥ స భగవాన్ త్రయీతనురపి త్రయీతనుతా
పనోదనశీలం బాలమేతముదితముద్వీక్ష్య పరితోషాతిరేకేణ పరిరబ్ధుకా
మఇవ ప్రసారితకరసహస్రః పరం రురుచే॥౧॥ ప॥ ద్రమిడకలయా లోపా
ముద్రాకుటుమ్బినమద్భుతైరపి చ నియమైరద్ధా జేతా నిరజుర్ష శధీరసౌ।ఇతి
కిల ధియం కృత్వా తస్యావతారమహోత్సవే విపులకుతుకాద్వీచీభేరీమ
ఘోషయదమ్బుధిః ॥ ౨౧ ॥ విధాతుం శాఖానాం వితతిభరితాం సౌఖ్యల
హరీముదీతేఽస్మిన్నర్వ్యావ్యమఖిలజగదానన్దనగుణే । ద్రుమాణాం శాఖా
భిస్తద్రితమమితకౌతూహలవశాదదభ్రాం ప్రాకాశి ప్రసవఫలలక్ష్మీరభినవా॥
౨౨॥ తదవతారమహోత్సవదర్శినాం తనుభృతామజనిష్ట కుతూహల
మ్।ఉదయదిన్దుమయూఖవిసర్పణస్ఫురితసిన్ధుతరఙ్గవిడమ్బకమ్ ॥ ౨౩॥ గ॥అ
నన్తరమనన్తగురుశ్చిరన్తనపుణ్యసఞ్చయోదఞ్చితంచిరకాలకాఙ్క్షితమాత్మ
జోదయోత్సవమాకర్ణ్య ప్రథమమాకలితసన్తోషసరిదన్తరావగాహనోఽపి
పునరనన్తసరసిరచితనిమజ్జనః సపది సర్వతస్సమాగతైస్సురసీరుహవాసినీస
హచరచరణరుచిమధుభరితనుతిమఞ్జరీలాభహృష్టైః శిష్టైస్సహ జాతకర్మని
ర్మాణకుతూహలీ తనుజమభ్యర్ణసీమానమానయామాస ॥౨॥ ప॥ దళదమ్బు

జపర్యస్యేయనేత్రం ముఖలక్ష్మీజితముగ్ధచన్ద్రబిమ్బమ్ । క్షణమైక్షత నిర్నిమే షదృష్టిస్తుణారోపమవిగ్రహం తనూజమ్ ॥ ౨౪ ॥ వవర్ష హర్షం పితు రస్తోక్షజ్ఞో బాలో జపాలోహితకోమలాఙ్గః । మరుత్శిశోరో మధుమాస జన్మా మధ్యే వనస్యేవ మరన్దపూరమ్ ॥ ౨౫ ॥ రుచాంపరిబృఢో యథా రు చికదమ్బమమ్భోరుహే కుహూముఖయువా యథా మధురకూజితం మా ధవే । వితీర్య ధనసఞ్చయం విబుధవర్యసఙ్ఘే తథా తతాన సురకుఞ్జర స్త నుజజాతకర్మోత్సవమ్ ॥ ౨౬ ॥ పరిగృహ్య సువర్ణగోకులం పరితోషేణ ఘ నేన సాధవః । ఇదమేవ విజృమ్భతాం శిశోరితి సర్వేపి వితేనురాశిషమ్॥ ౨౭ అరిష్టదీపః పరమస్య సూనోరాభాతరక్తైగ్న తదాభ్యభావి। ప్రత్యా ర్థిత త్తత్కథకావళీనాం ప్రబోధదీపోపి దిగన్తరేషు॥ ౨౮ ॥ గ॥ తదను దినేషు భగనే దివ్యేముహూర్తే దీర్ఘదర్శీ స దేశికో భగవతో వేఙ్కటనాథస్య కా న్త్రిశఫలకల్పలతయా అనుకమ్పయా శమ్పయా కైతకమివ శరదా హంస మివ * సరితా అరవిన్దమివ అధునా సన్దర్శితం తనయం తదీయేన పుణ్యేన నామ్నా కలశజలధి రివ కైటభారాతిం కౌస్తుభేన ప్రభాతసమయ ఇవ ప యోజకాననం పరిమళేన మధురివ మహీరుహం మఞ్జరీపుఞ్జేన భూషితమ కార్షీత్ ॥ ౩ ॥ ప॥ పయఃపరిచయం చక్రే పుత్రః పుణ్యనిధేస్తరోః।పిబ్జాయ తస్య మర్మాణి విజేతుమివ సూక్తిభిః ॥ ౨౯ ॥ ఆస్వాదనేషు పయసాంతతిరా త్తఘోషం సుస్రావ సృక్వయుగళేన శిశోరముష్య । మేధాసుధాజలనిధే హృది జృమ్భమాణామర్గత్వరీ సరయమూర్మిపరమ్పరేవ ॥ ౩౦ ॥ పయ సాం పానకాలేషు వక్త్రే శఙ్ఖమసౌ వహన్ । విరేజే పావనూశానాం కీ ర్తిం కబళయన్నివ ॥ ౩౧ ॥ మణిడోళాగతం బాలం మాతా గీతైరతోష యత్ । మిళిన్దశాబం మధురైర్భృఙ్గనాదైరివ మఞ్జరీ ॥ ౩౨ ॥ ఉల్లలాస ర జనస్య యీ శిశోరుజ్జ్వలద్యుతినిధౌ ముఖామ్బుజే। సంసృతత్రమిదసూ క్తివల్లికాతల్లజాఙ్కురయుగీవ తాదృశీ ॥ ౩౩ ॥ లలన్తికా తస్య లలాట దేశే సన్దానితా సమ్భృతమౌక్తికశ్రీః । సరస్వతీ సాదరమాపతన్తీ వక్త్రా మ్బుజే వస్తుమివ వ్యలాసీత్ ॥ ౩౪ ॥ సద్మాఙ్గణే సమ్భృతసన్నివేశే స నాతనో క్తిస్సహసోదతిష్ఠత్ । ఆలమ్బ్య మాతుః కరముష్టిలేశ స్నిన్నాశ్వాసు

* సవిత్రా

సఞ్చారమసౌ వ్యతానీత్ ॥ ౩౫ ॥ కుదృక్షు తాదృక్షుమతిః కుమారో ని
జం పదం నిష్ప్రతిఘం నిధాస్యన్ । తద్వ్యాచకప్రాథమికాంశవాచ్యై ప్రా
దార్పణం పర్యచినోత్పురస్తాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రబద్ధా వాదినాం లీనాః పదమే
కం వివక్షతి । వాక్యం వదతి బాలేఽస్మిన్ వాగమీషాం చ ముద్రితా ॥౩౭॥
గ॥ అస్మిన్నపరిమితసత్త్వగుణాధారే కుమారే విహారేణ కిమపి రజోగ్ర
హీతుమితస్తతః ప్రచలితే భయాతిరేకాదన్యేన రజసా హన్త నిలిల్యే॥౪॥
క్రమేణ చతురవచనసుధారసపుషా వివిధలిపివిశేషవిదుషా నవనవరుచిశాలి
వపుషా నిఖిలజనమానసముషా నానాత్మగుణజుషా తేనాత్మజనుషా సముచి
తసమయరచితచౌళోత్సవశోభినా అనన్తగురురాత్మనో వంశ మమరభువ
నమివ వదాన్యతరుణా కలశార్ణవమివ కమలావిలాసినా కావ్యమివ ధ్వ
నినా ధన్యమమన్యత ॥ ౫ ॥ అథ కదాచిదాత్రేయకులారామకోకిలో వా
దిహంసవారిదో నామ కోవిదో వివిధవిద్యావిలాసినీవిహారరసికస్య వరద
దేశికస్య సదనమనిదమాదిఫణితిశిఖరముఖకలాకలాపపరిశీలనాభిలాషిణా
జిగమిషురాత్మభవనాదచరమగిరికుహరాదబ్జినీపతిరివ ప్రతస్థే ॥ ౬ ॥ ప॥
అనన్తగురునన్దనస్సవిధసీమ్ని తం మాతులం ప్రియాన్తమననీయసీం ప్రి
ణయవైఖరీమాత్మని । వహన్ననుతివేలధీర్వినయతో వినమ్యాన్వగాత్సరో
జవనసమ్భవం మధుకరో యథా మారుతమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఆస్థానమనపాయో
క్తేరాపణం స్మృతిసమ్పదామ్ । అగారం వరదార్యస్య జగాహాతే జ
వేన తౌ ॥ ౩౯ ॥ తత్ర ॥ వాదప్రోద్ధతవావదూకనికరాహఙ్కారకూల
ఙ్కషాన్ వాచా వ్యాకృతకృత్రిమేతరవచశ్చూడాకలాగహ్వరాన్ । ని
స్సాధారణజృమ్భమాణధిషణానిర్ధూతవాచస్పతీన్ విద్యావారిధినావిశాన్
దదృశతుర్ధీరానుదారానమూ ॥ ౪౦ ॥ శమితవిమతబృన్దం శారదా
మూలకన్దం శుభగుణరమణీయం శుద్ధధీమాననీయమ్ । వృజినతరణసే
తుం వేదసిద్ధాన్తకేతుం వరదగురుముపేతౌ వన్దనాకాఙ్క్షయా తౌ ॥౪౧॥
వవనామ తం కథకహంసవారిదో వినయాదనన్తగురుసూనునా సమమ్।
కుతుకోదయేన కుశికాత్మజం యథా సహలక్ష్మణో ధరణికన్యకాసఖః॥౪౨॥
గ॥ అథ విలోచనగోచరో వినయ ఇవ వినతనికరస్సకలోఽపి సరస్వతీలతా
వష్టమ్భదణ్డశౌణ్డైర్మనీషిజనహృదయమదకలభాలానభూతైర్హస్తా

మ్బుజోదస్తైః పుస్తకైర్విస్తారితశ్రీస్తస్య గురోరుపాన్తే పఙ్క్తిశో నిషణ్ణాః వటీ
రతరునివహాఇవ పరిసరే మలయగిరేరలాసీత్ ॥౭॥ వరదగురురపి ॥వ॥ ఉదరీ
కృతేక్షురసరిత్కభిన్నిరాం లహరీభిరేవ ముఖరీభవన్ముఖైః । విపరీతవిద్వదధరీకృ
తక్షమో వివరీతుమారభత కాఙ్క్షితాః కలాః ॥౧౩॥ గ॥ తేన మనీషిజనమనోర
థవిషయీభవదశేషకలావిశేషవితరణసురతరుణా గురుణా కరుణావశంవ
దేన సకృదుపన్యస్తం సమస్తమప్యనయదుర్గ్రహమర్థజాతమవధానభరిత
మేధావిహారదేశో వేఙ్కటేశోయమబ్ధినా పీతిర్ణమమృతమమరగణ ఇవ స
జిఘృక్ష్య సర్వాతిశాయినమాత్మనోఽనుభావం దిదర్శయిషుస్తత్ర విచిత్రత
మాననితరవిచక్షణక్షోభ్యానాక్షేపాననుపమసంవిధానాని సమాధానాని
చ కిమేతదాశ్చర్యమితి విస్మయం నిర్నిమేషమీక్షమాణేషు వివిధేషు వి
బుధేషు బహుధా శ్రుతవద్దర్శనీమర్మతయైవ నిర్మితవాన్ ॥౮॥ వ॥ విద్వత్కుఞ్
జరచిత్తవారిజవనప్రోల్లాసబాలాతపం హృద్యం వేఙ్కటనాథసూక్తినికరం
సిద్ధాన్తమర్మస్పృశం । ఆకర్ణ్యాద్భుతనిర్ఝరీమనుపమాం బిభ్రద్భుజా
భ్యామముం సంశ్లిష్యాశిషమాతతాన సగురుర్వాత్సల్యవార్ధోనిధిః ॥౧౪॥
అపౌరుషేయైర్వచసాం కలాపైరదర్శి పుంసామసకృద్యదాయుః । తదస్య
దేవో విదధాతు విద్వత్తపోవిపాకాదవతారభాజః ॥ ౧౫ ॥ క్రూరక్రూరకు
దృష్టిసఙ్ఘహానావాణీకృపాణీహతివ్యాలోలానిదమాదిసూక్తిపరిపన్థిర్వే
దసర్వఙ్కషః। సోఽయం లక్ష్మణయోగిపుఙ్గవమతప్రాసాదమానేమషాం పు
ణ్యైనారి విదుషాం ప్రసాదవిషయో భూయాదమేయాత్మధీః ॥ ౧౬ ॥ మ
న్థానాచలమథ్యమానకలశాంభోపారగర్భస్థలీనిర్యాద్బోద్భవదద్భుతోర్మిపటలీ
ధిక్కారధాటీభరైః । వాక్యైరిక్షురసైక్యశాలిభిరసౌ వాచాటకౌతస్కు
తప్రాతాటోపవిపాటనం విరచయన్ దత్తాం జగత్కౌతుకమ్ ॥ ౧౭ ॥ గ ॥
ఇత్థమభిమతామాశీర్వచనవీథికాం విరచితవతా వరదగురుణా ప్రేరితో
వాదిసితగరుదమ్బుధరో వేఙ్కటేశేన సహ సదనం నిజం విజగాహే ॥౯॥ క్ర
మేణ విచిత్రమతిరాత్రేయరామానుజః కాలే సముచితే కలితోపనయనం
నయనోపహారమివానన్తగురోః సమాహారమివ సర్వధియాం సవిగ్రహ
మివావనిభాగధేయమాత్మనో భాగినేయమన్యాదృశపరి $ ణాహశాలినా

$ ణామ

ప్రేష్ణా పిత్రా తేనామ్నాయప్రముఖైరఖిలకలాకదమ్బై రమ్బరమణిరివమ
ణిమాత్మనస్తైజోభరై రమ్బుధరసమయఇవ పరిసరం సరితః కదమ్బస్తారభై
రభూషయత్ ॥౧౦॥ వెఙ్కటేశోఽపి॥ ప॥ అహ్నాయ వేదానఖిలానాచార్యాద
గ్రహీదసౌ । పునరుచ్చారణాకాఙ్క్షీ పదానాం వేష్టనే పరమ్ ॥ ౪౮ ॥ అ
భూదాదౌ వేదప్రకరమధురక్షీరముదిత స్తతో యాతాయాతం ఫణిఫణితివీ
థీషు విదధే । వ్యధత్తాసౌ పశ్చాత్తరణచరణవిద్యాపరిచయం వితేనేఽథ
ప్రౌఢో యతినృపతివాణీపరిణయమ్ ॥ ౪౯ ॥ కారుణ్యోచితమారుతవ్యతి
కరాద్వేగోత్తరఙ్గత్వరీం గుర్వీమేవ గురూపదేశతరణిం హస్తోదయాదాశ్రి
తః । విద్యావారినిధీన్విగాహ్య పరితః పాణ్డిత్యముక్తాఫలం లేభే లక్ష్మణ
యోగిపుఙ్గవవచోధారావధూభూషణమ్ ॥౫౦॥ గ ॥ తదాసీంకిల వెఙ్కటే
శదేశికః పారాశర్య ఇతి నిగమపారగైః ప్రాచేతస ఇతి ప్రగల్భసాహిత్య*వి
ద్యావిలాసిభిః పాణినిరితి వ్యాకరణపారీణైః గౌతమ ఇతి న్యాయమతకౌతుకి
భిః జైమినిరితి ప్రథమమీమాంసాపథజాఙ్ఘికైః బోధాయన ఇతి శారీరకభావ
బోధకైః మనురితి స్మృతిసాతత్యతమానసైః కలశీసుత ఇతి ద్రమిడకవితాభి
మానిభి రమాని ॥ ౧౧ ॥ ప ॥ వింశత్యబ్దే విదితవితతాశేషవిద్యావిలాసో
వంశే వృత్తే వయసి పరమావాచితీముద్వహన్ స్త్రీమ్ । కన్యాం కాన్త్యా క
నకలతికాం పర్యణైషీన్ముదాసౌ కౌసల్యాయాః సుత ఇవ ధరాకన్యకాం
ధన్యచేతాః ॥ ౫౧ ॥ సా వధూరపి॥ యథా స్వాహాదేవీ హుతవహము
దారద్యుతిభరం యథా లోపాముద్రా కలశసుతమాశ్చర్యచరితమ్ । య
థా పాథోజాతం భువనజననీ పుష్కలగుణం తథా కాన్తం విద్యాజలధి
మముమభ్యేత్య రురుచే ॥ ౫౨ ॥ అన్యాదృశగుణాధారమన్యోన్యాతిశ
యావహమ్ । అపరిత్యక్తసౌహార్దమరోచత తయోర్యుగమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఆ
నీతైరనపాయసూక్తివిపినాదభ్యహి౯తాం వాసనామాతన్వద్భి†రుదగ్రకర్మ
కలికాసఙ్ఘైరసఙ్ఖ్యైరసౌ । పద్మాకాన్తమపూపుజత్ప్రతిదినం భక్తిం పరాము
ద్వహన్వధ్వా సాకమరున్ధతీసులభయా వృత్త్యా సమిద్ధానయా ॥౫౪॥ కా
న్తాసమేతః కమలేక్షణస్య కైఙ్కర్యలక్ష్మీమితరైర్దురాపామ్ । అశ్నాన్
సమంవా గురురున్నతంవా కశ్చిన్న లేభే కలితాహితంవా ॥౫౫॥ గ॥ ఏవం

---

† వదభి)   * కలా

గచ్ఛతి కాలే వేలాపి లక్ష్మీనిజధిషణాంకురపాయవర్తికాప్రవర్తితానవధికవి
ద్యావివేకాలోకవితరణధురీణం హయవదనమన్త్రదీక్షమహితకటాక్షదలి
మిరభరనిరాకరణమాకలయితుమిచ్ఛన్ విచ్ఛేదోదయదూరయా స్నేహ
ధారయా సహృదయతర *మతిరదద్యుతత్ ॥ ౪౫॥ నైర్మల్యం నిజపాథసీ
వ జగతశ్చిత్తేఽపి తత్తాదృశం కుర్వాణే కలయన్ ఫణీన్ద్రసరసి స్నా
నాదికం ప్రత్యహమ్ । ప్రజ్ఞాబోధనమాగధం కలికథాప్రస్థానమాహూర్తి
కం వాజిగ్రీవమనుం జజాప స ధియం వ్యాపారయంస్తత్పదే ॥ ౪౬ ॥ ఘ
నగుణజలధేర్గురోరుపాత్తైరనఘవచోభరరోచిరుద్గిరద్భిః।హయముఖమనువ
ర్ణరత్నజాలైరలమకరోదయమాత్మనో మనీషామ్ ॥ ౪౭ ॥ విశ్వాసామ్యని
ధేరముష్య విదుషః ప్రత్యూహదూరైర్జపైః స్తోత్రైః శ్రోత్రసుఖైరపి ప్ర
తికలం ప్రోజ్జృమ్భితానన్దధుః । చతుర్గోచరతాముపేత్య వదనే వాజీ సదే
వోదగాచష్టద్రాఙ్గతరఙ్గతల్లజఘటాచాతుర్యధుర్యం వచః ॥ ౪౮ ॥ నాథ
స్సవాచాం నయనాధ్వనీనో గురోర్వచోగుమ్ఫమిషేణ గఙ్గామ్ । ప్రవర్త
యన్ పర్వతరాజసామ్యం ప్రభాగుణాభ్యాం ప్రథయాంబభూవ ॥ ౪౯ ॥
అవ్యాహతాం శక్తిమసాధ్య హయాననకృపావశాత్ ।ఆరేభే హైతుకాన్ జే
తుమనన్తగురునన్దనః ॥ ౫౦ ॥ తదీయచిత్తవారిధౌ విచిత్రసత్త్వవీచికే స
ముత్పతన్ సనాతనార్వపర్వశర్వరీపతిః । అదభ్రయుక్తిచన్ద్రికామభఙ్గు
రాం విజృమ్భయన్ పరాచకార కౌతుకాత్కుదృష్టిగర్వశార్వరమ్ ॥౫౧॥
వాచాలవిత్రేణ ముహుర్విలూనైర్వ్యాచాటకౌతస్కుతగర్వఘాసైః ।
హృష్టం స చక్రే హృది మన్దురాయామాద్యం హయం భక్తిగుణేన బద్ధమ్॥
౫౨ ॥ అధ్వా మాథైర్వర్త్మ జజ్ఞే కుమతిమతవచఃప్రక్రియా న్యక్కృతాసీ
ల్లజ్జాసిన్ధౌ న్యమజ్జి ద్రుహిణహరముఖైర్గౌతమో జాతమోహాః । లిల్యే
శాక్యోక్తిశైల్యా గురుమతపథికైః క్వాపి భీతైర్నిపేతే వాదామోదాద
పారాన్ వికిరతి వచసామఙ్కురాన్ వేఙ్కటేశే ॥ ౫౩ ॥ అనవీనవచ
శ్చ్యాడావనవీథీషు తస్య గౌః।చరన్తీ దుర్వచోఘాసం చరన్తీ సర్వశో బభౌ॥
౫౪ ॥ ౧ ॥ తదానీంఅకృతకఫణితిపథాధ్వన్యమూర్ధన్యోఽయం న్యాయసిద్ధా
ఞ్జన న్యాయపరిశుద్ధితత్త్వటీకాన్యాసదశకశరణాగతిమాలాశరణాగతిదీపి

---

* మదిద్యుతత్

కాసుకర్మనాష్టకార్థపఞ్చకసఙ్గ్రహగాథాషోడశాయుధస్తుతిపరమార్థస్తుతి
హస్తిగిరిమాహాత్మ్యాదీన్ వాదిమానపరాకృతికృతసిద్ధాన్ ప్రబన్ధాన్
ప్రకృష్టయోగిన ఇవ పరబ్రహ్మస్మృతిసహాయాన్ మలయపవనానివ కలిత
మాధవోత్కర్షానకార్షీత్ ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ ధరాసుకృతభూరుహస్తబకభా
వమాసేదివాననన్తగురుసన్తతేర్విరచయన్ వతంసశ్రియమ్ । అసౌ గు
రుజనాగ్రణీరనిదమాదివాణీశిఖాసురత్నలహరీసుధాప్రథమధూర్వతానాంము
దే ॥ ౧౫ ॥ గ ॥ ఏవంవిధైర్వైదుష్యవిభవైరస్య గురోరుత్పాదితమచ్ఛ
ముక్తాకలాపసచ్ఛాయం స్ఫటికముకురబిమ్బమివవసుమతీవిలాసిన్యాః కుట
జగర్భమివకూటస్థగిరాం కుముదవనమివగగనకాసారస్య విశదాతపత్రమివ
వైదికసామ్రాజ్యలక్ష్మ్యాః కతకమివకలికలుషితజనసమ్బోధసలిలస్య స
మధికం యశస్సముశోభత ॥౧౪॥వ॥ దీప్తం దిక్పర్ణజాలైః కనకధరణిభృత్క
ర్ణికాశ్లేషకాన్తం విద్యానాళప్రరూఢంవిపులజలనిధివ్రాతమాధ్వీకధారమ్।
వ్యాతన్వానం విపశ్చిన్మణినికరధియాం వ్యక్తముత్తంసలక్ష్మీందివ్యద్వ్యోమ
ద్విరేఫం జగతి విరురుచే తద్యశఃపుణ్డరీకమ్ ॥౧౬॥గ॥ తథావిధేన యశసా
విస్మాపితహృదయాః కదాచన కాఞ్చీనగరవాసినస్సఙ్ఖ్యావదగ్రేసరాః సఙ్ఘీ
భూయ సర్వే వివిధవాదాహవవిజయశాలినో వేఙ్కటేశస్య పారితోషి
కమేకం ప్రదిత్సవస్తత్సదనమభిప్రతస్థిరే ॥ ౧౫ ॥ ప్రస్థితాశ్చ తే నానాదిగ
న్తరేభ్యః కలాభ్యాసకౌతుకాదాగతైః కైశ్చిదాకలితపవనోదరమ్భరపరి
బృఢవచోగుమ్ఫవిచారారమ్భైః అన్యైరన్యోన్యవిజిగీషావిహితవేదోత్తమా
ఙ్గయుగసముత్తరఙ్గప్రసఙ్గైః అపరైరమ్బురుహలోచనపురన్ధ్రీకాపిభుతోపం
యతాప్రభృతివిశదీకరణపరాశయపరాశరపరాఙ్కుశయామునాదిచిరన్తన
గురుసరస్వతీసముచ్చారణసముచ్చాటితప్రతిభటాటోపైః ఇతరైరష్టాక్షరప
దాక్షరపరిస్ఫురదార్థికశాబ్దదశోత్తరశతసఙ్ఖ్యాసఙ్ఖ్యాతపరదేవతాస్వరూ
పప్రకారానుసన్ధాననిర్భరావిర్భవదానన్దసన్ధుక్షితరోమాఞ్చ సమఞ్చితగా
త్రైః కరణమదకళభనియమనతోత్రైః కలిమోహగ్రాహనిగ్రహవేత్రై
శ్చైత్రై రనవరతమాసేవ్యమానం సన్తతసన్తన్యమానసమారాధనము
దితహృదయతయా ప్రతికలముదితస్య కణ్ఠాదుపరి హాజినో భగవతః కమ
లావిలాసినః కాన్తిపూరైః తారాశరదుదితధారాధరకలశవారాకరకుముద

సీరాయుధశశభృ ద్దైరావతజలజనారాయణశయన హీరామరభువనసా
రాదిమరుచినిచయదోరాహవవిధాయిభిః సర్వతోధవళితతయా రుచిర
మౌక్తికచూర్ణరచితరఙ్గవల్లీకమివాధస్తా దాబద్ధదుకూలవితానమివోపరి
సఙ్కేతసదనమివసకలకలావిలాసినీనాం సముద్భవపదమివసదాచారాణాం
ప్రథమోదాహరణమివపరమవ్యోమవైభవానా మదృష్టపూర్వమసమశర
స్య అశ్రుతపూర్వంరాగద్వేషయో రనాఘ్రాతపూర్వమసూయాయాః
పౌర్ణమాస్యధికరణ మివ విద్వద్వాక్యసముదాయప్రసిద్ధివిధూతవాదాన్త
రం వెఙ్కటనాథగురోర్మన్దిర మవిన్దన్త ॥౧౬॥ తత్ర సదనే తరళమివమణి
హారలతాం శశినమివ తారాపఙ్క్తి మన్తేవాసిసన్తతి మన్తరవస్థానా దల
ఙ్కుర్వాణ మతితేజస్వితయా సన్తమస మాన్తరమపి జనానా మపనే
తుమవనీమవతీర్ణమర్ణోజబన్ధుమివ సమిద్ధానం వదనరఙ్గభువి నటనమారచ
యితుమాదరాదవతరన్త్యా సరస్వత్యా వేగాతిరేకేణ విస్రస్తాం ముక్తావ
లీమనుకుర్వతీం మృత్స్నయా జ్యోత్స్నారుచా రచితామూర్ధ్వపుణ్డ్రరే
ఖాం లలాటసీమ్ని లలితామాబిభ్రాణం ఆననచన్ద్రానురూపాభిరభితా
పహారిణీభిరపాఙ్గచన్ద్రికాభి రానతజనమతికుముదినీముల్లాసయన్తం వ
క్త్రవారిజవిహారివచోఽధిదేవీవతంసకలికావిగళితమకరన్దధారామివపాట
లామధరకాన్తిముద్గిరన్తం జిహ్వాగ్రసింహాసనాధిరూఢసనాతనతురగలా
లాజలబిన్దుపటలీమివ దశనావళీం దధతం బ్రాహ్మలక్ష్మీవిహారోచితవక్షోమణ్ట
పరఙ్గవల్లికారూపైరుపవీతకలాపైరుద్భాసితం హృదయసౌధాధిరోహణపర
హరిభక్తిమత్తకాశినీనిశ్రేణికాతుల్యేన తుళసీమణినళినాక్షదామ్నా దేదీ
ప్యమానం సుధాకరకలాసోదరీభవదుత్తరీయకమనీయతయా నిజప్రవాహా
తిశాయివచోఝురీనిర్మాణాలఙ్కర్మీణోఽయమితి విస్మయాదుపగతయా గ
ఙ్గయేవ కలితపరిష్వఙ్గం వినతజనవిలోచనశుకద్వన్ద్వవిహారణానుగుణవిట
పాభ్యామివ భుజాభ్యాముద్భాసితం వ్యాఖ్యానకేళీవ్యాలోలతయా పర
మతయుక్తివితతేరపనయనమివ కలయతా కరేణ కమపి కిసలయసులభం
తేజఃపుఞ్జం వ్యఞ్జయన్తం ముకున్దదివ్యకథాభరితసమాశ్రితవిచక్షణచక్షుస్స
ముచితదివ్యాఞ్జనరేఖయేవ రోమరేఖయా రాజమానం వినతవిబుధమేధా

ధరాక్రీడానురూపగభీరనాభీసరస్తటవాస్తవ్యహంస సంశయమావహన్త
ముత్తరీయమాకలయన్తం విద్యావిఘాతతిమిరభరనిరాసచన్ద్రాయమాణన
ఖరనికురుమ్బం ప్రణతజనమనఃపుణ్డరీక బాలాతపాయిత పదద్యుతిప్రపఞ్చం
విగ్రహవిశేషమివ హయగ్రీవస్య చూడారత్నమివ లక్ష్మణసుతలక్ష్మ్యాః సు
పర్ణమివసుకీర్తిపరిరబ్ధం హరిమివమిత్రమణ్డలశరణ ముత్కృష్టగోవర్ధనంచ
జనకమివ శోభమానగుణశతానన్దవశంవదం పఙ్క్తిరథమివ పరిగృహీతవి
జయార్థసాధకసుమన్త్రసిద్ధార్థం మహానాగమివ మనసావ్యగణితక్షుద్ర
నరేన్ద్రానుసరణక్లేశం ద్వాదశోపసదమివాహీనశ్రుతిచిన్తానీతాహర్గణం
వైజకైశగురుం విపశ్చితోవిస్ఫురితవిస్మయాతిరేకా విలోకయామ్బభూ
వుః ॥౧౭॥ వ॥ అథ వినీతివశాద్ద్రుతముత్థితం కృతనతిం తమనన్తగురోస్సు
తమ్ । సమభివీక్ష్య గణస్సుమేధసాం సబహుమానమిమాం గిరమాద
దే ॥ ౬౭ ॥ భవానేకోదాతుం ప్రమదలహరీం ప్రాజ్ఞసదసాం పరేషాం చ
క్షేప్తుం ప్రభవతి వచోదుగ్ధజలధే । రవేరన్యః కో వా రథపదకులానామభి
మతం విదధ్యాద్ ఘూకానాం విలసితవిఘాతం చ జగతి ॥౬౮॥ ప్రకామా
హఙ్కృత్యప్రతిభటజనాటోపకపటం మథిత్వా పాథోధిం పటువచనమ
న్థానగిరిణా । యశస్తారాకాన్తం యతిపతివచఃకైరవవనీపరిత్రాణప్రౌఢం
భజసి లలితస్త్వం గుణగణైః ॥ ౬౯ ॥ అహో బత నిగమశిఖరకాసారసా
రసాయమానమానస అనన్తసూరిసన్తతిజలధిమన్థానశాఖిన్ అనవధికకల్యా
ణగుణగణనిధేరసమ్భావదవద్యస్య తవ సామ్యసమ్పదం జగతి కోపి నోపై
తి ॥ ౧౮ ॥ తథాహి విచిత్రగోసహస్రవిభూషితోపి సవితా సత్పథాత్ప్ర
చ్యుతిం కదాచన ప్రతిపద్యతే, విశుద్ధోపి విభావరీవిలాసీ విప్రయుక్త * వృత్తి
విరోధమాచరతి, ఘనోపి జలదశ్చపలానుషఙ్గమఙ్గీకరోతి కరోతిచ పరమ
హంసపరాభవం, విష్ణుపదాసక్తోపి తారకానికరస్తామసేషు సమయేషు
రుచిమధికామాధత్తే, క్షమాభృదపి గిరిర్హరినిగ్రహవిషయో భగ్నక్రమశ్చ
భవతి, కోమలాత్మాపి కుసుమనివహోమధుపైర్మలీమసైరాసేవ్యతే, వ్యా
కరణపటురపి వాతాశనపతిర్జిహ్మగభావమావిష్కరుతే, శుచిరపి జ్వలనో
భవనేనపరిభూయతే, సుమనసాంవరోపి పురన్దరః పూర్వవిబుధవిద్వేష

* యువతి.

మున్మీలయతి, పుణ్యజనేశ్వరోపి ధనదో భవానురాగం భజతి, అమృత వితరణపటురపి పయోనిధిః పదేపదే భఙ్గిమం సముద్వహతి, సుదర్శనాసక్తోపి కృష్ణః కామోదయసామోదః, సర్వమఙ్గళాఞ్చితోపి వృషధ్వజో దోషాకరశేఖరః, సరస్వతీకాన్తోపి సరోజసమ్భవో నాభిజాతః, ద్విజరాజోపి గరుడః చక్రిణి వైరమారభతే, కురుతేచ రుద్రానుభూతౌ కుతూహలమ్ ॥౧౯॥ ఇతినిగద్య విద్వదగ్రేసరాస్సర్వే పురతో మహత్తరభక్తివశాదపరిత్యక్తాఞ్జలయో తస్మై వినయసనాథాయ వేఙ్కటనాథాయ హర్షపూర్వమసమైస్సువర్ణైరారచితం కిమపి కవితార్కికసింహాభిఖ్యారూపమాభరణం వితీర్య చరితార్థచేతస స్స్వంస్వమగారమగమన్ ॥౨౦॥ మదామ్బుధారయా యథా మదావళో మహత్తరో వదాన్యపాదపో యథా వరేణ్యపుష్పసమ్పదా ! ఫణామణివ్రజశ్రియా ఫణీ స భాష్యకృద్యథా తథా వ్యభాదభిఖ్యయా తయా గురుర్ధియాం నిధిః ॥౭౦॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే తృతీయః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధే ర్జాతః కల్పన
కల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। సర్గేణ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం
తృతీయో మహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే చతుర్థః స్తబకః

అథ కదాచి దభినవకిసలయరుచిభరకుఙ్కుమరజోలేపకమనీయవనీవధూసన్నిధానలాభసంహృష్టపరపుష్టయువత్తతస్యమానమధురతరగీతముఖరితహరిదన్తరః విశ్వవిజయధురన్ధరవిషమశరవసున్ధరాధిపప్రతాపాఙ్కురశఙ్కాకరపఙ్కేరుహధూళీవికరణకేళీకన్దళదభిలాపచన్దనవనపవమానబాలపరిరమ్భలమ్భితామోదవితతిః ఉద్యానమణ్డపాధిరూఢవిటపివరవిధీయమానవ్రతతీసుదతీవివాహసాక్షీభూతపల్లవహుతవహలాజాహుతిసన్దేహావదాన్యలతాన్తకుసుమసన్తతిసనాథః మాన్త్రికో మానవతీమానగ్రహస్యమాహార్త్రికో మధుకరఝఙ్కారనిగమారమ్భస్య నైఖశాయనికః కింశుకముకుళానాం వైహాసికః సహకారకోరకాణాం సూచయితుమివ సురభితాం సర్వతః కామసజ్జట్టనమాకలయన్ మానయితుమివ మాధవతాం కమలానుకూ

ల్య ముల్లాసయన్ అతివేలసన్తాపసాగరకుహరనిపాతితాధ్వన్యకాన్తాజన
స్వాన్తోపసన్తః స్వమివసరసవచఃప్రసూనైరఖిలాగమపరిష్కారమావిష్కు
ర్వాణం కవికథకపఞ్చాననగురుమాసేవితుమఞ్చితాదర ఇవ ప్రాదురభూ
త్ ॥ ౧ ॥ ప ॥ ప్రకృష్టైర్విద్వద్భిః కవికథకపఞ్చాననపదే పరేషాం దుష్ప్రా
పే ప్రకటమభిషిక్తస్య సుధియః । వసన్తశ్రీరగ్రే విహితగతిరారాత్రికవి
ధిం సరఃపాత్రే కృత్వా సరసిరుహదీపానకురుత ॥ ౧ ॥ ప్రత్యాదిశ్య పు
రాతనచ్ఛదఘటానేపథ్యశాటీం మధుః ప్రోత్కీర్య ప్రసవాఞ్జలీన్ కిస
లయశ్రేణీకరోదఞ్చితాన్ । మాద్యత్కోకిలగానభేదలలితం మధ్యేవనం
నర్తనం చక్రే కర్తుమదభ్రకౌతుకభరం చిత్తేశయస్య ప్రభోః ॥ ౨ ॥ కా
ష్ఠాం కాఞ్చనసఞ్చయేషు విజహత్ కఙ్కేలిధూలీమిషాత్కాషాయామ్బ
రముద్వహన్ విరచయన్ కాన్తారవాసవ్రతమ్ । మన్త్రం కఞ్చన చ
ఞ్చరీకనివహోఝఙ్కారరూపం జపన్ వృత్తిం యోగికులాఞ్చితామ
కలయద్భక్త్యా భజన్మాధవమ్ ॥ ౩ ॥ ఉత్తరాం హరితమస్మదభీష్టాము
ష్ణదీధితిరసౌ స్పృశతీతి । వక్తుకామ ఇవ దణ్డధరాగ్రే వాయురస్య దిశమా
శ్రయతిస్మ ॥ ౪ ॥ ఉన్మేషభాజామపి కోరకాణాముద్గృహ్య మాధ్వీకధ
నం వనేషు । మన్యే చలన్తం మరుతం వసన్తో భృఙ్గావళీశృఙ్ఖలయా బ
బన్ధ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ సురభౌ తత్ర సుమనసాముపచయమారచయితుముద్యాన
ముపాగతా గతానుకృతమరాళనికరాః కరానమితమఞ్జరీనిపతితమకరన్దక
ణద్విగుణీకృతకుచతటకురువిన్దమణిసరాః సరాగోదయదయితాకలితవివి
ధకలికావతంసవిరాజితాః జితారవిన్దవదనపరిమళలహరీపరితోషితషట్చ
రణాః చరణాహతాశోకదర్శితపుష్పావళీనిష్పాదితసమ్మదాః మదాధికకు
హూముఖరవపునరుక్తసల్లాపసముల్లసితాః సితాభ్రానులేపశఙ్కాకరప్ర
త్యఙ్గకీర్ణపరాగరాజయో జయోద్యతమదనపతాకా ఇవ పరితో వనితాజ
నా విజహ్రుః ॥ ౭ ॥ ప ॥ మధునా మధురాణి పల్లవానాం నికురుమ్బాణి
నితాన్తమర్పితాని। పరిభుజ్య పికద్విజాః ప్రణాదైర్ముహురాశీర్వచనం ము
దా వితేనుః ॥ ౮ ॥ వేలాలఙ్ఘికుహూముఖప్రణయినీలీలానినాదోర్మిళే
శైలీకాననకైతవే జలనిధౌ రాజత్ప్రవాళవ్రజే । పాలాశస్తబకైరదర్శి

పరితోలోలమ్బజాలాఞ్చితైరర్చిస్సంహతిరౌర్వపావకభవా సఙ్క్రాన్త
ధూమాఙ్కురా ॥ ౭ ॥ శాఖాస్తమ్భాగ్రజాగ్రన్నవకిసలమణీదీపదేదీప్య
మానాం శశ్వన్నిష్యన్దిమాధ్వీరసకణపటలీపాతశీతాన్తరాళామ్ । విష్వ
గ్వ్యాకీర్ణరమ్యస్తబకభవరజోరఙ్గవల్లీం వసన్తో హృద్యాముద్యానశాలాం
హృదయభవవిభోర్నిర్మమే నర్మహేతోః ॥౮॥ వసన్తసమయే తస్మిన్ వా
రణాద్రివిహారిణః । ఉదభూదిన్దిరాజానేరుత్సవో లోకవిశ్రుతః ॥ ౯ ॥ గ ॥ జా
తుచిదుత్సవే జగతీధరః పూర్వ ఇవ శర్వరీవిటం ముక్తాకిరీటముద్వహన్ ఉ
పకణ్ఠగతకున్తళభరఘనగళితహరికోపానుకారికుణ్డలకురువిన్దఘృణిమాలా
బాలాతపపరిష్వఙ్గపరిస్ఫురదాననపయోరుహః నిరవగ్రహనిర్గత్వరవిగ్రహ
రుచిధునీఫేనసికరాకారేణ హారేణ చారుణా చకాసితః వక్షఃస్థలీవిలసమాన
కౌస్తుభధామవ్యామోహసన్దాయిహరిచన్దనానులేపరఞ్జితతయా కుఞ్జరము
పిగైరికరజఃపిఞ్జరం సాగరమపి విద్రుమలతావితానభాసురమనుకుర్వన్ ఆన
మతాం జనానామఘవితతిరజనీమపనేతుమభిలషితసమ్పదమ్భోనిధిముజ్జృ
మ్భయితుమపి సూర్యాచన్ద్రమసౌ సుదర్శనపాఞ్చజన్యకైతవేన కరాభ్యాము
ద్భాసయన్ వక్షోవిహారిలక్ష్మీకరతలకనదర్ణోజకుహరవికీర్ణకిఞ్జల్కబృన్దసన్దే
హచిన్తామణినా చేలేన సన్తాన ఇవ కిసలయేన సముల్లసితః ప్రసూనసమయ ఇ
వ ప్రస్ఫుటతిలకః వారిధిరివ వ్యక్తోర్మికః వలాహక ఇవ వ్యఞ్జితకఙ్కణః గిరిరివ
గైరికాఞ్చితపాదకటకో భగవాన్ మదావళమహీధరమౌళిశేఖరో వరద
స్సాయన్తనఘనసవర్ణం సువర్ణం మేఘ ఇవ మేరుశిఖరం క్రీడామయూర ఇవ
మణిసౌధమారుహ్య కాఞ్చీనగరవీథికాసు గతాగతాని లీలయా కలయితు
మాలయాదాత్మనః ప్రాతిష్ఠత ॥ ౩ ॥ తదాత్వే ॥ ప ॥ పతఙ్గరూపే పత
గాధిరాజే నీలో బభౌ నీరధిజావిలాసీ । వికాసభూమ్నా రుచిరే పలా
శే విహారమఞ్చన్నివ చఞ్చరీకః ॥౧౦॥ ముఖరుచిజలధౌ మురాభియా తే
ర్నయనమధత్త నవీనపద్మరీతిమ్ । మృగమదతిలకేన తత్ర జజ్ఞే నిరుపమనీల
సరోజసాహచర్యమ్ ॥౧౧ ॥ కురువిన్దమణీగణాన్వహన్నరవిన్దస్య రుచామ
సాసహీన్ । హరిరన్వకరోదుదిత్వరైరుడుజాలైరుపగూఢమమ్బరమ్ ॥౧౨॥
నిజతనుచ్ఛవిసూర్యసుతాతటీయుగవిజృమ్భిశరస్తబకోపమామ్ । హరిరు

పేత్యా స చామరయో ర్యుగీ మతితరాం జనగఞ్జన మాదధే ॥ ౧౩ ॥ బి
మ్బాదర్పణరోహిణీరమణయోర్ద్వన్ద్వావిరోధం మిథస్సామ్యాధిక్యపరీక్షణా
య సదృశః సౌన్దర్యభూమ్నా స్వయోః । విస్రమ్భాత్కమలావిలాసివద
నామ్భోజస్య పార్శ్వద్వయీమాయాతౌ సితదాతపత్రయుగలీవ్యాజేన
మన్యామహే ॥ ౧౪ ॥ కల్పాన్తప్రథమానవారిదఘటాప్రౌఢారవాడమ్బ
రప్రత్యాఖ్యానధురన్ధరైరపిరతైః ప్రస్థానభేరీరవైః । జామాతుః కమలా
సఖస్య జలధిర్విజ్ఞాయ యాత్రోత్సవం ద్రష్టుం ప్రాప్త ఇవ వ్యరోచత జ
నస్తోమః ప్రణామోత్సుకః ॥ ౧౫ ॥ ఉత్కర్షం మమ సంవిధాతుముది
దితః పద్మాసహాయోత్సవస్సజ్జైః సమ్ప్రతి కథ్యతామనుపమః పుర్వై
వలద్వేషిణః । ఇత్థం నిర్భరకౌతుకోదయజుషా కాఞ్చ్యాః పురా ప్రేరితం
మన్యే ద్యోతలమారురోహ జనతాపాదోదితం భూరజః ॥ ౧౬ ॥ సేవా
హేవాకిదేవాధిపతిసపత్నయోదస్తహస్తాగ్రముక్తైః ప్రత్యగ్రైః పారిజా
తప్రసవసముదయైరగ్రతో విశ్వసేతుః । నిర్వ్యూఢం తం నిపేతే జలధర
పదవీలఙ్ఘిలోలత్పతాకాకోటివ్యాఘట్టనేన చ్యుతమివ గమితైస్తారకాణాం
సమాజైః ॥ ౧౭ ॥ విహారయాత్రాజుషి విశ్వబన్ధౌ వాదిత్రశబ్దో దివ ము
ధ్యరుక్షత్ । నిజాశ్రమే సఞ్చరతాం సురాణాం నిర్బాధసేవావసరం వి
వక్షుః ॥ ౧౮ ॥ ఉదఞ్చయన్ హర్షభరం శ్రుతీనాముత్సార్య దూరే జ
లరాశిఘోషమ్ । విశ్వం పునానోఽభువాద్యశబ్దో వేదాన్తవిద్యాగురు
మన్వకార్షీత్ ॥ ౧౯ ॥ మురద్విషో మూర్ధ్నిస్రగాజ్యకల్పాముక్తాతపత్రావలి
రుల్లలాస । ఉల్లోలలోకవ్రజవారిరాశేరుద్గత్వరీ ఫేనపరమ్పరేవ ॥ ౨౦ ॥
దిగ్వధూరత్నతాటఙ్కైర్ద్యోతలారణ్యపల్లవైః । ఛత్రైరుద్యద్దినాధీశమి
త్రైరన్యైరభూయత ॥ ౨౧ ॥ విశేషతో భూషితమాత్మకాన్తం విభుం
ప్రహర్షేణ విలోకయన్త్యాః । రాగప్రరోహో రుచిరప్రదీపవ్యాజాద్వ్యజృ
మ్భత వసున్ధరాయాః ॥ ౨౨ ॥ విస్ఫురత్కనకచేలవేష్టితా వీథిషు స్థల
రథాః పదేపదే । బాలచణ్డకరమణ్డలోల్లసత్పూర్వపర్వతరుచం వ్యవృణ్వ
త ॥ ౨౩ ॥ అగ్రహారైరఙ్కితఘోషముచ్చైరేకే సముచ్చిక్షిపురమ్బరాణి ।
మరుద్గణానాం మహవీక్షణార్థమాహ్వానమారాదివ కల్పయన్తః ॥ ౨౪ ॥
ఉత్కమ్పశాటీలలితా మురారేరుచ్చైః పతాకావళి రుల్లసన్తీ । సే

వాపరాణాం దివి దేవతానాం ససుర్ద్రజస్స్వేదమపాచకార ॥ ౨౫ ॥ ఉద్య
దిన్దుకరబృన్దలోహితా మన్దమారుతముహుర్విధూనితాః । వ్యోమని ధ్వ
జపటా విరేజిరే సాయమమ్బుధరసఞ్చయా ఇవ ॥ ౨౬ ॥ విచిత్రపుష్పైర
వకీర్యమాణాం వీథీం రమానేతరి గాహమానే । వీక్షాకృతే తస్య విలా
సినీనామనేకధా చేష్టితమావిరాసీత్ ॥ ౨౭ ॥ లలనా మషీలలితమేకలో
చనం విరచయ్య శౌరిముపసేదుషీ జవాత్ । అదసీయకాన్తిలహరీవిలేపనా
దపరం చ కాచన దధౌ తథావిధమ్ ॥ ౨౮ ॥ అనులేపనాయ మృగనాభి
మఞ్జసా పరికల్ప్య కాపి కరపల్లవే యయా । విభుదేహకాన్తివితతేరదస్త్వి
షామపి తారతమ్యమవలోకితుం కిల ॥ ౨౯ ॥ సతతం విధూతతమసా స
మేయుషా సుమనోగణం రుచిరవాసనాజుషా । కబరీభరేణ శఫరీదృశో
జవాదధిగత్య ముక్తిరధికద్యుతిర్దధే ॥ ౩౦ ॥ *కరపఙ్కజం కలితహంసకం
జవాదపి సున్దరీ మిళితమఞ్జిపల్లవమ్ । వితతాన కాచన విశాలలోచనా
తదభూదయుక్తమపి యుక్తిమేదురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనురాగసిన్ధురవలోకనా
ద్విధోర్మను కణ్ఠదఘ్న ఇతి మానినీ పరా । కిమసూచయద్గళగతేన పాణి
నా గతిలోలహారమణిపాతశఙ్కయా ॥ ౩౨ ॥ నవకుఙ్కుమేన నతమ
ధ్యమా పరా న తతాన రఞ్జనమురోజయోర్యగే । తరసా తతోఽప్యరుణి
మానమాదదే తరళీభవన్మణి † రుచా తదావృతమ్ ॥ ౩౩ ॥ మహిళామణేక
ధరితశ్రుతిర్వ్యహాక్ మధుపేన యోగమవతంసపల్లవః । పతితో బభూవ లభ
తే తథావిధః పరదేవతాపరిసరే కుతో గతిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ముకున్దవీక్షాత్వరయా
లలాటే ముక్తాలలన్తీం నపరా బబన్ధ । పరిక్షిప్తయా జాయత తత్ర తాదృక్పా
రమ్పరీ స్వేదపయఃకణానామ్ ॥ ౩౫ ॥ కాఞ్చీగుణప్రదమముం వరదం భజ
న్త్యాః కాఞ్చీగుణస్య విరహేణ న కాపి హానిః । ఇత్థం విచిన్త్య హృది కిం
రశనాకలాపం సఖ్యా వితీర్ణమపి సఙ్జగృహే న కాచిత్ ॥ ౩౬ ॥ కచసం
హతినామ్ని సైంహికేయో ముఖచన్ద్రస్పృశి ముగ్ధలోచనాయాః । పరితః
కురుతేస్మ రత్నదానం కుచభూభృద్గతివేగశీర్ణహారః ॥ ౩౭ ॥ వేలావిల
ఙ్ఘిగతివేగవశాద్విశీర్ణాం కాన్తా కరేణ కచసంహతిమాబబన్ధ । తత్ర చ్యుతస్ర
జి తథావిధపుష్పశోభాం తస్యా నఖావళిరుచః కలయామ్బభూవుః ॥ ౩౮ ॥

---

* ధృతహంసకం శయపయోరుహం రయా † సరైస్త

పతిపదచలితం బభౌ పరస్యాః శ్రుతిగత ముత్పల మున్మరన్దధారమ్ । స
విధ ముపగతే హరౌ సవర్ణే నట దివ నిర్గతసమ్మదాశ్రుబిన్దు ॥౩౯॥ గతిర
యగళితే స్వనీవిబన్ధే కలితకరామ్బురుహా పరా విరేజే । వ్రజయువతిదు
కూలహారిణోఽస్మిన్నిజవసనం పరిపాతుముద్యతేవ ॥ ౪౦ ॥ ఇతి ద్రుతపద
క్రమోచ్చలితచారుహారావళీమరీచినిభనిర్ఝరీకనదురోజపృథ్వీధరః । ము
ఖామ్బురుహవాసనావితతిలాభలోభభ్రమన్మధువ్రతపరమ్పరామతివిధా
యికీర్ణాళకః ॥ ౪౧ ॥ విలోలమణినూపురధ్వనిసుధాతరఙ్గావళీవిశృఙ్ఖలవి
బోధితప్రసవబాణవీర్యాఙ్కురః । నిరర్గళకుతూహలాన్నిఖిలపౌరకాన్తా
జనో వ్యలోకత రమాసఖం వివిధసౌధవాతాయనైః ॥ ౪౨ ॥ గ ॥ ఇత్థమ
మ్భోరుహాక్షముద్వీక్షమాణానాం పౌరచకోరాక్షీణాం కటాక్షైః సేన్దిన్ది
రా ఇవ సేన్దీవరవన్దనమాలికా ఇవ తథావిధముకున్దసౌన్దర్యసన్దర్శనసానన్ద
చేతసాం తాసాం శ్లాఘావచనసమయసముల్లసితైః దశనకిరణకలాపైః స
చన్ద్రాతపా ఇవ సశారదవారిదా ఇవాదృశ్యన్త దశ దిశః ॥ ౪ ॥ ప ॥ పా
టీరపఙ్కాఞ్చితాఙ్గరాగాః కర్పూరవీటీకనదాననాబ్జాః । కస్తూరికాగన్ధిక
పోలమూలా మల్లీసరావేష్టితమౌళిభాగాః ॥ ౪౩ ॥ సమ్మర్దవేళాసు విలా
సినీనాం సర్వాఙ్గసంస్పర్శసుఖం భజన్తః । కటాక్షధాటీవివృతానురాగా
విటాగ్రగణ్యా వ్యవలన్త కేచిత్ ॥ ౪౪ ॥ విజృమ్భితస్వేదవిధూనితాగ్రం
విశేషకం కోఽపి యువా నఖాగ్రైః । తన్వన్యథాపూర్వమివ వ్యతానీ
త్తన్వ్యాః ముఖాఘ్రాణసుఖానుభూతిమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఆమర్దకాలేషు హఠా
త్పతన్తం హారం నిరున్ధాన ఇవాదరేణ । పస్పర్శ హస్తేన విటః పటీయాన్స్వ
కోరుహం కశ్చన వారిజాక్ష్యాః ॥ ౪౬ ॥ సశ్రీకమగ్రే సరసీరుహాక్షం
కాన్తాననం కామపుమర్థసిద్ధ్యై । పశ్యేతి యూనః పటువాక్యమేకా విచా
ర్య కాన్తా వినతాననాసీత్ ॥ ౪౭ ॥ ఉదన్వదూర్మిస్వనసోదరీభిరుత్తానతా
ళధ్వనిధోరణీభిః । కర్ణేన్ద్రియోన్మేషమివ ప్రజానాం కాలుష్యమన్తఃస్థమ
పి క్షిపన్తః ॥ ౪౮ ॥ పద్మాక్షమాలాభిరలఙ్కృతాఙ్గా భక్తిప్రసూనోదయవ
ల్లరీభిః । మూలాని ముక్తేర్ముహురుద్గిరన్తో నామాని నాళీకవిలోచనస్య ॥ ౪౯ ॥
హర్షాశ్రుపూరైరభిషిక్తగాత్రా నీరన్ధ్రనిర్యత్పులకప్రరోహాః । నృత్తో

పపన్నా నిబిడీభవన్తో భక్త్యాన్వగచ్ఛన్ భగవన్త మన్యే ॥ ౫౦ ॥ ఆటీక మానం కమనీయభావం ధాటీవిశేషేషు విహఙ్గనేతుః । నిరీక్ష్య శౌరిం నిఖిలా జనౌఘా నిరర్గళం కౌతుకమన్వభూవన్ ॥ ౫౧ ॥ అభ్యేత్య కిన్ను శ్రుతిభూషణత్వం హరేరశేషశ్రుతిభూషణస్య । వతంసపుష్పం ప్రణనర్త హస్తాద్వ్యగోపపన్నేషు గతాగతేషు ॥ ౫౨ ॥ విహఙ్గరాజస్య విహారచారే హరో హరేర్వ్యత్యసికమ్పితేస్మ । అహిర్భయాన్మామహిమర్దనోఽసౌ జహాజ్జిఘృక్షేదితి శఙ్కయేవ ॥ ౫౩ ॥ గ॥ ఇత్థం విహారయాత్రోత్సవవిహితభావే దేవే, సోఽపి కవికథకకణ్ఠీరవగురురకుణ్ఠితాం భక్తిమన్తర్వహద్భిరన్తేవసద్భిస్సహ సత్వరమాగత్య నిఖిలజగదాసేచనకప్రభావన్తం నిగమపరిషదామ్రేడితప్రభావం తం భగవన్తమధిరూఢవినతానన్దన మభివన్దనపూర్వకమపూర్వవిస్మయవిస్తారితాభ్యా మానన్దపయస్స్యన్దోహసాన్ద్రాభ్యాం లోచనాభ్యా మాపీతమాపాదచూళ మాలోక్య బద్ధాఞ్జలిపుటః పుళకముకులితతనురనుబభూవ ॥ ౫ ॥ ప॥ పద్మాభీష్టం తద్వహన్ ధామ దివ్యం ప్రాచీనోక్తిప్రాతరూపః పతఙ్గః । అగ్రే దీవ్యన్నస్య వేదాన్తసూరేర్నేత్రామ్భోజం నిర్నిమేషం వ్యతానీత్ ॥ ౫౪ ॥ గ॥ తతస్సురభసమర్చకజనోపనీతం సర్వతోముఖప్రముఖైరపి సమ్భావనీయం, దేవస్య దనుజద్విషో దివ్యమాలికాదికమతిమాత్రమవనతిమాసేదుషా శిరసా స భక్తిజుషా మగ్రేసరః ప్రతిజగ్రాహ ॥ ౬ ॥ తత్క్షణే తథావిధవరదాభిరూప్యవిలోకనవిస్మయమానమానసః కవికథకకేసరిగురుః "తురగవిహగరాజ" ఇత్యాదిశ్లోకవిశేషభూషితాం కామపి కలితకవికులకుతూహలవితతిం స్తుతిం వరదరాజపఞ్చాశదభిఖ్యాం విఖ్యాతిభృతామచరమో నిరమిమీత ॥ ౭ ॥ జాయాపరాధీనభుజాన్తరాళం ఛాయాపరాభూతపయోదడిమ్భమ్ । యువాన మాసాద్య తదుక్తికాన్తా నవాన్ విలాసాన్ ముహురాతతాన ॥ ౫౫ ॥ గ॥ వ్యథత్తచ చిత్తే స దుర్వాదిజనదన్తావళయన్తా చిన్తామిమామ్ అహో దేవస్య విహారయాత్రామహోత్సవవిభవానామలౌకిక గమ్యతాపమ్యమ్॥ ౮॥ ఇహ కిల బహువిధవిభూతివిలసిత మాత్మాన మమీషాం జనానా మక్షిపథాధ్వనీన మారచయ్య కిమపి వచసామగోచరం కుతూహలముత్పాదయతా భగవతా ముక్తిరపి పునరుక్తిమనాయీతి ॥ ౯ ॥ ప॥ కుఞ్జరాచలధౌరేయం సఞ్చర

న్తమిత స్తతః । కౌతుకాదనువవ్రాజ కవితార్కికకేసరీ ॥ ౫౬ ॥ వీథీషువీ
థీషు విహారభేదానాహ్లాదవర్షీ హరిరాకలయ్య । వేగాదపావృత్య పునర్జ
గాహే వేతణ్డశైలేన్ద్రతటీకుటీరమ్ ॥ ౫౭ ॥ సిన్ధురాచలమారూఢే సిన్ధురా
జసుతాసఖే । బన్ధురానతిరవ్యాజబన్ధురాప సమన్దిరమ్ ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ ఇత్థ
మస్య మధుద్విషో దేవస్య మాహాత్మ్యే విజృమ్భమాణే తదతిశయావ
లోకనమపదిశ్య సమాయాతో విఖ్యాతివిహారసీమా విద్యారణ్యనామా య
తిరముష్య వేఙ్కటనాథగురోః కవికథకసింహతాబిరుదమసహమానః కథా
హవకౌశలం నిజం దిదర్శయిషుస్సవిధమాజగామ ॥ ౧౦ ॥ ప ॥ మధ్యస్థాన్స్మృ
తివారిధీన్ బుధజనాన్ కృత్వా మనస్సమ్మతాం స్తర్కే వ్యాకరణే తథైవ
నిగమవ్రాతావతంసేప్యపి । ప్రౌఢాం యుక్తిపరమ్పరాం నవనవామా
దాయ వాదాహవప్రారమ్భం ప్రథయామ్బభూవ తురిమా ప్రజ్ఞావదగ్రేస
రః ॥ ౫౯ ॥ సద్ధ్యానానటదిన్దుచూడమకుటీసమ్భ్రాన్తదివ్యాపగానిర్వ్యా
ఘాతసముద్యదూర్మిసహజాన్ ప్రత్యర్థిశిక్షాక్షమాన్ । వాదే తత్ర వవర్ష
వేఙ్కటగురుర్వాచాం భరానద్భుతాన్ ప్రత్యగ్రేతరభారతీప్రభృతిభిర్మా
న్యైస్సనాథీకృతాన్ ॥ ౬౦ ॥ గ ॥ తేన కథకజనమూర్ధన్యేన గురుణా తదా
నీముపన్యస్తమనన్యసామాన్యం యుక్తికదమ్బకం విశేషదర్శనమివ భ్రాన్తిం
ధ్వాన్తివిలసితమివరుషం వాసరముఖమివ వాసతేయీం ప్రభాకరతేజఇవ
ప్రాలేయధారాం ప్రపదనమివప్రారబ్ధవృజినధోరణీం విద్యారణ్యఘణితిమ
పనీయ మనీషిజనమనసి ముదమజీజనత్ ॥ ౧౧ ॥ తదాఖిలు కథాసమరస
ముచితవచోనికరశరధారావితరణకలావలాహకేన నిగమశిఖరదేశికేన ని
రాకృతే జీవపరయోరభేదవాదే, శాసితేషు శాస్త్రైక్యకథావిద్వేషిభాషి
తేషు సాధితే బాధితానువృత్తిభఙ్గే ప్రతిక్షిప్తలక్షణాయాం బ్రహ్మపద
లక్షణాయాం శమితే శాబ్దాపరోక్షపక్షే సమాపితే సాధనచతుష్టయపూ
ర్వభావాభిలాపే నిర్వాపితాయాం నిర్విశేషవిషయనిర్వికల్పకకథాయాం
అదృశ్యత్వం నీతే దృశ్యత్వానుమానే ప్రఖ్యాపితబాధే పరబ్రహ్మాధికరణ
బోధే ప్రకటితభఙ్గే జీవన్ముక్తిప్రసఙ్గే భావితలోపే భావరూపాజ్ఞానప్రలా
పే విఘటితవిహారేషు బ్రహ్మావాచ్యతావ్యవహారేషు జాతనిరాసేషు జ్ఞా
తృత్వాధ్యాసవచోవిలాసేషు ఉద్ఘాటితాయా ముపదేశానుపపత్తౌ ఆకలి

తాయామఖణ్డవాక్యార్థఖణ్డనకలాయాం అమ్బరకోరకీకృతాయామవిద్యా
స్వరూపవర్ణనాయాం నిరూపితనిస్తారేషు భేదదూషణవిస్తారేషు నిర్ణీతేని
మిత్తోపాదానైక్యే సమర్థితాయామహామర్థాత్మతాయాం ప్రతిష్ఠాపితేవి
శిష్టాద్వైతే సన్దర్శితాయాం సగుణనిర్గుణశ్రుతివ్యవస్థాయాం ప్రపఞ్చితే
పయోజలోచనసారమ్యే సూచితేసూత్రస్వారస్యే సిద్ధాన్తేషుపఞ్చరా
త్రపరిపన్థిసిద్ధాన్తేషు శమితేషుశఙ్ఖచక్రాఙ్క విరోధిశఙ్కాతఙ్కేషు నిఖిల
గురుజనపరిగృహీతా నిగమపదవీ నిరవద్యా వ్యద్యోతత॥ ౧౨॥ వ॥ తతఃప
రం పరాభూతస్తం గురుం వినయోక్తిభిః। విశేషాద్బహుమన్వానో విద్యా
రణ్యయతిర్యయౌ॥ ౬౧॥ తదను తస్య విద్యారణ్యస్య వాదాహవాహవోద
యఋవవసన్తేపి వ్యపాయముపేయుషి స్వదమానకోదణ్డవేతణ్డకరవికీర్ణార్ణః
శీకరైరివ సురభినిర్జయార్జితయశఃప్రరోహైరివ మల్లికానికరైర్విరహి
జనధైర్యానలమన్దీకరణమణిభి రివ క్రీడావనవిహారమాణమన్మథనృపాలమ
ఙ్గళప్రదీపైరివ పాటలైరపి సౌరభంకిమపి సర్వజనమనఃప్రియఙ్కరముద్గి
రయన్ ప్రతిపథసముల్లసత్ప్రపాపాలికారమణీవదన రామణీయకవిలో
కనవ్యాసక్తపథిక లోకవిస్మృతప్రస్థానవ్యాపారః మలయజప్రాయానులే
పాన్మౌక్తికప్రాయవిభూషణాన్ పల్లవప్రాయపరిస్తరణాన్ పద్మినీదళప్రా
యవ్యజనాన్ కర్పూరప్రాయవీటికాన్ కాన్తాజనానాతన్వన్ తృష్ణాతరళ
మృగకులవిలోచనశఫరమేదురాన్ మృగతృష్ణాజలధీన్ దిక్షుదిక్షు లక్ష్యో
న్మేషైరాకలయన్ అసహిష్ణురఙ్గాఙ్గసఙ్గవిహారాణామవసరికస్సలిలకేళీనా
మన్తరాయో దన్తావళమదానామాజ్యాహుతిరరణ్యజ్వలనానామపూ
ర్వోత్తేజనమస్వరమణేః వైజననశ్చక్రవాకానాం వైతణ్డికో వాసన్తికవై
భవానాం సంవర్తసమయస్పృశ్యదనలపర్యాయ సూర్యాతపనిశ్శేషవిశోష్య
మాణనిఖిలసరిద్దోఘోనిదాఘః స్వాత్మానమివ శుచితయావిఖ్యాతి ముద్వ
హన్తమాచార్యం బహుమన్తుమనా ఇవ సమాయయౌ॥ ౧౩ ॥ వ॥ నిదాఘే
వనదాహస్య నిదాఘే సముపాగతే। స్వాగతం మధురైర్నాదైరాతతాన
వనప్రియః॥ ౬౨॥ అహ్నాంపత్యౌ శీతతామాత్రహన్తుం బిమ్బవ్యాజాదమ్బు
పూరం ప్రవిష్టే। త్రస్తా తస్మాత్సాపి నిమగ్నీ లిల్యే వక్షోజార్ద్రా వారి
జాక్షీజనానామ్॥ ౬౩॥ గ॥ సచ యతిత్ర సరస్సు సహ సహచరైర్విరచితా

వతారాః తారావళీవ్యామోహావహావక్త్రాజతటపికీర్ణవారిశీకరాః కరా
కలితశృఙ్గవినిర్గళదమ్బుధారాసేచిత దయితవదనసీమాః సీమాతిలఙ్ఘితరఙ్గ
పరమ్పరానుషఙ్గపరిగళితాఙ్గరాగాః రాగాధికరమణోపహృత కమలకహ్లా
రకుముదకువలయాః వలయావళీశిఞ్జితవాచాలితహరితో హరితోపలభూ
షణనిర్విశేషనిజాఙ్గానుషఙ్గిశైవలా వలాహకాకారవిలులిత చికురచయవి
లోకనకాఙ్క్షికకలహంసకులాః కులాచలసఖకుచాహతిక్షుభితజలాశయాః
శయారవిన్దసన్తాడితసలిలరవరచిత రథాఙ్గమిథునాపనయనాః నయనాధి
గతారుణ్యాస్తారుణ్యావతారదీప్రమదాః ప్రమదా విలాసిజనహృదయ
చోరాన్ విహారాన్ విరచయామ్బభూవుః ॥ ౧౪ ॥ ప ॥ విహృతౌ విపులే
తుణామణీనాం * దళితే హారతుషారధామ్ని తూర్ణమ్ । కుచకోకయుగీ
ననర్త కో వా కుతుకం నాఞ్చతి కుణ్ఠితేఽభియాతౌ ॥ ౨౪ ॥ తస్మిన్ గ్రీష్మే
తాపవేగం బుధానాం త్రయ్యన్తార్థస్వాదుమాధ్వీకవర్షైః । ప్రత్యాదిశ్య
ప్రత్యహం వేఙ్కటేశో వాచాందూరం వ్యఞ్జయామాస హర్షమ్ ॥ ౨౫ ॥
అనన్తరంచరమేతరహరిదన్తరావతీర్ణసమీరణవికీర్ణకుటజకేతకకన్దళకదమ్బ
రజఃకదమ్బవిసృమరపరిమళాభిలాష బమ్భ్రమ్యమాణబమ్భర నిచయపరిచ
ర్యోపచీయమానైః అమ్బరతటాక విజృమ్భదమ్భోజినీదళానుకారిభిః
అయుతజనమనస్సుమున్మీలదసమశరానలకన్దళిత ధూమసన్దేహావహైరమ్భో
వాహైరన్ధకారితదశదిశావకాశః జగతీతలవిహారిమనసిజమహీ
పాలసముచితమహనీయనీలనీరదవితానాన్తరాముక్తముక్తాసరాకల్పకల్ప
పయోధారాసారైః సాన్ద్రప్రేష్టికశ్చాతకకులానాం సౌవిదల్లశ్చక్రాఙ్గవి
హాఙ్గవిద్రావణస్య నిగళవిశేషః పథికానాం నిశీథో నీరజాక్షనిద్రావిలసిత
స్య నాస్తికో నాళీకవనానాం ప్రత్యూహః ప్రభాకరతేజసాం అరణిరచి
రరుచిపావకస్య కృష్ణ ఇవ కృతార్జునామోదః దాశరథిరివ దర్శితకబన్ధని
పాతః సుమిత్రాసుత ఇవ సూచితమేఘనాదభేదః సాయంసమయ ఇవ
శిఖిసముల్లాసహేతుః పరివ్రాడివ పరిగృహీతకరకః పృథివీపతిరివ ప్రథ
మానవాహినీసనాథః ప్రౌఢయోగీవ ప్రశాన్తరజఃప్రచారో దిగ్గజగళకుహ
రనిర్గతగర్జితగరిమధిక్కృతిచతురఘనాఘనస్తనితజనితభయపతగపరిష ద

---

* త్రుటితే.

విముక్తవనాగమో ఘనాగమస్సమజాయత ॥ ౧౫ ॥ తదానీంకిల ॥ప॥ ఆవర్త్యమానేన మరుత్కదమ్బైరమ్భోదమన్థానమహీధరేణ। విమథ్యమానేవియదమ్బురాశౌ దివ్యామృతంద్యుగ్విపయో బభూవ ॥ ౧౬ ॥ సమయేన సమన్మథేనసాకం విహరన్తీషు తటిద్విలాసినీషు । నిపతత్కరకానిభప్రసూనైర్వవలే తచ్ఛికురైర్వలాహకామ్భైః ॥ ౧౭ ॥ అధిగగనమఖణ్డంమణ్డలంచణ్డభానోః స్పృశతి జలదదమ్భాదుత్థితఃసైంహికేయః। ఇతిభువనగతాభిః పద్మినీభిర్నిలిల్యే మధుకరకులగర్భం మానయన్తీభిరన్తః ॥ ౧౮ ॥ బిభ్రతీ తృణమరీచిపతాకాం గర్భితామ్బరమణౌ గగనాబ్ధౌ । కాలనావికవరేణ విముక్తా కాళికాతరణిరుల్లసతి స్మ ॥ ౧౯ ॥ వ్యోమనృత్తపరచఞ్చలానటీపాదవిచ్యుతమలక్తకద్రవమ్ । శక్రకోపనిచయం శశఙ్కిరే విద్రుమప్రతిమవిగ్రహం జనాః ॥ ౨౦ ॥ గగనవటతరోర్గభీరవాతైరభిహతిమేత్య పయోదపాళిశాఖా । అనుకలమహిభేదికోపదమ్భాత్ఫలనిచయం వికకార దిక్షుదితు ॥ ౨౧ ॥ విషోల్బణాన్ వారిదపన్నగేన్ద్రాన్ విశృఙ్ఖలం నర్తయతేఽనిలాయ । *కదమ్బధూళీకపటాదదాత్కం కాలోన్నృపాలః కనకామ్బరాణి ॥ ౨౨ ॥ జరీజృమ్భద్వీచీవిచలితతటీకైతకపతద్రజోరాజివ్యాజాన్మలయజభరాలేపముచితమ్ । వితన్వానాః ఫేనావళినిభదుకూలేన లళితాస్సరస్వన్తం కాన్తం సరభసమసేవన్త సరితః ॥ ౨౩ ॥ సమన్తాదుల్లోలైస్సలిలధరకల్లోలనివహైస్సముల్లాసం కశ్చిద్భజతి తటితా విద్రుమవతి। నభఃపారావారే నవజలజశోభాం విదధిరే బలాకానాంమాలా బహుళరుచివిద్యోతితదిశః ॥ ౨౪ ॥ చఞ్చలాభరణోపేతాం చఞ్చత్పృథుపయోధరామ్ । ఆఖణ్డలదిశం శ్యామామస్ఫుటం సస్వజే రవిః ॥ ౨౫ ॥ ఉత్సవంవృషమహీభృతి శౌరేరుత్కరైర్ద్విపదాముపలాళ్యమ్ । వీక్షితుం గురురనేహసి తస్మిన్ విశ్వహృద్యవిభవోఽభిలలాష ॥ ౨౬ ॥

ఇతివేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయేచమ్పూప్రబన్ధేతురీయఃస్తబకః

కల్పద్రుః కవివాదిపఞ్చవదనాత్ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కల్పనకల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా।వర్షన్ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీంతురీయో మహాన స్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

---

* కజ్కాళి

వేదాన్తాచార్యవిజయే పఞ్చమః స్తబకః

అథ వృషశిఖరీన్ద్రోర్వ్వన్దనే సాభిలాష స్పృహాకృతిభిరనేకై స్సార్వభౌ
మోగురూణామ్ । కవికథకమృగేన్ద్రః కౌతుకాదేష కాఞ్చ్యా నిగమజలజ
సూర్యో నిర్యయౌ నీతిసిన్ధుః ॥ ౧ ॥ ౫ ॥ స గురుకుఞ్జరః కుఞ్జరమమాణగ
న్ధర్వకాన్తాస న్తన్యమానమఞ్జుతరగీతరవద్రవీకృత దృషన్నిష్యన్దస న్దోహావహ
శృఙ్గసఙ్గి గగనసరిదమ్భః క్రీడారమ్భసమ్భృతసమ్భ్రమవిబుధవధూవిధూత
చికురభరసౌరభసర్వస్వహరణధూర్వహసమీరచోరసఞ్చార సముచితద
ర్యన్తశాలిపర్యన్తశోభితం వాసవపురీగోపురదరీరాజదమరీరాజికబరీకాన్తి
లహరీతిమిరభరసన్దర్శనకన్దళితవిప్రయోగసముత్పాదకవిభావరీసమాగమాశ
ఙ్కావశ పునఃపునరుపక్రాన్తకన్తుసఙ్గర రథాఙ్గమిథునపతత్పక్షవిక్షేపకీర్ణవికచకు
ముదకువలయకోకనదపరాగపరమ్పరాకర్బురితకల్లోలశతకలితతయా కనదా
ఖణ్డలకోదణ్డకరమ్బితమమ్బరం విడమ్బయతా మధుసమయేనేవ మధురస
ఘనపుష్పజుషా నిర్ఝరపథేనేవ రాజహంసనిషేవ్యమాణేన శరాగ్రేణేవాశై
త్యశాలినా మానసమదకారిణాపి మానసమదహారిణా సరస్సహస్రేణ సము
ల్లసితం అనవరతవిహారికుహూముఖముఖదళితమఞ్జరీపుఞ్జనిష్యన్దిమకరన్ద
ధారాభిరుపాన్తసఞ్చారిణీముష్ణకరమణ్డలీం శిశిరకరబిమ్బనిర్విశేషామివ
కర్తుమసకృదభిషిఞ్చద్భి రమరసరిదన్తః*కన్దళితసారసవననివాసిసారసవ
ధూసరసగీతాకర్ణనసుఖపరవశనిద్రాయమాణ శాఖాఞ్చలకులాయకుహర
శాయిశకున్తశాబకైః కణ్డూయనపరకరికరటగళితమదసలిలసేకసంవర్ధితైః
సరసిజవాసినీనివాససేవాభిలాషవిహిత సమాగమవేగపరిశ్రాన్తపశ్యదళిక
చతుర్ముఖప్రముఖసురపరిషన్నిషేవితనిజచ్ఛాయామణ్డలైర్మాకన్దకున్దసిన్దు
వారమధూక మరువక కురవకచమ్పకకృతమాలతమాలప్రియాలప్రాయైః
పాదపైః ప్రసాధితం నిజశాబశఙ్కయా నికటతటపర్యటన్మృగాఙ్కకళ
ఙ్కహరిణమనేకధాఽవిదధానాభిర్హారిణీభిరవిరళీకృతాభ్యన్తరం సన్తత
సహచరదన్తావళదన్తాన్తకణ్డూయనసుఖితకణ్ఠీరవప్రకాణ్డం నిజఫణామణ్డలస
న్తాడనలీలాసన్తోషితమయూరముఖాఘూర్ణితమస్తకవాతన్ధయస్తనన్ధయం
శశ్వదపి శాఖామృగకరతలచమత్క్రియమాణతాపసాశ్రమతరుగణాలవా

---

* సన్దళిత § విధాయినీభి

లం అనువాద మమరగిరేః ప్రతిసర్గం ప్రాలేయశైలస్య వికల్పం విన్ధ్యస్య
మూర్త్యన్తరం మన్దరస్య భువనభాగధేయమివ భూధరరూపేణపరిణతం సా
గరమివసన్తానవితరణప్రవీణం అహర్ముఖమివ జగచ్చక్షురావిర్భావకారణం
సత్పుత్రమివ వంశాలఙ్కారం సమరప్రవృత్తమివసర్వతోవిచలితఖడ్గం స
రస్తల్లజమివ సముల్లసితపుణ్డరీకం సవ్యసాచినమివకృష్ణసారసనాథం అబ్ధిక
న్యాపయోధరమివహర్యక్షవిహరణస్థానం దినాన్తమివదీవ్యదృక్షశతం పస్త్రా
సఖమివపరిచితపన్నగాశనావస్థానం పరిస్ఫురితవనమాలంచ సుగ్రీవసైన్య
మివసువ్యక్తగజగవయశరభం శృఙ్గిబేరపురమివగుహాలఙ్కృతం వర్ణినమివ
వితతమేఖలం నీహారకరమివ నీలలోహితశిరోరత్నం అచలమపిప్రకటిత
ప్రపాతం హారిణాఙ్కమపిపరిసరవిసృమరగహనాన్ధకారం క్షమాభృతమ
పిసముపనతశతమన్యుం అఖిలహృదయరఞ్జనమఞ్జనాచలమాససాద॥ ౧ ॥
ప॥ యత్రాధిశృఙ్గముదితాని సురస్రవన్తీస్రోతాంసి సూర్యతనయాపరిరమ్భ
శోభామ్ । స్వేచ్ఛావగాహనకుతూహలసిన్ధురేన్ద్రగణ్డస్థలీగళితదానజలై
ర్భజన్తే ॥ ౨ ॥ వహన్ మూర్ధ్నామన్తఃస్ఫురితహరిదన్తాన్ మణిగణాననన్తా
భిఖ్యోఽయం స్ఫుటరుచిరనన్తోద్వహనతః । విపస్రితో ముఞ్చన్వివిధమ
హిమవ్యాకృతికలాప్రవీణః ప్రఖ్యాతం ఫణిపరిబృఢత్వం కలయతి ॥ ౩ ॥
పారేశృఙ్గం విహరణవశాత్ప్రచ్యుతిం నీయమానాం వక్షోజేషు త్రిదశసు
దృశాం కుఙ్కుమాలేపలక్ష్మీమ్ । వప్రక్రీడాచటులగజతాదన్తఘాతైరుదీర్ణా
ధాతుక్షోదా విదధతి పునర్యత్ర వాతైర్వికీర్ణాః ॥ ౪ ॥ గ॥ యశ్చ శిఖరసీమోద
రగతదామోదరభజనకామాయాతసురరామానీతపారిజాతకలికాపరిపతిత
మాధ్వీకధారాభిషిచ్యమానతయా సకలగిరికులసామ్రాజ్యాభిషేకసమ్ప
దమనుభవన్నివ సమ్భావ్యతే॥ ౨॥ ప॥ ప్రాయేణశిఖరేయస్య ప్రాలేయ
కిరణశ్చరన్ । కరోతి కరటీన్ద్రాణాం కర్ణచామరచాతురీమ్ ॥ ౫ ॥ నిస్సా
ధారణశాతమస్యవమణీనిర్యన్మయూఖావళీనిత్యాశ్లేషవశేన కామపిరుచింనీ
లోత్పలశ్రీసఖీమ్ । బిభ్రాణానపిశారదాన్ జలధరాన్యచ్ఛృఙ్గసీమాన్తరే
పశ్యన్తశ్శిఖినోదిశో విదధతే కేకారవైరాకులాః ॥ ౬ ॥ గ॥ తమచలేన్ద్రము
ద్వీక్ష్య తుష్యన్ సగురురామ్నాయరహస్యైకవేదీ మనస్యేవమకరోత్ అ

హేలాబహేలాః కాలా దధ్యకిల సఫలోమత్సజకల్పకల్పతరుః యదయమనిద
మ్ప్రథమఫణితిపరిషదధిగతమహిమా మహీధరోనయనపథమధిరోహతి॥౩॥
అత్రఖలు జనానాం చిరన్తనసుకృతఫల మేవ నిరన్తరనివాసలాభః, య
త్ప్రోక్తనైరపికృతిభిర్జన్మషాంతస్థుషాంవాజన్మ వైదికకణ్వచనైరుదకక్షి
కిళ్ళ అస్యావనీధరపతేఃకమనీయతా కస్యవాహ్యాదయె నకౌతుకముత్పాద
యతి యత్రభగవానపిత్రిధామా పరమవ్యోమపయఃపారావారపద్మినీష
రిబృఢబిమ్బేషు స్థానేష్వపర్యాప్తప్రీతి రనాదృశహర్ష నిర్భరో నివసతి॥౪॥
ప ॥ ఇతి సఞ్చిన్తయన్నన్తః పథితివాదిత మోరవిః । అనుగైస్సహ త
స్యాద్రే రధ్యరుక్షదధిత్యకామ్ ॥ ౭ ॥ తత్ర సగురుః అచ్ఛాచ్ఛతయాస్వా
దుతయాచ బహిరాపతితభగవదనుకమ్పారసభరశఙ్కమ్మజ్జురయన్త్య
మతిపావనతీర్థసేవాదరాదవతీర్ణస్యతత్రభవతోమ్భుడానీపరిబృఢస్య మజ్జ
న్నోన్మజ్జనచలితాచ్ఛాడాచన్ద్రాదభితోవిగళితైరమృతద్రవై రాపూరితత
యాశీతలిమానమద్భుతముద్భావయన్త్యా మపాకృత బాహ్యకరణవ్యాపారై
రర్ధనిమీలితలోచనైరబ్ధికన్యారమణచరణధ్యానరసనిభృతావస్థానైరస్తాక్షు
రమహామన్త్రజపపరిస్ఫురదధరదళైరనేకైర్మహాత్మభిరాసేవ్యమానపరిస
రాయాం స్వామిపుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితస్నానాదినియమకలాపో నిర్మ
లవసనభాసురో నిభృతోర్ధ్వపుణ్డ్రభూషితఃకణ్ఠావసక్తతులసీనళినాక్షమా
లికో వినయాధికైర్వ్యఙ్కటగిరినివాసిజనైరుచిత మారచితసముపచారో
నీరరుహవాసినీనివాసనికేతనాభిముఖో నిరగచ్ఛత్ ॥౫॥ ఏవంనిర్గతోగురు
రగ్రతఏవ విపులమణిఖచితతయా విద్యుతలాపమివవిశ్వవ్యామోహఫణ
ధరవిద్రావణంబాడబజ్వాలావలయమివప్రణమదఘనివహామ్భోధివిజృమ్భ
ణాసహం ప్రాభాతికవిభాకరమివప్రబోధజలజవికాసాపాదకం కనకకిరీట
మివకణ్ఠీరవమహీభృతః కిమపి కమలానివాసనదనసరసిజకర్ణికోపమానం
విమానమద్రాక్షీత్ ॥౬॥ అవేక్ష్యచవిస్మయపరవశతయా త్వరితతరంక
తిచిత్పదానికలితాఞ్జలిర్యయౌ॥౭॥ అథతస్యవిమానస్యగర్భదేశే నిర్భరజృ
మ్భమాణరత్నాభరణకిరణరఞ్జితవిగ్రహతయా పరితోనిపతితబాలాతపస్య
తమాలపాదపస్య మథనసమయసమధిగతమన్దరగిరిగైరికరజోలేపస్య మ

హ్లాదథః సాయన్తనపయోదమేదురస్య నభసః ఖలినీకుచకుమ్భపరిరమ్భ
లగ్నకుఙ్కుమపఙ్కానులేపస్య శమ్బరారాతేః అమ్బుజపరాగపారమ్పరీభ
రితస్య కళిన్దనన్దినీపయఃప్రవాహస్య చ సమతామవతారయన్తం నిర్మలతర
యోగిజనహృదయనిత్యానుషఙ్గాదివ సఙ్క్రాన్తమవదాతభావమఖిలజగ
దాసేచనకమాసేదుషీభిః భక్త్యా వినతస్య భవానీవిటస్య జటాపల్లవపాళి
కాయామభినవప్రసూనసమ్పద మవతంసచన్ద్రపరిసరే తారానికరవైఖరీం
మౌలిమన్దాకినీపయసి చ వికచకుముదద్యుతిం విస్తారయన్తీభిః సత్త్వగుణబీ
జరాజిభిరివ సనకాదిహృదయకేదారావాపసముచితాభిః ఫేనావళీభిరివపా
దపీఠఘటితమరతకమయూఖనికరమహార్ణవోదీర్ణాభి శ్చరణనఖరేఖాభి రు
పశోభమానం నిగమతరుశిఖరోదితేన నిరపాయామోదవర్షిణా నికటతట
నతవిధిమకుటతటనిహితమణితరణిగణకిరణకబళితేనాపి తాన్తతామనాద
దానేన మహర్షిజనమనీషావధూవతంసాయమానేన పదపల్లవయుగళేనస
ముల్లసితం కరకమలకలితరథపదరుచిచౌర్యాపరాధపరిజిహీర్షయా చర
ణమాశ్రయతా రవిణేవ రత్నహంసకేన రమణీయం రమాధరణీధిషణాన
టీనటనారమ్భచిత్తస్తమ్భపమాభ్యామూరుభ్యాముద్భాసితం చరాచర
నిర్మాణచతురచతురాననవర్గసర్గనిర్గతనాభివిఖ్యాతిపరమ్పరాభిరామేణతే
మేణ ప్రసాధితం అగాధతాపరీక్షాభిలాషినవయౌవనప్రసారితరోమావలీ
యష్టిపాతభీత్యా నాభివల్మీకకుహరాద్బహిర్నిర్గతేన కాకోదరేణేవ కాఞ్చీ
దామ్నా విసృమరమహానీలరుచా వేష్టితకటీతటం నాభీనళినపరిమళాద
రావతరదళిమాలికానుకారిణ్యా హారోరగోద్వాన్తగరళధారోపమయా వి
శృఙ్ఖలవిజృమ్భితకౌస్తుభదీపదీధితిభరాభిభవచకితనాభీగుహావగాహనపర
శ్రీవత్సరుచితిమిరధోరణీవ్యామోహమావహన్త్యా రోమలతయా విరాజ
మానం తరుణతుళసీదళనిచయఖచితాం నిశామివ నిబిడోపలిప్తచన్దనచన్ద్రి
కోదయనిదానభూతాం వారిదరేఖామివ వక్షస్తటాధిరూఢలక్ష్మీసౌదామి
నీసహచరీం తమస్తతిమివ కౌస్తుభకాన్తిసన్ధ్యాసమిన్ధానాం వసుమతీమివవా
రిధిసుతాసామ్యలాభాయ వక్షోమధ్యమధ్యాసీనాముదారాం మాలికాము
ద్వహన్తం అసురవరూథినీప్రాణానిలాస్వాదభుజఙ్గైరభితో వితాయమానశ్రు

తిలతికోపఘ్నతరుభూతైర్భుజైరుద్యోతమానం ఉద్ధూయమానచామరపవ
నావధూతకర్ణావతంసకల్హారగళితరజోరేఖాకారేణ కనకామ్బరేణ కలితో
త్తరీయం లోచనాయమానలోకబన్ధురజనీకరాలోకమోహకపికచాభ్యాము
దగ్రకరకాన్తిపూరోదఞ్చితరాజీవకైరవాభ్యామివ రథాఙ్గశఙ్ఖాభ్యామల
ఙ్కృతకరం రమావదనరాకానిశాకరాలోకవిజృమ్భదనురాగజలధిపరీవా
హఘూర్ణీసన్దేహదాయినీం మన్దస్మితకుసుమమకరన్దాయమానా మధురరుచి
మాపిబత్కర్ణ్యాణం అతులకుణ్డలహారినీలరుచిధారావిధున్తుదవిరచితముఖవి
ధుబిమ్బగ్రాసావలోకనాదివ కరుణాసరిత్తరఙ్గైస్సుకలితావగాహైరపాఙ్గై
శ్శరణాగతాననుగృహ్ణన్తం నిజవదనవనజాతవిహారదిన్దిరాహృదయహారిణ
వేధోచితభ్రూలతారూపచాపోన్ముక్తకుసుమశరచరమసాయకాకారం అథ
రరుచిబాలాతపాగమనశఙ్కయా ప్రబలచికురతిమిరనికరాన్తఃప్రవేశమా
కలయితుముత్పతితమన్తరాలలన్తికాచన్ద్రికానిరుద్ధం భ్రూతిమిరరేఖామ
ధ్యఖణ్డమివ హరిణమదతిలకం దధానం ఉత్తుఙ్గముక్తాకిరీటరూపాదుర్వీధరరా
జాదుద్భూయ వదనద్యుతిజలధిం ధిగచ్ఛన్తీ మమరస్రవన్తీమివ లలన్తీమా
బిభ్రాణం మాధవమపిమదనమదాపనోదనరుచిశాలినం అఞ్జనగిరివాసిన
మపి నిరఞ్జనగిరినియతావస్థానమాదిమం పూరుషమాగమాన్తగురురద్రా
క్షీత్ ॥ ౮ ॥ ప ॥ నవీనఘనవిగ్రహం నతవితానసానుగ్రహం సరోరుహవి
లోచనం సదయమాపదాం మోచనమ్ । వృషాచలపరిష్కృతిం వృజినఘోర
ణీనిష్కృతిం ప్రణమ్య స విభుం తతః ప్రముదమభ్యగాదన్తతః ॥ ౮ ॥ గ ॥ స
పునఃపునరఙ్గమఙ్గమపి శార్ఙ్గధన్వనో విలోకయితుమాదరమధికమాసేదు
షా మనసా ప్రసహ్యానీయమాన ఇవ సవిధభువమతితరామవిన్దత ॥ ౯ ॥ ప ॥
విఖ్యాతలక్ష్మీలతికానుషఙ్గో విద్యోతితః కౌస్తుభపల్లవేన । శాఖాఞ్చితః క
శ్చన కల్పశాఖీ శ్రాన్తిం దృశోరస్యపదాచకార ॥ ౯ ॥ కథం న చిత్రాయ క
వేర్యదేతద్విలోచనాబ్జం విధుసన్నిధానే । వికాసమచ్ఛన్ముముచే విశేషా
న్మరన్దమానన్దపయోమిషేణ ॥ ౧౦ ॥ గ ॥ తతః పరమారాధకజనైరర్పితమ
తిపావనం భగవదఙ్ఘ్రితీర్థమన్తరుపయుజ్య గురురయమతిమాత్రమవనతే
న శిరసా శేషపటాదికం ప్రతిగృహ్ణాన స్సుహృజ్జనహృద్యపద్యరత్నావలీసము

ల్లసితం దయాశతకం నామ స్తోత్రం దేవస్యదయాప్రధానస్య ప్రీణనాయ ప్రణీనాయ॥౧౦॥ ప॥ కవిహృద్గృహరత్నదీపికాం కమలాకాన్తదయాస్తుతింతు ణాత్ । విరచయ్యవృషాద్రిసజ్జనైరనుయాతో గురురభ్యగాద్గృహమ్॥౧౧॥ ఆవిరాస హరిదన్తవాసినాం హర్ష మన్త రసమం సమావహన్ । వేద కాననవిహారికేకినో వేఙ్కటాచలపతేస్తతో మహః ॥ ౧౨ ॥ మాసిభాద్ర పదనామ్నిజృమ్భితం మాధవస్యమహనీయముత్సవమ్ । అన్వభూదమితభ క్తివాహినీజన్మభూమిభృదసౌ గురూత్తమః ॥ ౧౩ ॥ విసృత్వరేణసత్త్వేన విద్రావితతమోగజః । కాకోదరగిరౌ రేమే కవితార్కికకేసరీ ॥౧౪॥ అ జరామరతావిధాయినీమనిదమ్పూర్వవచశ్శిఖాసుధామ్ । వితతార స బోధవారిధిర్విబుధానాం సదసే దినేదినే ॥ ౧౫ ॥ గ ॥ ఎవమనేనగురుణా నీయమానేషుదినేషు ॥ ప ॥ విద్యారణ్యయతిః కథాహవవిధౌ కాఞ్చ్యాం పురా నిర్జితః స్మారంస్మారమనన్తసూరిజనుషస్తత్తాదృశీం వాగ్ఝరీమ్ । ఆశ్చ ర్యామ్బుధివీచిమగ్నహృదయో వాణీమభాణీదిమామభ్యర్ణే విజయాభి ధాననగ*రీనాథస్య విద్యానిధేః॥౧౬॥ గ ॥ రాజన్ హితపరేణమయాభిధీ యమానమిదమాదరాదాకర్ణ్యతా మత్రభవతా భవతా॥ ౧౧॥ అస్తి ఖలు ని ఖిలవిద్వజ్జనలలామభూతో దాతా వినీతజనాభ్యర్థితవిద్యావిశేషాణాం త్రా తా తథాగతపర్యాకులనిగమమర్యాదానాం జేతా కథాహవకౌతుకికౌత స్కుతానాం విధాతా వివిధప్రబన్ధానాం పరిణేతా పారాశర్యాది†వాగ్వని తానాం ప్రమాతా ప్రాచీనవచోవతంససదర్థవిశేషాణాం కలికలుషకదళీవి దళనగన్ధసిన్ధురో వేఙ్కటనాథో నామ గురుధురన్ధరః ॥ ౧౨ ॥ ప ॥ శాన్తే శ్శుద్ధాన్తసీమా విహరణసదనం విష్ణుభక్తేర్విరక్తేః ప్రాదుర్భావప్రదేశః ప టుతరకవితానర్తకీరఙ్గభూమిః । ఔన్నత్యైరాస్థానమేకం నిరవధికరుణాదుగ్ధ సిన్ధుర్నృపేన్ద్రో కల్యాణానాం నిధానం§ కపికథకహరిర్నామతః శోభతేఽ సౌ ॥ ౧౭ ॥ ఆలోకేన దినేదినే విస్మృతరామామోదపారమ్పరీమాధత్తే సరసీరుహాం సముదయో దేవస్త్వసావీశ్వరః । సోఽయం వేఙ్కటనాథదేశి కరవిధత్తే విచిత్రం భువిస్మృత్యా సజ్జనమానసాబ్జవితతేరామోదమన్యా దృశమ్ ॥ ౧౮ ॥ గ ॥ సచభగవతో భాద్రపదమహోత్సవఇతి తత్సేవా

* రాజ్ఞీశస్య † వాగ్విలాసినీనాం § నిదానం

న్యై వేఙ్కటాచలమాగతఇతి శ్రూయతే అవశ్యమసౌ గుణవశ్యేన భవతా భద్రపదాభిలాషిణా రాజధానీమిమామానీయ నిగమాన్తనన్దనీయోదన్తో బహుమన్తవ్యః ॥ ౧౩ ॥ ప॥ విద్యారణ్యే గిరమిమాం వ్యక్తీకుర్వతి భూపతేః। ఉద్బోధజలధేరన్తరుదభూత్ కాపి చేతనా ॥ ౧౯ ॥ దేశం వా దేశికేన్ద్రాయ సర్వస్వం వా మహాత్మనే । వితీర్య ధన్యమాత్మానం విధాస్యే వినయాదితి ॥ ౨౦ ॥ అథ నృపతిమతం విచార్య విద్యావిపినయతిర్వితతేన కౌతుకేన। కవికథకహరేరుపాగమాయ వ్యలఖదిమాని వచాంసి పత్రికాయామ్॥ ౨౧॥ విఖ్యాతిజలధే విద్వన్మయూరకులవారిద । విజ్ఞాపనమిదం చిత్తే వేఙ్కటేశ విధీయతామ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆకర్ణ్య కీర్తిమతులాం తవ బోధసిన్ధోరస్మన్ముఖాన వసుధావలశాసనోఽసౌ । అన్తస్సముల్లసితతావకభక్తివేగాదామ్రేడయత్యనఘధీరిదమేవ పద్యమ్॥ ౨౩ ॥ అన్తఃస్వాన్తమనన్తసూరిసుకృతాకూపారచిన్తామణీ నధ్యారూఢహయాననాఞ్చితమనఃపాథోజసింహాసనాన్। వాణీ § ధోరణివేగనిర్జితసురస్రోతస్వినీడమ్బరాన్ ప్రాణాన్ కానపి భాష్యకారఫణితేర్భద్రాన్ గుణైరాద్రియే ॥ ౨౪॥ ఇత్యాలపతి భూపాలే వృత్త్యా సకలరఞ్జకే । కటాక్షాస్తవ దీవ్యన్తు కరుణాపరిరమ్భిణః ॥ ౨౫ ॥ ప్రసూనమివ లోలమ్బః పాథోదమివ చాతకః । మహీవలజిదేష త్వాం మాననీయం దిదృక్షతే ॥ ౨౬ ॥ సహ శిష్యాయ భవతే సర్వఇష్టధనసఞ్చయమ్ । ప్రణామైస్సహసాష్టాఙ్గైః ప్రదాతుమయమిచ్ఛతి ॥ ౨౭ ॥ వినిస్సృతే త్వద్వదనారవిన్దాత్సరస్వతీసారమరన్దపూరే । నిమజ్జ్య రన్తుం నియతాభిలాషస్సముజ్జిహీతే నృపచిత్తభృఙ్గః ॥ ౨౮ ॥ దయనీయమిమం మహీపతిం మహనీయాదరమేదురం చ మామ్ । పరితోషయ బోధవారిధే నగరం ప్రాప్య నతైర్జనైస్సమమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఇత్థం వచోభిర్గ్రథితైః పత్రికాముజ్జ్వలాం యతిః। ప్రాహిణోద్వేఙ్కటేశాయ ప్రౌఢవిద్వన్ముఖేన సః ॥ ౩౦॥ గ ॥ తదనువినయధనైర్వృషగిరిశిఖరమాగతైర్విబుధజనైరానీయ సమర్పితాం విద్యారణ్యవిజ్ఞాపనపత్రికామాదాయ విచిత్రధీరాచార్యోఽపి తద్గతాని వాచికాని విచార్య హన్త వివిధవిద్యావైశద్యముపేయుషీ విదుషామపి శేముషీ విచక్షణజనోచితాచారవిచారపరాఙ్ముఖీతి విస్మయమమన్దమవిన్దత ॥ ౧౪ ॥ స్వయమ

§ నిర్ఝర.

షి స విరక్తిసురభిసమ్భవకలశామ్భోనిధిః పరితుష్టిహంసీపద్మాకరోఽజ్ఞానవీ
రుదుపఘ్నతరుర్గురుః కానపి "సిలంకిమనలంభవేత్" ఇత్యాదికానాహ్లాదితా
ఖిలలోకానాశానలశమనసుధాసేకాన్ శ్లోకాన్ సద్యః పత్రికాయాం లి
ఖ్యవిద్యారణ్యవచసామనుత్తరముచితముదఞ్చయాఞ్చకార॥ ౧౯॥ ప॥ సిద్ధాన్త
మిత్థంగురుణా నిబద్ధంశుద్ధాన్తసిద్ధాన్తదృఢవ్రతేన। విజ్ఞాయ రాజ్ఞా సహ విస్మ
యాబ్ధౌ నాకాం న లేభే నయతిర్నిమజ్జన్॥ ౩౦॥ గ॥ సపునరేవంవిద్యారణ్యో వ్యాహ
ద్యాతనోత్ అహో *మహనీయమహిమా కల్యాణగుణసాన్ద్రైః కవివాదిప
రీన్ద్రైః యదసౌ స్వతస్సముపనతామపి శ్రియం సర్వకాలసహచరవిరక్తిమో
షిదీక్ష్యాభయాదివ న పరిగృహ్ణాతి, సూనమేతదాత్మనా మహామోహపూర
నిమగ్ననానాలోకోద్ధరణపరాయణో నారాయణో భగవానజనిష్ట॥ ౧౬॥ త
థాఖిలుస్మర్యతే "సాక్షాన్నారాయణో దేవఃకృత్వా మర్త్యమయీం తను
మ్। మగ్నానుద్ధరతే లోకాన్ కారుణ్యాచ్ఛాస్త్రపాణినా" ఇతి॥ ప॥ విమృశ్యమిత్థ
మాత్తన్వని విద్యారణ్యస్సభాన్తరే। అన్వహం వాగ్భిరగ్ర్యాభిరపూపుజదముం
గురుమ్॥ ౩౨॥ గ॥ అథ వప్రక్రీడాకృతతుణమహోక్షకులహుఙ్కారముఖరదిగ
న్తరేషు మయూరనికరమానవ్రతోపదేశదేశికేషు సురపథవీథికావస్థనమా
లికానుకారిశుకావలిషు విసృత్వరసప్తచ్ఛదవాసనాబన్ధురగన్ధవహానుధావ
నధృతవ్రతమధువ్రతేషు నృత్యన్నలినవనలక్ష్మీనూపురనినదనిభకాదమ్బరవక
రమ్బితేషు శాలీపాలనపరశాతోదరీగానరసానుభవనిభృతాఙ్గసారఙ్గేషు
ధైనుకపయోధరనిరర్గళనిర్గళత్పయోధారాపాతపఙ్కిలీభూతభూతలేషు
వికసితశరకుసుమవిడమ్బితవిమలతారకేషు వాసన్తికవాసరేష్వివ పరిస్ఫురి
తపుష్పవదుద్యానేషుభగవద్దేవతారేష్వివ భువనకాలుష్యాపనోదనేషు శా
రదదినేషు సఞ్జాతేషు ॥ ప ॥ అహిరాజమహీభృదుత్తమాఙ్గాదవరుహ్య
శ్రుతిమౌళిదేశికేన్ద్రైః। పురుషోత్తమపూర్వపుణ్యదేశైరుపపన్నాందిశము
త్తరాంజగాహే॥ ౩౩॥ తీర్థవ్రాతేషుగఙ్గాప్రభృతిషు విధినాగాహనంకల్ప
యిత్వా దివ్యస్థానేషు దేవం జలనిధితనయాజీవితేశంనిషేవ్య। వాగ్గుమ్ఫైస్త
త్రతత్ర ప్రతికథకమదంవారయిత్వాచసోఽయం భూయః కాఞ్చీంప్రపేదే స
హవినతజనైరాదిమోవైదికానామ్॥ ౩౪॥ హస్తిశైలశిరోరత్నం వస్తు వాచా

* మానసీయ

మగోచరమ్। ప్రాణంసీదయమారబ్ధత్రాణంసీమాగిరాంగురుః ॥ ౩౫॥ విభుధప
రితోషహేతో ర్వేదాన్తార్థాన్ముహుర్వ్యవృణ్వానః। కౌణ్డిన్యంకాలమనై
షీత్కుర్వన కవివాదిపఞ్చవక్త్రోఽసౌ॥ ౩౬॥ గ॥ అథకదాచి దఖిలబుధకు
ఞ్జరహృదయరఞ్జనమఞ్జుళమతివిలసితనిర్వాపితగీర్వాణగురుగర్వాఙ్కురస్య
వివిధగుణశేవధేర్విజయనగరపతేరాస్థానే విద్యారణ్యేనసమ మక్షోభ్యము
నేర్మధ్వమతాధ్వన్యమూర్ధన్యస్య“తత్త్వమసి”ఇతివాక్యతరఙ్గితవదావదా
మోదో వాదః ప్రాదురాసీత్ ॥ ౧౭॥ ప॥ తదాసముదితాచిన్తా తస్యరాజ
శిరోమణేః। తత్త్వనిర్ధారణేదక్షు స్తటస్థఃకోభవేదితి ॥ ౩౭ ॥ నిధాయన్నృప
తిః పశ్చాన్నిశ్చయం హృదికశ్చన। వావదూకేన్ద్రయోరగ్రే వ్యాజహారశుభాం
గిరమ్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రసక్తే యువయోర్వాదే ప్రాక్తనోక్తివిదాంవరమ్ ।
మాన్యంవెఙ్కటనాథార్యం మధ్యస్థంమనుతేమనః ॥ ౩౯ ॥ సహిసత్యస్య
జీవాతుర్విద్యా*విద్యుద్వలాహకః । కథకాడమ్బరామ్భోధికల్లోలకలశీసు
తః ॥ ౪౦ ॥ కవితాకౌముదీదానకమనీయకలానిధిః । వివేకనళినీకాన్తవి
జృమ్భణపురోగిరిః ॥ ౪౧ ॥ కలికైటభవిధ్వంసకలాకమలలోచనః । ప్రా
చీనవచసోద్యానప్రబోధమధువాసరః ॥ ౪౨ ॥ నాస్తికవ్రాతఫణితినళినీ
హిమనిర్ఝరః । వినతస్తోమధీమల్లీవికాసదివసాత్యయః ॥ ౪౩ ॥ పారా
శర్యవచస్సౌధప్రసాధననవధ్వజః । అసూయారజనీభాను రహఙ్కారా
చలాశనిః॥౪౪॥ కామకాన్తారదహనో రాగరక్షోరఘూద్వహః।దుస్తర్క
తూలవాతూలో దురితద్విరదాఙ్కుశః ॥ ౪౫ ॥ సత్త్వసారసకాసారో
రజోవ్యాళశిఖావళః। తమఃప్రలమ్బతాలాఙ్కఃక్రోధవారిధిబాడబః॥ ౪౬॥
శాన్తిహంసీశరత్కాలః శఙ్కాలఙ్కానిలాత్మజః । కరుణాతరుణీకా
న్తో భక్తిగఙ్గాభగీరథః॥ ౪౭॥ విఖ్యాతిలతికాశాఖీ విరక్తితటినీగిరిః।శ్రు
తిహారగుణః శ్రీమా నితి సద్భి రుదీర్యతే॥ ౪౮॥ వాచంవిద్యావతాంహృ
ద్యాంవదతిక్షితిపాలకే। వవృధే హృదయోహర్షో వాదినోరుభయోరపి॥౪౯॥
అథ పత్త్రేషు లిఖితా మనయో ర్యుక్తిసన్తతిమ్ । దర్శయన్తిస్మ గురవే
రాజ్ఞా కేచన చోదితాః ॥ ౫౦ ॥ గ ॥ సచ కర్మబ్రహ్మమీమాంసామర్మవేదీ
కవికథకపఞ్చాననాచార్యో మహాత్మా మహీభృతా ప్రేరితైర్మనీషిభి రా

* వర్ష.

హృతమక్షోభ్యమునేర్విద్యారణ్యస్య చ వచననిచయం విచార్య హస్తకశ్చన
కరబదరకల్పమపి జీవపరయోర్భేదమపలపతి, ప్రలపతి చ వియదమ్బుజపిదమ్బ
నమగన్ధరేఽపి తయోరభేదతాత్త్వికతామితి తర్కయన్ననయోర్జయ
పరాజయౌ తత్క్షణవిరచితేన "అసినా తత్త్వమసినా పరజీవప్రభేదినా।
విద్యారణ్యమహారణ్యమక్షోభ్యమునిరచ్ఛినత్" ఇతిపద్యేననిరవద్యేన విద్యో
తయామాస ॥ ౧౮ ॥ వ ॥ వాణీమాదాయ సూరేస్తాం క్షోణీపరిబృఢప్రి
యాః। శిరసా క్ష్మాప్రణతయా స్తరసా స్వాం పురీం యయుః ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ అథ
వసుధావలజిదాచార్యసవిధాదాయాతైస్తైర్విబుధైస్తైస్తైర్నివేదితం కథావజ
యాపజయకర్ణేజపం శ్లోకమేకమాకర్ణ్య జృమ్భితహర్షః స్తమ్భితవిపక్షపక్ష
మక్షోభ్యమునిం మధ్యేసభం భృశం ప్రశశంస ॥ ౧౯ ॥ వ॥ సభాసదస్సాను
వచోవిత్తానైస్సహైవ సారజ్ఞతమేన రాజ్ఞా। వైదగ్ధ్యమామ్నాయవతంస
సూరే రన్యాదృశం తుష్టువురాత్తహర్షాః॥౫౨॥ గ ॥ తదను కలశీతనయకకు
భోవిభూషణభూతం కవేరకన్యాపరిగతోపకణ్ఠమాదిమం భగవదభివ్యక్తిస్థాన
మవలోకయితుం కాఞ్చీనగరాన్నిగమాఞ్చలగురుర్నిర్గత్య మార్గసన్నికృ
ష్టేషు తేషు తేషు దివ్యదేశేషు ధరిత్రీజనపరిత్రాణకృతేకృతావతరణం శరణా
గతాఘపరాగఝఞ్ఝాసమీరణమిన్దిరారమణమనపాయభక్తిపురస్సరైర్నమ
స్కారైరాకలితకర్ణోత్సవైః స్తవైశ్చ ప్రసాదయన్ ప్రకాన్తశీలవిబుధజనమనో
హారిణవశీకరణవాగురాం దేవనాయకసేవనాపతదచలకన్యకాకమనవిభూ
షణభుజగబృన్దతుణ్డిలతాపాదకపతఙ్గరాజతరఙ్గిణీపయోజవనపవనపరిమళిత
పరిసరాం నిరవధికనిజతపోమహిమసమాకృష్టతత్తదభీష్టదేవతానిధ్యానలబ్ధ
మనీషితమనీషిపరిబృఢపాపఠ్యమాననానాస్తుతివచోవాచాలీభవదభ్యర్ణక
నదౌషధగిరీన్ద్రదరీం మహీన్ద్రపురీమయాసీత్ ॥౨౦॥ ముముక్షౌ విఘాత
విత్రాసనకరే తత్రాపి నగరే ॥ వ॥ దధతం శ్రియం సరసిజైకసఖం దళయ
న్తముద్భటజగత్తిమిరమ్। ఉపతిష్ఠతే స్మ హరిముద్భృతధీ రుదయన్తమౌష
ధగిరేర్నికటే ॥ ౫౩ ॥ అజాతజనసమ్బాధే హరేరభిమతాస్పదే। అహీ
న్ద్రనగరే వస్తుమాకాఙ్క్షీద్వాసరాన్ బహూన్ ॥ ౫౪ ॥ విహగవరసరి
త్కృతావగాహో విబుధపతిం ప్రణమన్ దినేదినేఽసౌ। న్యవసదతిసుఖం ఫణీ

న్ద్రపుర్యాం నిగమకిరీటవిచారనీతకాలః ॥౫౫॥ ఆననే తురగం దేవ మౌష
ధాద్రితటాన్తరే। ఆరరాధ స మన్త్రాణామావృత్తిభిరనేకధా ॥ ౫౬ ॥గ॥
స జాతు జపసహాయసాత్కృతేన భగవతా వాగీశనామ్నా వాసుదేవేన
సమాదిష్టో హయవదనస్తవ దేవనాయకస్తుతిగోపాలవింశతి మహావీరగద్యా
దికాన్ కానపి సంస్కృతాకారాన్ అచ్యుతశతకప్రముఖానపరానపి ప్రా
కృతరూపాన్ అన్యానపి పరమతభఙ్గవిరోధపరిహారప్రభృతీన్ కలశభవ
భాషాత్మకాన్ ప్రబన్ధనిచయాన్విరచయామ్బభూవ ॥ ౨౧ ॥ ప ॥ క్రీడన్న
మన్తర్ముఖహృత్స్వనాన్తే కిటిం చిరత్నం సుకృతీ దిదృక్షుః। ముదా జగాహే
థసహానుగశ్శ్రీముష్ణస్థలం ముక్తిలతాలవాలమ్ ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ పురే చ తత్ర పు
ష్కృతహర్షపూర్ణైః పౌరైః పరివృతో నిర్ఝరవిసరదవిద్యాసరిత్తరణ్యాం నిత్య
పుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితనియమాభిషేకో దేశికేన్ద్రః సాన్ద్రితరఫేనాను
లేపనసమ్పదమివ సర్వంసహాసముద్ధరణక్షణవిహితసాగరావగాహసమధి
గతాం కీర్తివితతిమివ హిరణ్యాక్షదనుజన్మదారణసముదితాం చన్ద్రికామివ
శ్రీవత్సరుచితతిమివ కవిఘట్టనవాఞ్ఛయోపస్థితాం మన్దస్మితమరీచికామివ వ
క్షోగతలక్ష్మీవదనవినిస్సృతాం శయ్యాభుజగతనుచ్ఛాయామివ శయనస
మయసఙ్క్రాన్తాం భక్తజనతపస్సమృద్ధిమివ ప్రసాదపరిగృహీతాం అనిద
మ్ప్రథమఘటితామివాల్పశ్రుతిభయాదాశ్లిష్యన్తీం పుణ్డరీకవనలక్ష్మీమివ కౌ
స్తుభరవిమవలోకయితుముపాగతాం కామపి కాన్తిలహరీముద్వహన్తం కు
రువిన్దమణిమన్దిరాన్తరావస్థితతయా రాజహంసమివ రాజీవవనవిహారిణం
మృగాఙ్కమివ మృడానీవిటజటావలయనిలయం శఙ్ఖమివ సముద్రవిద్రుమల
తావితానకుహరపరిపతితం నక్షత్రమివ నవకుఙ్కుమారుణసాయన్తనఘనమ
ధ్యమధ్యారూఢం అభ్రముకమనమివ హాటకగిరితటమాసేదివాంసమమ్బు
జలతావిలోలమానిమంకోలమాలోకయామ్బభూవ ॥ ౨౨ ॥ అథ భక్త్యా
భగవన్తమనుభవతో నిగమాన్తగురోరన్తస్సన్తోషసన్దోహేన చిన్తా తావది
యముదియాయ॥౨౩॥ప॥అద్రాక్షం కమపి క్ష్మాభృతమహం త్రాతాత్మప
క్షశ్రియం పద్మోల్లాసకరస్స్మితద్యుతిరసా దత్తే దయాకౌముదీమ్ । అగ్రే
మే సముదేతి హన్త సవితా వ్యోమానపాయంశ్రితో మన్యే కామపి గాహతే

పరిణతిం మత్పుణ్యపారమ్పరీ॥౫౮। భూయోభూయో భవపథజుషాం తాప
మున్మూలయన్తీం పాయమ్పాయం జలరుహాలతాజీవితే శేన్దుదీప్తిమ్। జీవఞ్జో
వోనిగమశిఖరాచార్యనేత్రాభిధానో౽గాహిష్టాహం ప్రమదజలధిం తన్తనీ
తిష్మకేళిమ్ ॥ ౫౯ ॥ సరోరుహాలతాచిత్తసరోవిశదవారిజమ్ । ప్రణమ్యా
దేవంన్యవసత్పఞ్చషాం స్తత్రవాసరాన్ ॥ ౬౦ ॥ రఞ్జితసజ్జనచిత్తైరఙ్గస్థానే
రమాత్మమాధీరమ్ । ఆద్యంపూరుషమక్ష్ణోర్విషయీకర్తుం యయావిశేష
జ్ఞః ॥౬౧॥గ॥ ప్రస్థితస్య పథి తస్య గురోరగ్రసీమానమాగతాః కతిచన రఙ్గ
నగరీజనాః విరచితప్రణామాః విస్మృతవినయాః పత్రికామేకాం దదురభిదధు
శ్చ రామానుజసిద్ధాన్తసిన్ధురాకేన్దో శ్రూయతామిదం శ్రుతధనలాభవతా
భవతా ॥ ౬౪ ॥ ప ॥ ప్రౌఢింకామపి భావయన్ భృశమనఃస్తోమాహ్వయైః
పుస్తకైర్వాదీ కశ్చన కృష్ణమిశ్ర ఇతి వాక్చాతుర్యధుర్యో౽ధునా। మాయా
తన్త్రిపథాధ్వనీనహృదయో మన్దేతరాహఙ్కృతిర్వాదాటోపమనేకధా
ప్రథయితుం రఙ్గస్థలీ మాయయౌ ॥ ౬౨ ॥ సిద్ధాన్తే యతిభూభృతా ప్ర
కటితే సిద్ధాన్వయాస్సజ్జనాస్తత్రత్యాః కవిసింహతావకవచస్తద్గర్వనిర్వా
పకమ్ । మత్వా తే మహనీయయుక్తివితతేరాహ్వానపత్రం ప్రియం ప్రా
హిణ్వన్ భవదాగమాత్ఫలవతీ వాఞ్ఛాపి తేషామభూత్ ॥ ౬౩ ॥ ఇత్థం
రఙ్గజనానాం శ్రుత్వాశ్రుత్యన్తదేశికో వాచమ్ । మౌళౌ తదపి చ పత్రం మా
న్యం విన్యస్య సానుగో ముముదే ॥ ౬౪ ॥ అతిలఙ్ఘ్య సపన్థానమథ త్రిచతు
రైర్దినైః । రమ్యం రఙ్గపురోపాన్తమసేవత సకౌతుకః ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ప్రదేశే
తత్ర పయోవిహరణదోహళావతీర్ణచోళవరవర్ణినీకుచగిరిగళితకుఙ్కుమ
పఙ్కమేదురతయా కామపి కనకసరిదభిఖ్యామనుగుణామభిఖ్యాం ప్రఖ్యా
పయన్తీం ప్రక్రీడితసితపక్షపతగపఙ్క్తిపాలీహతితరళీకృతనాళీకవనాళీగళిత
మధూళీనిర్ఝరజాతోపచయస్రోతోభరప్రసూతోచితసారిణీశతసేకసంవ
ర్ధితానూపకేదారరసాలజాలోత్కీర్ణతత్తాదృశముక్తాఫలనికరసికతిలతటసీ
మతయా యశఃప్రరోహానివ యమునాసఖీమహిమవిజయవిజృమ్భితాన్ స
కలజనదృశాం సన్దర్శయన్తీం నిర్మలతరతీర్థనిర్మితావగాహతనుభృదఘసఙ్ఘా
తమపహృత మన్తరా జటిలజలనీలికాపటలకపటేన ప్రకటయన్తీం నిజాన్త

రీపవసతిమాసేదుషేవ నాతనాయపుంసే పుష్పాఞ్జలీః ఫేనకలాపరూపాః
వీచీకరేణ వికిరన్తీం *అమితతమాలహరితతయా పయోధరవ్యూహేనేవ ప
యోధిపూరాన్తరశఙ్కావహం పయోభరం పాతుమవతీర్ణేన తమఃస్తోమే
నేవ తత్తాదృశకువలయవనరేఖానిశీథినీం నిషేవితుముపాగతేన విషమశర
యశఃకలశోదధిశీకరై ర్వియోగిజనవిలోచనజలజవిభావరీసుహృత్కరైః కు
సుమోత్కరై రపి మానినీజనమానరజనీబాలాతపై ర్మన్మథజ్వలనజ్వాలా
వలయైరివ కిసలయై రపి భువనవిజయకృతోద్యమమనసిజమహీపాలకార్ము
కమౌర్వీటఙ్కారశఙ్కాకరఝఙ్కారముఖరై ర్వికచకుసుమపిహితావస్థా
నతయా నాగశయం నారాయణం రఙ్గభూరమణమనుకుర్వద్భి రవిరతకే
లిభిరలిభిరపి కమపి కమనీయభావముద్భావయతా సరభసపరిభ్రమవశవిశ్ల
థ§పుష్పలావీచికురభరముదిరవిలోకనమోదమానాభిః కేకిసేభిరనుకలమా
రభ్యమాణకేకాకోలాహలేన నిర్ఝరపథనిర్యదర్యమఘోటఖురపుటఘట్టనవి
పాటితనాళికేరఫలవినిస్సృతవిష్వఙ్ముఖపయఃపూరపూరితాలవాలప్రతిఫ
లితప్రసూననిచయతయా తపనాతపభయేన శరణాగతాభిరివ తారాభిరు
పాస్యమానేన సావిత్రీమన్త్రేణేవ సకలద్విజపరివర్తనోచితపదేన కర్మమీ
మాంసాతన్త్రేణేవ కన్దళితసుమనోగణామోదసహస్రాధికరణేన వర్షా
త్యయేనేవ వ్యఞ్జితాసమశరవిలాసేన వాసరాన్తవారిదేనేవ వ్యాకృతపా
టలశ్రియా సరోరుహేణేవ సముల్లసితకేసరేణ లఙ్కాద్వీపేనేవ లక్ష్యమా
ణపలాశకులేన నరపతిసైన్యేనేవ నానావిధకదళికోల్లాసజుషా పఞ్చశరే
ణేవ ప్రపఞ్చితరసాలబాణాసనేన తపఃప్రవృత్తేనేవ తరఙ్గితజపేన ఖణ్డపర
శునేవ ఖర్జూరనగాశ్రయేణ కాశ్యపీమధ్యమభాగేనేవ కనకశిఖరిసనాథేన
వ్యక్తిజాతేనేవ జాత్యాధారేణ వ్యాసేనేవ శుకోదయహేతునా కాత్యాయ
నీకర్ణేనేవ కాలకణ్ఠసరసాలాపాసక్తేన వలమానసురభిళపవనేన వనేన విభూ
షితపరిసరాం రజనీకరమణ్డలీమివ లక్ష్మణాన్వితాం కార్తికేయశక్తిమివ
క్రౌఞ్చభేదోజ్జ్వలాం హరిహస్తయుగళీమివ సుదర్శనజలజాలఙ్కారాం ఆ
దికావ్యఫణితిమివ సున్దరకాణ్డోపశోభితాం పఙ్క్తికణ్ఠభవననిరుద్ధసీతామివ
పవనజాతసమాగమసూచితోదయాం నటీమివ రఙ్గభువమవతరన్తీం అభిస

---

* అభితో హరితతయా § పుష్పలావీమహిళాజన.

రణప్రవృత్తాముష్యతిపవిత్రాం సహ్యాభవాముష్యసహ్యాభవాంచయుష్మ్యామపి
శ్రుతిగమ్యాం అభఙ్గురగతిమపిసభఙ్గసఞ్చారాం కవేరకన్యామాలోకత స
లోకగురుః ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ పయోరుహాణాం ప్రతిపద్య వీథీం పరాగజాతం
పరితః కిరన్తః। మరుద్వృధావీచిమరుత్కిశోరా మార్గశ్రమం జహ్రురముష్య
సూరేః ॥ ౧౬ ॥ అసేవతాసౌ కనకస్రవన్తీకల్లోలజాన్ కానపి గన్ధవాహా
న్। సఞ్చారదేశే సనకాదిదూరం నిశ్శ్రేయసం యే నియతం దిశన్తి ॥ ౧౭॥
అవలోక్య తమాగతం కవీన్ద్రం కవిసత్కారవిధౌ ధృతవ్రతా సా। కళహం
సరవైః కవేరకన్యా సరసైః స్వాగతమన్వయుఙ్క్త కిన్ను ॥ ౧౮ ॥ అల
ఙ్కృతం హల్లకదీపజాలైరావర్తపాత్రం పురతో దధానా। నీరాజనం సా ని
గమాన్తసూరేః నిష్పాదయామాస నదీమతల్లీ ॥ ౧౯ ॥ విదిద్యుతే సా త
టినీ తదానీం వికస్వరామ్భోజవిలోభనీయా। ఆచార్యసన్దర్శనసమ్భవేన
హర్షేణ విస్తారితలోచనేవ ॥ ౨౦ ॥ గ ॥ స గురురుత్సఙ్గశయ్యానిద్రాణ
నారాయణాముత్తుఙ్గరఙ్గపురసౌధశతప్రతిబిమ్బదమ్భేన మహీయసో మహీ
ధ్రాననన్తగాబిభ్రతీం విహరమాణచోళవిలాసినీవక్షోజమన్దరమథనేన సు
రభిసమ్భృతభరం సూచయన్తీమాపగామిమామజహాత్పతివ్రతౌచితీమ
జీగణత్ ॥ ౨౧ ॥ ప ॥ తస్మిన్ గురౌ తటముపేయుషి నైజవీచీగర్వాపనో
దనగభీరవచఃప్రవాహే। వ్రీళాదివ భ్రమతమాధావ దనల్పఫేనచేలావకుణ్ఠిత
తనుః కనకస్రవన్తీ ॥ ౨౧ ॥ కవేరస్య తదాకారి కవేరస్య తనూజయా। సుధా
మధురసాదీనాం వృథా మాధురిమేతి ధీః ॥ ౨౨ ॥ కవివాదిహరిః కవేరజా
యాం విమలాన్తఃకరణైస్సమం పునీతైః। విహితస్నపనో వివేశ రఙ్గం నగరం
నాకవిలఙ్ఘిసౌధశృఙ్గమ్ ॥ ౨౩ ॥ విలులోకే విశేషేణ విశ్వవిఖ్యాతవైభవా
మ్। శ్రీరఙ్గనగరీం రమ్యాం శ్రీమాన్ వేదాన్తదేశికః ॥ ౨౪ ॥ సరోజయో
నేస్సదనేఽపి తస్మిన్ సాకేతదేశేఽపి సమగ్రభూమ్ని। అలబ్ధపూర్వేణ రసేన
యస్యా మాస్తే పుమానబ్ధిసుతాసహాయః ॥ ౨౫ ॥ హరిన్మణీనామభితో గురూ
ణామాలోకభూమ్నా హరితత్వభఙ్గీమ్। అభ్యేత్య మాయామవధూయ
దూరే ముక్తోపభోగ్యాం శ్రియమశ్నుతే యా ॥ ౨౬ ॥ మయూఖజాలై
ర్మణిమన్దిరాణాం పరాకృతే యత్ర తమఃప్రపఞ్చే। దినాన్తదీపా గృహదే

వతానాం సమ్పాద్య హర్షం సఫలా భవన్తి ॥౭౭॥ సుఖం దిశన్తీ సుమనో
జనానా ముదారనేత్రోపచయం దధానా। వజ్రోపపన్నా వసుభిర్నిషేవ్యా
వలద్విషో మూర్తిరివైధతే యా ॥౭౮॥ వాదాహవే యత్ర వదావదానాం
వాచాం విచిత్రాం వితతిం విలోక్య। వాగ్దేవతాపి త్రపయేవ తాన్తా వాసం
విధత్తే బత కాననేషు ॥౭౯॥ మనీషిణాం మఞ్జుళసూక్తిధారా మాధుర్యచా
ర్యాయ మధుప్రవాహాః। సదా విజృమ్భత్కనకస్రవన్తీవ్యాజేన యస్యాస్స
విధే వలన్తే ॥౮౦॥ యజ్ఞోత్సవే యత్ర ధరాసురాణాం దివ్యాని కర్మాణి
దిదృక్షురిన్ద్రః। సహస్రమక్ష్ణాం సముపాదదానస్సర్గైస్సురేన్ద్రైస్సహ
సన్నిధత్తే ॥౮౧॥ శ్రీమాన్ గిరీశో మఘవాన్ విధాతా శ్రీదశ్శుచిశ్శక్తిధరః
కృతాన్తః। ప్రభాకరో హన్త సతాం సహాయో యత్ర ద్విజౌఘో బహు
దేవతాత్మా ॥౮౨॥ విభావనీయస్సుమనోపి తానైర్విఖ్యాతిమాన్ శాఖి
గణో విచిత్రమ్। పున్నాగభావం సముపేత్య యస్యామశోకతాం యత్పునర
భ్యుపైతి ॥౮౩॥ అదభ్రరత్నాంశుభరైర్జటావా నభ్రాపగాఘూర్ణితశిరః
ప్రదేశః। సౌధస్సుధాచారుతరస్స్వమూర్తిర్వ్యనక్తి యస్యాం విధుశే
ఖరత్వమ్ ॥౮౪॥ సౌధేన్ద్రనీలద్యుతిసైంహికేయో నభోమణిం గృహ్ణాతి నా
కసీమ్ని। తన్వన్తి యస్యాం తరవో మహాన్తో వియన్నదీవీచివిగాహనాని ॥౮౫॥
సౌధాగ్రభాజాం యదణూదరీణాం సఙ్గీతకాలీనమృదఙ్గనాదమ్। విశఙ్క్య
మేఘస్తనితం విధత్తే నాట్యం నవం నన్దనకేళికేకీ ॥౮౬॥ వియత్తరూణాం
విటపేషు యస్యాం విసృత్వరీం మౌక్తికహర్మ్యదీప్తిమ్। పురన్దరాన్తఃపురప
క్ష్మళాక్ష్యః పునః పునః పుష్పధియా స్పృశన్తి ॥౮౭॥ సౌధో యదీయస్స
మహేన్ద్రనీలో జైవాతృకే జాలపథం ప్రపన్నే। హయ్యఙ్గవీనం వదనే వహ
న్తం ధుర్యం యదూనాం* సమయన్ సమిద్ధే ॥౮౮॥ సౌమ్యత్వమక్ష్ణోరధరేఽ
రుణత్వం కుచే గురుత్వం గమనేషు మాన్ద్యమ్। కలానిధిత్వం కవితా చ వక్త్రే
రసోదితత్వం గిరి యద్వధూనామ్ ॥౮౯॥ యత్సుభ్రువాముజ్జయినీతనుశ్రీః
మాయామయం మధ్యమదో విభూషా। కాఞ్చీ విశాలా దృగురోజకుమ్భా మ
హాసయాత్మా మధురా చ సూక్తిః ॥౯౦॥ యత్రాఙ్గనానేత్రవిలాస
చోరా నీలాబ్జమీనా వనసీమ్ని యాతాః। ఆద్యం బహిర్వ్యక్తమనేనమూన మ

* స్మరయన్

స్యత్తయోరన్తరితం న క్షిన్నమ్ ॥ ౯౧ ॥ పయోధరౌ యత్ర మదాజనానాం చక్రాకృతీ చన్దనచన్ద్రికాయామ్। అవ్యాహతా యామపి హన్త నిత్యమన్యోన్యసంశ్లేషరసం భజేతే ॥ ౯౨ ॥ కల్లోలకేళీపరకాతరాక్షీకదమ్బదమ్భేన కవేరకన్యా। సన్దర్శయన్తీ కమలాసహస్రం యత్రాతిశేతే పతిమమ్బురాశిమ్ ॥ ౯౩ ॥ అరాఘట్టర్వపాదాహతిధూతచూతఫలౌఘనిర్యద్రసపఙ్కిలాసు। వీథీషు విన్యస్తమణీశిలాసు గతాగతం యత్ర జనా భజన్తే ॥ ౯౪ ॥ నిరీక్ష్య తాం రఙ్గపురీం నిస్సమాభ్యధికశ్రియమ్। ఆమ్నాయమకుటీవాచామాచార్యో ముముదేతరామ్ ॥ ౯౫ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయే చమ్పూప్రబన్ధే పఞ్చమః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః శ్చనకల్పితార్థఫలితశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। ప్రాచీనోక్తివతంసదేశికకథామాధ్వీం భజన్ పఞ్చమస్తస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే షష్ఠః స్తబకః

ప॥ ఆకర్ణ్య రఙ్గనగరే నికరో బుధానామాచార్యమాగతమముం సహశిష్యసఙ్ఘైః। ప్రత్యుజ్జగామ పరితోషవశాత్ప్రభాయాః కాన్తం యథా కమలకాననకాన్తిపూరః ॥౧॥ యతిపురన్దరవాక్పథజాఙ్ఘికాన్ కృతిజనాన్ కుశలం పరిపృచ్ఛతః। ఉదితభక్తిరుపాన్తగతాన్ స తానుపచచార యథావిధి దేశికః॥ ౨ ॥ అథాభ్రమాలఙ్కష గోపురాఞ్చలస్థలస్ఖలత్సారసబద్ధసైన్ధవమ్। దివాఽపి ముక్తాఘనసాలజాలకద్యుతిచ్ఛటాదర్శితచన్ద్రికోదయమ్ ॥ ౩ ॥ నిబద్ధనానాసుమసౌరభాదరభ్రమన్మిళిన్దస్వనసాన్ద్రమణ్డపమ్। విచిత్రకేళీశుకశారికావచోవిశేషవిశ్రాణితకర్ణకౌతుకమ్ ॥౪॥ నిబద్ధధారాగృహకాయమానఘనానివాసమాద్యన్మృగబర్హిశాబకమ్ ॥ ప్రదర్శితామ్భోరుహసమ్భవాఖిలప్రపఞ్చచిత్రావళిచారుభిత్తికమ్ ॥ ౫॥ నతస్మరద్వేషణశేఖరచ్ఛవిద్రుతతుషాకాముకరత్నకుట్టిమమ్। హరిన్మణిస్తమ్భఘనేఘుణఘుణత్రసత్సపర్యాపరవిశ్వసృద్గృహమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రదక్షిణైః కౌతుకపాకవైరిదృక్పరమ్పరానన్దజలౌఘపఙ్కిలమ్। అశ్రియద్రఙ్గధురీణమన్దిరం

సశిష్యయూథః కవివాదికేసరీ ॥ ౬ ॥ ౪ ॥ భవ్యే తత్ర భగవతో నికేతనే
ప్రాంచామాచారరహస్యవిదామాచార్యోఽయమ్ ॥ ౫ ॥ అనపాయద
యోల్లాసామనభిజ్ఞాతనిగ్రహామ్ । ప్రేయసీం రఙ్గనాథస్య ప్రణమ్య ప్రథ
మం యయౌ ॥ ౭ ॥ వలద్విపద్వారిరుహాననాకరప్రకీర్ణసన్తానవితీర్ణసౌరభమ్।
ప్రదీపపాళీపరిపాలనత్వరాపరిభ్రమత్పావకపక్ష్మలేక్షణమ్ ॥ ౮ ॥ స
వేగపాశాయుధసారసేక్షణాశయామ్బుజాకీర్ణహిమామ్బుశీతళమ్ । సమీ
పసన్మార్జనకార్యకల్పనాసముగ్రసన్తోషమరుత్పురన్ధ్రికమ్ ॥ ౧౦ ॥ పరి
ష్వజాయాకరపల్లవోల్లసద్విపఞ్చికాగీతసుధాసమఞ్చితమ్ । అఖర్వభ
క్త్యుత్కరసర్వమఙ్గళాచమత్కృతాభఙ్గురరఙ్గవల్లికమ్ ॥ ౧౧ ॥ వినీ
తపౌలస్త్యవిలాసినీమణీవిసార్యమాణాగరుధూపవాసితమ్ । కృతాన్త
కాన్తాకరవేత్రధూననవ్యవస్థితాశేషసురాసురాఙ్గనమ్ ॥ ౧౨ ॥ అజస్రలా
స్యోల్లసదప్సరోగణప్రకీర్ణభూషామణిబృన్దదన్తురమ్। నికేతనం నీరధికన్యకా
మణేరవిన్దతామ్నాయకిరీటదేశికః ॥ ౧౩ ॥ మన్దిరస్య తస్య మధ్యమభా
గే ॥ ౫ ॥ వితథీకృతవిద్రుమశ్రియా పదపఙ్కేరుహకాన్తిరేఖయా । నతదే
వవధూజనాళకే నవసిన్దూరపరాగవర్షిణీమ్ ॥ ౧౪ ॥ దురితానలదగ్ధచేత
నాన్ ద్రుత ముజ్జీవయితుం దయావశాత్ ।పదపద్మనఖప్రభాఙ్కురైర్జన
యన్తీమివజాహ్నవీం నవామ్ ॥ ౧౫॥ ప్రియః పయోధరగిరౌ భజతా వి
హారం పాథోజలోచనమనోహరిణేన ముక్తామ్ । రోమన్థఫేనకణసన్తతిము
ద్వహన్తీం మల్లీసరప్రతిమమౌక్తికహారదమ్భాత్ ॥ ౧౬ ॥ మధుజిత్క
టాక్షమథితే ముహుర్ముహుర్దధని స్మితద్యుతిపరమ్పరానిభే । నవనీతవి
భ్రమకరేణ నాసికామణినా విశుద్ధఘృణినా విభూషితామ్ ॥ ౧౭ ॥ కరు
ణాపరిరమ్భశీతళాన్ కమలాడమ్బరపశ్యతోహరాన్ । నతవాఞ్ఛితనాక
భూరుహాన్ దదతీం దిక్షు కటాక్షసఞ్చయాన్ ॥ ౧౭ ॥ అహరన్తతమ
స్తోమమజహజ్జ్యోతిరిఙ్గణమ్ । కలయన్తీం ఘపమదంకసైర్గర్భితచమ్పకైః ॥౧౮॥
సనాతనవచశ్చూడాసరసీచక్రవాకికామ్ । శౌరిచిత్తపయోరాశిచారువి
ద్రుమవల్లికామ్ ॥ ౨౦ ॥ సకృదఞ్జలిపరతన్త్రాం సరసిజనేత్రస్యసమ్పదం ది
వ్యామ్ । అభివన్ద్య పద్మవాసామభజత రఙ్గేన్ద్రసవిధమాచార్యః ॥ ౨౧॥

దళదిన్ద్రనీలగళదంశుధోరణీనిరపాయగర్వభరపాటనద్యుతి। భుజగేశయా
నమజగేహదైవతం స ననామ యోగిజననాథపుంగవః ॥ ౨౨ ॥ గ ॥ సగు
రు రమ్యోదడిమ్భమివ తుషారశైలశిఖరే*లోలమ్బమివ పుణ్డరీకకాననే మర
తకమివ మౌక్తికహారే చిహ్నమివ చన్ద్రబిమ్బే నీలోత్పలమివ నిర్ఝరసరిత్ప్ర
వాహే మృగమదమివ మలయజపఙ్కే ఫణిపర్యఙ్కే కృతావస్థానం సనకా
దిహృదయసరసిజలోలమ్బం సనాతనవచసా మాలమ్బ మభఙ్గురకరుణాస
నాథం రఙ్గనాథమవనమ్య హర్షపరవశో భగవద్ధ్యానసోపానాదికం స్తుతి
జాత మభిజాతపదాభ్యధికమభ్యధత్త ॥ ౧ ॥ ప ॥ విచిత్రమేతస్య సరస్వతీ
సా విశ్వప్రియంవృత్తముపాగతాపి। పరాస్తశఙ్కా పటుభిర్విలాసైః ప
రంపుమాంసం ప్రమదం నినాయ ॥ ౨౩ ॥ మాలికాం సవిబుధేన్ద్రరాదదే మా
ధవస్య మకుటాదుపాహృతామ్। తన్వతీం వరణదామశేముషీం తత్ప్ర
పాతరళలోచనామణేః ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ అథ ఫలితమనోరథమాత్మానం ప్రతిప
ద్యమానః ప్రేమపరవశైః పౌరవిబుధజనై రనుగమ్యమానో వేఙ్కటనాథ
గురు ర్వాసగృహ ముపాసదత్ ॥ ౨ ॥ ప ॥ అథ వేదశిరస్సూరి మవదన్ రఙ్గ
వాసినః। కృతాభిలాషాః కృతినః కృష్ణమిశ్రనిరాకృతౌ ॥ ౨౫ ॥ అస్మాకమమి
తైః పుణ్యైరవతీర్ణోఽసి భూతలే। పారేగిరాం ప్రభావస్తే పారీన్ద్ర కవివా
దినామ్ ॥ ౨౬ ॥ వితతం కృష్ణమిశ్రస్య విద్యాదర్పం వ్యపాకురు। అశేషహ
రిదాశ్లిష్టం జుషేథాస్త్వం తతో యశః ॥ ౨౭ ॥ ఏకో భవానలఙ్కారో యతీ
శ్వరమతశ్రియః। అలఙ్కారోఽతకిం చన్ద్రాదన్యో హరశిరఃస్థలీమ్ ॥ ౨౮ ॥ చ
తుర్ణామపి వేదానాం చారుతాకారితే గిరా। వచోదేవ్యాః ధురయా వ
క్త్రాణామివ వేధసః ॥ ౨౯ ॥ వాదిపఞ్చాననాచార్యో వాచం తేషాం వతంస
యన్। వాదినా కృష్ణమిశ్రేణ వాదం తనితుమైహత ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ స వేదార
విన్దమధుకరో గురుః వాదాహవచాతుర్యవిలులోకయిషయా వివిధాభ్యో ది
గ్భ్యస్సమాగతై ర్విపశ్చిదపశ్చిమై రవిరళమాబద్ధమణ్డలై రధిష్ఠితపూర్వం
భగవతో రఙ్గనృపతే రాస్థానమణ్డపమధిగత్య ప్రతికథకేన తేనసహ ప్రాచీన
ఫణితౌ పతఞ్జలితన్త్రే కణచరణకథాయాం కాపిలకల్పనాయాం కౌమారి
లవచసి గౌరవసారస్వతే శాఙ్కరగ్రన్థే రామానుజయోగిరాద్ధాన్తే పా

* కాదమ్బం.

క్ష్యాదిష్వపరేషు విద్యావిశేషేషు వాసరానష్టాదశ హృష్టాన్తరఙ్గః ప్రసఙ్గం తరఙ్గయామాస ॥ ౩ ॥ ప ॥ ప్రత్యహం ప్రతిభటోక్తిచాతురీ మత్యశేత నిగమాన్తదేశికః। వార్షికే జలధరే విజృమ్భితే వర్ధతే కిము నిదాఘనైపుణీ॥౩౧॥ అనితరబుధలభ్యా నాత్మహృత్పద్మదీవ్యత్తురగవదనహేషాసంశయస్థూలలక్ష్యాన్। వికిరతి వచనౌఘాన్ వేదచూడార్యవర్యే విగతవిజయతృష్ణః కృష్ణమిశ్రో బభూవ॥ ౩౨ ॥ పరాభూతే తస్మిన్ కవికథకసింహాహ్వోక్తినివహైర్నిరాతఙ్కం రేజే యతిపతిమతశ్రీరతితరామ్। యథా ద్వైరమ్భోదే శమముపగతే శారదదినైర్వృథావాజన్యాలే విరతిజుషి తైరేవ ధరణీ ॥ ౩౩ ॥ తదాకిలతరఙ్గితవిస్మయాస్సభాసదస్స్వేఽపి ॥ ప ॥ విజయశ్రీపరిణయం వెఙ్కటేశే వితన్వతి। ప్రశంసావచనవ్యాజాత్ప్రయో$మన్త్రానజూఘుషన్॥౩౪॥ ప్రాక్తనోక్తిశిఖాచార్యం ప్రౌఢైర్వాచాంకదమ్బకైః। ప్రాస్తోషీత్కృష్ణమిశ్రోఽపి ప్రాదుర్వినయమానసః ॥ ౩౫ ॥ గ ॥ భగవానపి రఙ్గరసికో నిగమశిఖరవచసామర్థానతివితతగభీరానశేషానపి విశేషాదనఘపదవిన్యాసపూర్వకముపన్యస్తవతే తస్మై కృతికులతిలకాయ పరితోషపరతన్త్రస్వాన్తః స్వాన్తరఙ్గజనముఖేన పారితోషికతయా వేదాన్తాచార్యపదమన్యేనకేనచిదలబ్ధపూర్వమర్పయామ్బభూవ ॥౪॥ స్వయమపి రఙ్గసర్వంసహో§సహచరసహధర్మచారిణీ సాక్షాత్కృతసరస్వతీ విలసితసర్వస్వస్య గురోస్సర్వతన్త్రస్వతన్త్రసంజ్ఞాం విమతవిద్వదభిమానరక్షశ్శిఖామన్త్రకల్పాముత్పాదయామాస ॥ ౫ ॥ప ॥ ఉల్లలాససనామభ్యాముచితాభ్యాం గురూత్తమః। శార్ఙ్గీవ శఙ్ఖచక్రాభ్యాం దన్తాభ్యామివ కుఞ్జరః॥౩౬॥ సకలవిబుధపూజ్యాం వాదసామ్రాజ్యలక్ష్మీమితరజనదురాపామీయుషస్తస్య సూరేః। దనుజమథనలక్ష్మీదత్తమాఖ్యాయుగం తచ్ఛ్వమదకురుత శఙ్కే చామరద్వన్ద్వశోభామ్ ॥౩౭॥ కథకవిజయలక్ష్మ్యాః కర్ణతాటఙ్కయుగ్మం రథపదమిథునం వాగ్వ్యజగజ్జావిహారి। స్తనయుగమనురూపం కీర్తిధారాతరుణ్యా యుగళమగణి నామ్నోరస్య విద్యాపయోధేః॥౩౮॥ గ ॥ ఇత్థముద్ధతతత్ప్రత్యర్థిమదకదర్థనేన రఙ్గే సతామన్తరఙ్గే కిమపి కుతూహలమున్మీలయన్ శ్రుతివతంసగురుర్యతిపురన్దరమతమర్మాభిలాపక

$ వాద్యమ. § రమణ.

స్తాభిలాషుకః శఙ్కరముఖకుదృష్టివిప్రలాపవిద్వేషిణీం శతదూషణీం అభిజ్ఞ
మతియువతితారావళీ మధికరణసారావళీం తథాగతాదిమతపిదారణత
ర్క సాధకకలాపం తత్త్వముక్తాకలాపం సముద్గ్రథితకథకసార్థబుద్ధింస
ర్వార్థసిద్ధిం నిరాకృతనిరీశ్వరవాదాశంసాం సేశ్వరమీమాంసాం ప్రతిభటర
చితప్రబోధచన్ద్రోదయచాతురీపరాకరణధురీణం ప్రాలేయకరమివ పరి
స్ఫురదఙ్కం సఙ్కల్పసూర్యోదయం నామ నాటకం విరిఞ్చిమివ విచిత్రసర్గం
వీణావిశేషమివ వ్యఞ్జితధ్వనిగుణం యాదవాభ్యుదయం నామ కావ్యరత్నం
అపరానపి తాత్పర్యచన్ద్రికా సచ్చరిత్రరక్షా నిక్షేపరక్షా రహస్యరక్షా
గీతార్థసఙ్గ్రహరక్షా పాఞ్చరాత్రరక్షా శ్రీస్తవభూస్తవనీలాస్తవయతిరా
జస్తుతిన్యాసతిలక న్యాసవింశతి వాదిత్రయఖణ్డనతత్త్వత్రయచుళకరహ
స్యత్రయచుళకతత్త్వపదవీరహస్యపదవీతత్త్వనవనీతరహస్యనవనీతతత్త్వ
మాతృకారహస్యమాతృకాతత్త్వరత్నావళీరహస్యరత్నావళీహృదయా
భయప్రదానసారప్రధానశతకాఞ్జలివైభవ పరమపదసోపానోపకారసఙ్గ్ర
హరహస్యశిఖామణి మునివాహనభోగాహారనియతిహంససన్దేశమీమాం
సాపాదుకాతత్త్వటీకాభిఖ్యాన్ అన్యానపి పారమైకాన్త్యశాలినో భక్త్యా
తత్త్వహితపుమర్థధియం ప్రార్థయమానస్య కస్యచిద్దవీయసో౽పి దయనీయ
స్య మహీపతేః సమీహితవితరణక్షమాన్ తత్త్వసన్దేశరహస్యసన్దేశసుభా
షితనీవీప్రముఖాన్ ప్రబన్ధాన్ నిబబన్ధ ॥౬॥ ఏవమాబద్ధాభిరపరిమితాభిః కృతి
భిరాపాదితమనితరసాధారణమస్య గురోరతిశయమాశుకవితావిభవాదపా
చికీర్షుః కశ్చనకవిరభ్యాశమభ్యేత్య గిరమిమామపగతశఙ్క మఞ్జురయామా
స॥౭॥ ప॥ యది తే కవివాదిసింహతా శ్రుతిచూడాగురుధుర్య విద్యతే। పరిక
ల్పయ పద్యధోరణీమనవద్యామధునా మయా సమమ్ ॥౩౯॥ ఆచార్యో౽పి॥
ఉక్తిమస్య ప్రతికవే రుద్దామమదమేదురామ్ । ప్రకల్ప్య కర్ణపథగాం ప్ర
తివాచం వ్యశిశ్రణత్ ॥ ౪౦ ॥ ౫ ॥ అయే భద్రకవీన్ద్ర భవతు భవదభి
హితమ్ ఇదమపి మయాభిధీయమానమాకర్ణయ భగవతో౽రఙ్గవసున్ధరార
మణస్య ప్రణిపతనసమయే సమవేతానాం విఖ్యాతానాం విదుషాం పరిషది
ప్రథమతః ప్రతిశ్రవమాబధ్య పశ్చాద్వచనచాతురీం ప్రపఞ్చయిష్యావః, ప

పుట, ౬౪. పఙ్క్తి, ౨౫. శ్లోక. ౩౮. అస్యవదాన్తమూరే ఇతిపాఠాన్తరమ్.

వక్త్రాదావయోరాశుకవితాతరతమతా జగతా విదితా భవితా ॥ ౮ ॥ ప ॥
వాచమిత్థం సముదితాం వాదిసింహముఖామ్బుజాత్ । ప్రత్యగ్రహీత్స్వయ
మపి ప్రత్యర్థీ స కవీశ్వరః ॥ ౪౧ ॥ గ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే పరిఫుల్లమల్లికాప్ర
సవసౌరభాకర్షిణం ప్రకటితజడిమానం పవమానం కమపి పురస్కుర్వాణః సు
రభిశరసమరవిళమ్బాసహకాతరాక్షీకటాక్షకళమ్బాభిపాతాదివ లోహి
తాయమానమమ్బరమణిబిమ్బమపరామ్బుధితరఙ్గభుజఙ్గశిరోరత్నమాకల
యన్ అర్ణోరుహవైవర్ణ్యైకకైజపః కోకకులకుశలపరిపన్థీ కోఽపి సమయస్స
మజాయత ॥ ౯ ॥ తదాఖిలు ॥ ప ॥ సమయచక్రసమీరవిధూననాత్సపది
సత్పథమధ్యపరిచ్యుతమ్ । తరణిమణ్డలమస్తశిలాహతం శిథిలరశ్మి పపాత
పయోనిధౌ ॥ ౪౨ ॥ పయోజినీం ప్రోత్తరజోఽనుషఙ్గాం వ్యక్తీకృతాశా
వితతిః కరేణ । ఆశ్లిష్య భాస్వాననుతాపయుక్తో మమజ్జ మధ్యేచరమామ్బు
రాశేః ॥ ౪౩ ॥ అతుషారమరీచిరాతనోదపరామ్బోధితరఙ్గసఙ్గతః । మధు
మాథితనౌ కృతస్థితేర్మణిరాజస్యమనోరమాం రుచమ్ ॥ ౪౪ ॥ గ ॥ క్ర
మేణ నటనసమ్భ్రమారమ్భిణో నగరాజతనూజాజీవితేశ్వరస్య నిటలలో
చనజ్వాలేవనిష్పతన్తీ జటారుచిపటలీవజృమ్భమాణా విభూషణఫణిఫణార
త్నద్యుతిలహరీవవిసృత్వరీ కనకకుఞ్చికేవకైరవదళకవాటవిఘటనానుగు
ణా మణిశలాకేవ మహనీయతారాదీపదీపనోచితా పద్మరాగలలన్తికేవ
ప్రాచేతసహరిద్వరారోహావదనార్హా ప్రత్యగ్రసిన్దూరరేఖేవ పశ్చిమగిరికు
మ్భికుమ్భస్థలస్య అరుణధ్వజపటలీవ వరుణనగరసౌధస్య సౌగన్ధికవనీవ సిద్ధ
పథసిన్ధోః సన్ధ్యా సమలఙ్కృత ॥ ౧౦ ॥ తదను దానలహరీభరఇవ దక్షకద్వి
రదస్య మషీచయఇవసన్ధ్యామరీచిదీపికాయాః హారిణమదానులేపఇవవిభా
వరీవిలాసిన్యాః కర్ణోత్పలకోరకఇవకకుభాం రాఘవఇవరఞ్జితకౌశికః పరిణ
తగజఇవ పాంసులాన్తరదః సాంయుగీనన్నృపతిరివసర్వారిభయఙ్కరః ప్రదో
షానురక్తోఽపి పుణ్యజనపూజ్యవృత్తిస్తిమిరనికరో భువనకుహరమావవార ॥ ౧౧ ॥
ప ॥ అవిరళమహారన్తరాగదమ్భాద్గగనతరోరుదితాని పల్లవాని । గ్రసితు
ముపగతం కుహూముఖానాం కులమివ సన్తమసం వ్యలోకి లోకైః ॥ ౪౫ ॥
రుచాం పత్యౌ రామే రచితమృగతృష్ణావిలసితే తిరోభావం యాతే

క్వచన వనరాశౌ గతివశాత్ । తమోరూపేణ క్షపాచరపతిరుపాగత్య తరసా జగ
ద్వన్ద్యాం సన్ధ్యాం జనకతనయాం హన్త జగృహే ॥ ౪౬ ॥ స ॥ నిర్జరపథోపి
నీరధిరివ సముల్లాసితమీనః, నైఘణ్టుకవచఃకలాప ఇవ కావ్యాలోకోపయో
గీ లీలావనదేశ ఇవ లక్ష్యమాణచిత్రశిఖణ్డిజాతః వసుదేవ ఇవ రోహిణీపరి
ష్వఙ్గరమణీయః సురభిసమయ ఇవ సూచితమన్దస్పర్శనః సుభాషితశ్లోక ఇవ
శ్రవణాలఙ్కారః బలదేవ ఇవ రేవత్యాశ్లేషోదయరఞ్జితః సస్తమసమలినో
పి సన్దర్శితలోహితాఙ్గః ఊరీకృతఖద్యోతోపి దూరీకృతఖద్యోతో వ్యద్యో
తత ॥ ౧౨ ॥ వ ॥ సన్ధ్యాకుఙ్కుమపఙ్కసఙ్గలలితాం ఖద్యోతసౌగన్ధికస్రా
తోపేత తమిస్రచారుచికురాం స్ఫీతాసితాబ్జేక్షణామ్ । తారాభాతపనీయ
లేపవిధినా దేదీప్యమానామ్బరాం శ్యామాం శీతరుచిః ప్రసారితకరో రా
గాఞ్చితస్స్వజే ॥ ౪౭ ॥ వియత్త్రైతే విష్వక్తిమిరభరజమ్బాలభరితే *ప్రరూ
ఢాయాస్తారాకపటకలమాఙ్కురవితతేః । జగద్దృష్ట్యాదోషస్స్వపది సము
దఞ్చద్విధిభయా దనేహా తన్మధ్యే విధుధవళకుమ్భం వ్యతనుత ॥ ౪౮ ॥ వియ
తి మఙ్క్షు విసార్య మహేన్ద్రదిశో విపులదీధితిజాలమితస్తతః । అపజహార తమ
శ్శఫరవ్రజాన్ నసితవారిజబాన్ధవధీవరః ॥ ౪౯ ॥ స ॥ ఇత్థం ప్రవృత్తవతి యామ
వతీముఖే ప్రోక్తసూక్తిశిరసా మాచార్యస్యాన్ధ్యం కర్మ నిర్మాయ ప్రతిస్ప
ర్ధినా తేన కవినా సమముదగ్రజ్వాలామాలాదీపజాలనీరన్ధ్రితయా విష్ణు
పదతాం వ్యక్తీకర్తుమభినవానివ తారానివహాన్ బిభ్రాణ మాకర్ణ్యమాన
వీణావేణుమృదఙ్గశఙ్ఖరవతరఙ్గితం రఙ్గరాజమన్దిర మవిన్దత ॥ ౧౩ ॥ తత్ర
భగవదభివన్దనసమయే సఙ్ఘీభూతాస్సభ్యావదగ్రేసరా స్త్రయీశిఖరదే
శికస్య తస్య చ ప్రతిభటకవేస్తాత్పర్యం పరిజ్ఞాయ తౌ కవిమూర్ధన్యౌ న్యయూ
యుజన్ ॥ ౧౪ ॥ వ ॥ విభావర్యామస్యాం విభుచరణరథ్యావిషయకం సహ
స్రం పద్యానాం సపది యువయోర్నిర్వితనుతే । కవేస్తస్యైవ స్యాత్క
వికథకసింహత్వబిరుదం నిదేశోఽయం శౌరేర్నిరవధిమహిమ్నా విజయ
తే ॥ ౫౦ ॥ ఇత్థమాదిశతుస్సత్సు కరిష్యామి తథైవేతి కవిః ప్రతిభటోవదత్ ॥ నిర
గాదాగ్రహస్రోతోనీయమాన ఇవాగ్రతః ॥ ౫౧ ॥ స ॥ స నిగమమస్తకగు
రురపి ప్రస్తావితవినయవిస్తారః సభాస్తారాణాం పురస్తాదకమ్పనీయభగ

---

* ప్రరూఢానాం తారాఙ్కురపరిషదా మద్భుతరుచామ్,

పదనుకమ్పానుగృహీతస్య మే రఙ్గక్ష్మాపతిపదరక్షిణీవిషయపద్యసహస్రవి
ధానే సౌదామినీసనాథస్య వలాహకస్య వర్ష ఇవ చన్ద్రికాసాన్ద్రస్య చన్ద్రస్య
జగత్పరితోషణ ఇవ బాహ్యకరణసచివస్య మనసో బహిర్విషయానుభవో
త్పాద ఇవ వ్యాప్తివిశిష్టస్య పక్షధర్మతాజ్ఞానస్యానుమితిజనన ఇవ అవాన్త
రవాక్యార్థధీపరిరబ్ధస్య పఞ్చావయవమహావాక్యార్థజ్ఞానస్య పరామర్శసా
ధన ఇవ సామర్థ్యమున్నిద్రముద్భవిష్యతీతి సప్రతిజ్ఞం నిగద్య సదనమాసా
ద్య తస్యామేవ శర్వర్యాం సహస్రేణ కరైస్సమేతం సవితృమణ్డలమహర్ముఖ
సమయ ఇవ సహస్రేణ దళైః కరమ్బితం కమలం కాసార ఇవ సహస్రేణ
పద్యైః ప్రసాధితం రఙ్గధురీణచరణావనీస్తోత్ర ముద్దామరస ముత్పాదయా
మాస ॥ ౧౫ ॥ తదను ॥ ప ॥ ప్రాచీనోక్తిశిరస్సారైః ప్రతిజ్ఞా మహతీ
ధృతమ్ । ప్రత్యపద్యత పర్యాప్తిం శర్వరీ తు శనైశ్శనైః ॥ ౫౨ ॥ మాన్యా
మాధవపాదుకాస్తుతిరసౌ మత్వా సర్వజ్ఞపాం కీర్తిం కామపి కల్పయిష్యతి
గురోరాశాన్తరవ్యాపినీమ్ । ఇత్థంభీతిభరేణ పశ్చిమగిరేర్మధ్యస్థలీమభ్య
గాత్కాలే తత్ర కుముద్వతీపరిబృఢో గూఢో బుభూషుః కిల ॥ ౫౩ ॥ హ
రిచన్దనచిత్రకశ్రియం హరిదశ్వో హరిదిగ్వధూముఖే । ప్రథయన్ ప్రథమత్తు
మాభృతః ప్రతిపేదే శిఖరాఞ్చలస్థలమ్ ॥ ౫౪ ॥ పూర్వాపరక్ష్మాధరశృ
ఙ్గభాజౌ* పద్మోత్పలేశౌ రజనీవిరామే । విదిద్యుతాతే వియదచ్యుతేన రథా
ఙ్గశఙ్ఖావివ ధార్యమాణౌ ॥ ౫౫ ॥ ద్విజరాజగోకులవిరోధకరో జలజాతసా
త్కృతవసుప్రకరః । అతివేలరాగభరితస్తపనః కథమారురోహ బత విష్ణు
పదమ్ ॥ ౫౬ ॥ విదళత్సరసీరుహాటవీవిగళత్సౌరభసారమేదురః । శిశిరో
హిమశీకరైర్దిశాం కుహరే కోఽపి చచార మారుతః ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ విభాతే త
త్ర విశ్వామిత్రకులవిశేషకో దేశికో విధివదాచరితసాన్ధ్యకర్మవిశేషోఽయ
మశేషైరన్తేవాసిభిస్సహ దేవస్య రఙ్గేశస్య దివ్యామాస్థానీమవగాహ్య
విమతపరిషదహన్తాలతాలవిత్రం విశ్వమ్భరచరణావనీస్తోత్రం విదుషాం నిశ్శృ
ఙ్ఖలవాచాం ప్రాచీకశత్ ॥ ౧౬ ॥ తదా పునరనవీనవచనశిఖరగురోరన్యా
దృశీం సూక్తిసుధాధారాం స్వైరమాస్వాదయన్తస్సన్తస్తావన్తోఽప్యేవం తు
ష్టువుః ॥ ౧౭ ॥ ప ॥ సుబ్రహ్మా నిరపాయసూక్తిలహరీవాచాలవక్త్రాశ్రి

---

* పూషోత్పలేశౌ. ఓ పటలీ.

వళి స్సా వాచామధిదేవతా సచపుమాన్ పాపత్యమానః శ్రుతౌ। ఏతే తా
వకహృద్యపద్యవితతైః స్తోత్రాప్రియచితాప్రకృతైః కల్పైరన్నితరోమితమ్పచ
జనః కల్పేత తస్మైకథమ్ ॥౫౮॥ అద్భుతై స్తవవాక్పూరై రాపగా సా దివౌ
కసామ్। విజితా వ్రీళయా విద్వ న్విషాదం భజతే సదా ॥౫౯॥ తావకేన
యశోభూమ్నా తారాధీశః పరాకృతః। తతశ్శోకాతిరేకేణ శాన్తాభిఖ్య
స్సజాయతే ॥ ౬౦ ॥ పరాకృతతమోభరాః ప్రతికవేరహన్తాహరా మ
రన్దరసపోదరా మహితయుక్తిరత్నాకరాః। త్రయీశిఖరకిఙ్కరా స్త్రిద
శవాహినీజిత్వరా జయన్తిగుణబన్ధురా జగతి తే గిరామఙ్కురాః ॥౬౧॥
శమదమార్జవధైర్యదయాక్షమావినయమార్దవసౌమ్యముఖాః శుభాః। గుణ
గణాజగతాం హృదయఙ్గమా స్త్వయి పరం సమవేత్య సమిన్ధతే ॥౬౨॥ తథ్యా
ధ్వన్యవదావదైరభిహితాదవ్యాప్త్యవృత్తిత్వతః సంయోగస్సకలోపికామ
పివహన్ ఖ్యాతిం దరీదృశ్యతే। విశ్వాచార్య విచిత్ర మేతదిహతే దివ్యోద
యాన్ స్రోతసాం సంయోగస్సరసోక్తిముగ్ధజలధేర్వ్యాప్త్యైవ యద్వర్తతే॥౬౩॥
వీప్సా వాజిముఖస్య వేఙ్కటపతేరావృత్తిరామ్రేడితం వ్యాసస్య ప్రతిబిమ్బ
నం ఘణభృతాం పత్యుర్విభాషా గురోః। మూర్తిర్వ్యాప్యకృతః పరేతి జగతీ
సన్తోషచిన్తామణిం సన్తస్త్వా మనపాయసూక్తిశిరసా మాచార్యమాచక్ష
తే ॥ ౬౪ ॥ ౧ ॥ ఇత్థం స్తుతిముఖరేషు విబుధనికరేషు ప్రత్యర్థి సకవి రత్య
ర్థమాశ్లోదవర్షిణీమాచార్యభణితిమాకర్ణ్య వ్యపగతగర్వో వినయముద్వహ
న్నన్మస్తకీభవదపత్రపాప్రవాహపరిభ్రమణవశజనిత మివ శ్లాఘాశిరఃకమ్ప
మసకృదనుభవ న్నాత్మకృతాన్ హరిచరణతాప్రయిణీవిషయాన్ శ్లోకాన్
సఙ్ఖ్యయా గుణేనచ తనుతరత్వాదనావిష్కుర్వ న్నబోధకృతమపరాధం
క్షమస్వేతి తస్య చరణయో ర్ద్వాదశకృత్వః ప్రాణంసీత్ ॥ ౧౭ ॥ ౨ ॥
సభాసదస్తేఽథ సమగ్రహర్షా స్సహస్రమహ్నాయ దదుస్సమస్యాః। విద్యా
నిధేరస్య గురోర్విధాతుం పుఞ్జానుపుఞ్జాని పునర్యశాంసి ॥౬౫॥ సదస్యైర్విత
ర్ణం సమస్యాసహస్రం స వేదాన్తవిద్యాగురుస్సద్య ఏవ। సమాపూర్య వాగ్భిః
సముల్లాసభాగ్భిః పునః పూజితస్తైర్జగాహే స్వగేహమ్॥ ౬౬ ॥ ౧॥ ఏవం
సత్స్వోత్తరఙ్గం రఙ్గపురమధివసతి గురౌ జాతుచిత్ మనోమాతరిశ్వపత

ఘోరసోదరీభవత్త్వరాఖురకుద్దాల నిర్దళిత వసుధాతలబహుధాసముద్య
దస్తోక రజఃస్తోమచుళికితచతురర్ణవపయః ప్రవాహాః * ఘటికావిశేషా ఇవ
కాళరాత్రీణాం, కింకరా ఇవ కృతాన్తస్య మహీసురకులమహీధరదా
రణదారుణకులిశాయమానా యవనాదయః కలశజనుషః కకుభం కాకో
దరా ఇవ కేతకీం దావానలా ఇవాటవీం అల్పశ్రుతా ఇవ త్రయీమావ
వ్రుః ॥ ౬౫ ॥ ప॥ చరమయుగామ్బురాశికుహరోల్లళదుత్కలికాపిశయపిధా
నధుర్యయవనాగమదూనజనాన్। నిగమశిఖాటసూరి రచిరాత్పరిపాతుమనా
వ్యతనుత శౌరిహృత్కౌతుకహేతుమభీతినుతిమ్ ॥ ౬౬ ॥ గ॥ అనన్తరమా
చార్యవిరచితేనాభీతిస్తవేన ప్రాదుర్భూతప్రసాదో భగవాన్ శ్రీరఙ్గభూరమణః
ప్రాణభృతామభయం విధాతుకామో హయసన్తతేరచిన్తితమేవాన్తము
త్పాద్య హరిదన్తరాదస్మాత్తాం కాళియపరివారమివ కాళిన్దీహ్రదాత్తమరా
తివర్గం నిర్గమయాంబభూవ ॥ ౬౭ ॥ ప॥ తాం దిశం యవనైర్ముక్తాం త్ర
య్యన్తగురురైక్షత । ప్రావృషేణ్యాదినాపాయాత్ప్రసన్నామివ పద్మి
నీమ్ ॥ ౬౮ ॥ ప్రవచనకృతే వ్యాసాచార్యైః ప్రణేతృభిరర్పితాం ప్రణయి
భరితో వేదాన్తార్యస్తతోऽనుదినేదినే। వినతసదసే విఖ్యాతజ్ఞానాం విచిత్రత
రార్థికాం యతిపతివచోవ్యాఖ్యామాఖ్యాదనర్గళధీరసౌ ॥ ౬౯ ॥ అథరఙ్గపు
రాత్సహానుగైరనఘాచారవిదాంపురస్సరః। నళసేతునిరీక్షణేచ్ఛయా నిర
గచ్ఛన్నిగమాన్తదేశికః ॥ ౭౦ ॥ గ॥ క్రమేణ సగురురచ్ఛహృదయః స్వచ్ఛ
న్దసఞ్జీవద్దమానపాశాయుధీయశుద్ధాన్తశాతోదరీపరిషదురోజపరిచ్యుత
సారఙ్గమదపఙ్కశఙ్కాకరై రచలతల్లజప్రతిమల్లకల్లోలపరమ్పరాపునఃపు
నరాస్ఫాలనవశవిశీర్ణజలాస్వాదివలాహకానుకారిభిరపయశఃప్రరోహైరివ
హాలాహలజననజనితైః ధూమస్తోమై రివ వాడబజాతవేదసో బహుళత
రైశ్శైవలైః క్వచిన్మేచకితం, పరితోలహరీసమీరాస్వాదమాంసళపర్య
ఙ్కవాతన్ధయధుర్యనిర్యన్త్రిత నిశ్వాసశ్వసనచలితశయానశార్ఙ్గధన్వ
నాభీశతపర్ణవికీర్ణపరాగపిఞ్జరానుకృతినా, గైరికనికషేణేవ మధుమథనస
మయక్షుభితమన్దరగిరివిగళితేన, శతహ్రదాసముదాయేనేవ శైవాలపరీ
వాహసహచరేణ విద్రుమపటలేన పాటలితం। అన్యతోలతాన్తసన్తతిభిరివ

* ఉల్కావిశేషా ఇవ.

లహరీలతికానాం కర్ణచామరమఞ్జరీభిరివ సలిలకరికలభానాం విద్రుమరుచి
సన్ధ్యాసమిన్ధానతారకానుకారిణీభి ర్డిణ్డీరఖణ్డమణ్డలీభిః పాణ్డురితం పఙ్క్తిర
థకులప్రఖ్యాతినటీనటనరజ్జునిభేన ప్రబలతరపాతకవిషమూర్ఛితజనజీవాతు
నా సేతునా సీమన్తితం నిధినిచయ మివ శోభమానశఙ్ఖమకరకచ్ఛపం నీర
జలోచనమివ నిఖిలభువనాధారం పయోదగణ మివ పరిస్ఫురితపుష్కలావ
ర్తం నిరఙ్కుశతరఙ్గనిర్ఘోషనిరాకృతకల్పాన్తకఙ్కటీకాట్టహాసం తమ్ముద
న్వన్తమాత్మదృశోరతిథీచకార ॥ ౬౯ ॥ ప ॥ మణిక్రముకశుక్తికాఫణిలతాద
ళౌఘం ముదా విధాయ లహరీకరైర్విశదఫేనశాటీమపి । ఉదారరవకైత
వాదుచితమన్త్రిముద్ఘోషయ న్నపూపుజదివామ్బుధి శ్శ్రితికిరీటవిద్యాగు
రుమ్ ॥ ౭౧ ॥ విష్వగ్విజృమ్భితవిద్రుమద్యుతిమిషాత్తామ్రాయ చేలం నవం
బిభ్రత్కమ్బుకమణ్డలూజ్జ్వలకరః కల్లోలదణ్డాన్వితః । ప్రేష్ఠోక్తిం ప్రథయా
మ్బభూవ నినదైరుచ్చైస్తరాముద్గతై ర్వ్యాఖ్యాపారగుణామ్బుధిం గురువ
రం ప్రీళాదివామ్భోనిధిః ॥ ౭౨ ॥ అశేషపూజ్యోగురురేషపుణ్యా దభ్యాశమ
భ్యాశమమేతిసిన్ధుః । ఉద్దీపయామాస మణిప్రదీపా నుదగ్రకల్లోలవితర్దికా
సు ॥ ౭౩ ॥ సన్నికర్షజుషిసజ్జనచన్ద్రే సమ్మదాదివసరిత్పరిణేతుః । సర్వతో
విపులశాసమభూవన్ సాన్ద్రశైవలకదమ్బకదమ్భాత్ ॥ ౭౪ ॥ హస్తమం
హఃకదలికా మబ్ధిహస్తిప్రసారితమ్ । శుణ్డాదణ్డమసౌ సేతుం శశఙ్కకృతి
శేఖరః ॥ ౭౫ ॥ సంస్నాయభక్తిభరితస్సహశిష్యయూథైః పాథోనిధౌ పయ
సి పావనశీలశాలీ । కూటస్థమేషకురు కానగరేగురూణా మానస్యహర్ష
జలధౌచపునర్మమజ్జ ॥ ౭౬ ॥ పరాఙ్కుశగురోస్తత్ర గిరాం భావం ప్రకాశ
యన్ । గ్రన్థానభిదధే ప్రాచాం పన్థానమయమాశ్రితః ॥ ౭౭ ॥ తతోఽను
వృషశైలాగ్రే తత్త్వం పరముదఞ్చితమ్ । ప్రణమ్య యాదవగిరిం ప్రత్యపద్య
తదేశికః ॥ ౭౮ ॥ అనిదానదయాభరం శ్రుతేరవతంసోత్పలమద్భుతం మహః ।
యదుభూమిధరే కృతోదయం యమినాం సేవ్యమసావవన్దత ॥ ౭౯ ॥ పరిప
న్థివదావదామ్బుదాన్ పటుభిర్వ్యాఖ్యరచణ్డమారుతైః । అనపాయయశోనిధి
ర్న్యుదస్యన్నయ త్తత్ర దినాని కానిచిత్ ॥ ౮౦ ॥ అనుభావేనతత్ర త్యాన్ హర్ష
యిత్వాసుమేధసః । కవివాదిమృగాధీశః కాఞ్చీం పునరుపేయివాన్ ॥ ౮౧ ॥

తత్ర తామరససోదరనేత్రం వృత్రవైరిమణిమఞ్జుళగాత్రమ్ । నిష్కలం నిగమమస్తకరత్నం వస్తువన్దత కృతీ స చిరత్నమ్ ॥ ౧౨ ॥ అభివీక్ష్య చిరాత్ప్రాప్త మామ్నాయశిరసాం గురుమ్ । కాఞ్చీనగరవాస్తవ్యాః కౌతుకం సుధియో దధుః ॥ ౧౩ ॥ × ॥ పురే తత్ర పుణ్యతమే నివసతో నిగమాన్తగురోః నిఖిలతన్త్రస్వతన్త్రతాగుణమసహిష్ణవో మాన్త్రికాః కేచిదుపాస్తసితాననహాసాస్య వచనమివ సాహసాన్తావల్లరీపల్లవం వ్యాజహార ॥ ౨౧ ॥ ప ॥ నిఖిలఫణాధరేన్ద్రకులగర్వనిరాసకలావితీర్ణేషు మాం వినా విబుధవర్యనకోऽపి పటుః । తపనపథోత్పతద్విపులవిన్ధ్యనిరోధవిధౌ కలశభవేతరః కథముపైతి ధురన్ధరతామ్ ॥ ౧౪ ॥ శేషస్యైష త్వశైలీం ప్రథయతి సహసా వాసుకిః స్వాసురభౌలాభే లోభం దధానో దిశిదిశి సభయం లమ్బతో బమ్భ్రమీతి । కార్కోటకః కోటరాన్తర్గ్లపతి గిరిబిలే తక్షకః క్షీణకోపః శేతే స్ఫీతాగ్రహేణ స్ఫురతి దృశి యదా వ్యక్తిమాఙ్కరక్తిమా మే ॥ ౧౫ ॥ విషధరనికరాఙ్గమయా విముక్తాఙ్గా పిస్ఫురఫూత్కృతిభీషణాన్నిరోధమ్ । పతగపరిషదామధీశ్వరోऽపి ప్రభవతి నైవ కుతః కథా పరేషామ్ ॥ ౧౬ ॥ మదభిమన్త్రవిజృమ్భితశక్తికే మహతి భోగినిఫూత్కృతివర్షిణి । సపది సాధ్వసవారినిధౌ వతే దురగశాయి తమల్లసితం మహః ॥ ౧౭ ॥ × ॥ ఏవంవిధనిరవధికమన్త్రశక్తిశాలినా మయా ప్రేరితాన్మరుదాత్మజ్వారీన్ భవానపి మన్త్రవిద్యావైదగ్ధ్యేన నిరుధ్య విశ్వవిద్యాస్వతన్త్రతాబిరుదమవ్యాహతం వహతాదితి ॥ ౨౩ ॥ అథ తథావిధవితథాలాపమోదినో మన్త్రవాదినో వచనమాత్మకర్ణపథపథికమారచయ్య గురురచిన్తయత్ అహో దురహన్తాసన్తతిరముష్య యదయమవనివహనవిధాతారం ఫణినికరనేతారం మహితబలనిహన్తారమఖిలఖగనియన్తారం మనసాపి సఙ్కల్ప మహిరాజతల్పమపి మహతా మోహేన న బహుమనుతే । నూనమేతాదృశానామవలేపదహనమవశ్యం కర్తవ్యమితి విధత్తే వచనజాతమేతత్ యత్పునః « యథాశక్తి నిగృహ్ణీయాద్దేవతాగురునిన్దకాన్ " ఇత్యాదికం ॥ ౨౪ ॥ ప ॥ ఇత్థం విచిన్త్య నిగమాన్తగురుర్గరీయాన్ సన్తత్య సన్తపతి మాం కలయన్నుదారమ్ । రేఖాస్స పత్త విలిలేఖిత దాతదీయాఙ్గరోద్ధం భుజఙ్గనివహాఙ్గమహనీయశక్తిః ॥ ౧౧ ॥

తత్రాన్తరే తత్తదపూర్వవిద్యాసఞ్జాతకేళీసదనస్య సూరేః । లోకోత్త
రం లోకయితుం ప్రభావం సర్వేఽపి పౌరాః స్పహసా సమీయుః ॥ ౮౯ ॥
సమాన్త్రికోఽపి ॥ ఉద్వేలఘూత్కారమరుత్ప్రరోహైరుద్వేజితాశేషజ
నాన్తరఙ్గాన్ । ఉదగ్రదర్పాన్ ముముచే స సర్పానుద్దామవిఖ్యాతిమవాప్త
కామః ॥ ౯౦ ॥ ఉత్తైరురాద్యామురగాస్తదైకే రేఖాం ద్వితీయామపి కే
చిదుగ్రాః । తతః పరం గన్తుమపారయన్తః పాశోపమత్వం ప్రథయామ్బభూ
వుః ॥ ౯౧ ॥ ఆలోక్య మన్దాననిలాశనేన్ద్రానాచార్యధౌరేయమనోర్త
హిమ్నా । దర్పస్య భూమ్నా ఫణిరాజమేకం సర్వస్వభూతం స పునర్ముమో
చ ॥ ౯౨ ॥ తతస్తమాశీవిషమాపతన్తం విలఙ్ఘ్య రేఖామఖిలాం విలోక్య ।
వేదాన్తసూరిర్వినతాతనూజం దేవం *జవాదస్తుత దణ్డకేన ॥ ౯౩ ॥ గ ॥
తత్క్షణేన త్రయ్యన్తగురుధుర్యోదీరితదణ్డకస్తుతిపరితోషితమనాః పవనాశనల
లనాపత్రభఙ్గహారీ భగవాన్ రుద్రాసుకీర్తిజీవితేశ్వరోఽపి ॥ ప ॥ పక్షాన్తో
ద్భ్రాన్తజఝ్ఝానిలవలయసమాకృష్టపాథోధరౌఘో భూషాభోగిస్ఫుటోద్య
న్మణిఘృణిపటలీదీపితాశావకాశః । కిం మేరుః కిం కృశానుః కిమయమిన
ఇత్యుత్ప్రేక్షితస్సర్వలోకైరభ్రాదాగత్య వేగాదహరదహిపతిం తం పునశ్చోత్ప
పాత ॥ ౯౪ ॥ ఉన్మదం తమురగాధిపం బలాదుద్గృహీతవతి పత్రిశేఖరే ।
నిస్తులం నిగమమౌళిదేశికం నిశ్చికాయ హృదయే స మాన్త్రికః ॥ ౯౫ ॥ విన
మ్యభక్త్యా విహితాఞ్జలిస్తం విద్వద్వరం విస్మయసిన్ధుమగ్నః । వాతాశనం
దేశిక దాపయేతి వీతావలేపస్స పునర్యయాచే ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ అథ మాన్త్రి
కాభిమతం విధాతుకామేన దయాపరవశేన దేశికేన పునరపి స్తుతః పతగ
రాజః ప్రతిభటమదవిభవనాశనః పవనాశనమముఞ్చత ॥ ౨౫ ॥ ప ॥ స
మాన్త్రికోఽపి సన్తుష్టస్సఙ్గృహ్య తమహీశ్వరమ్ । ఆచార్యమాగమా
న్తానామభిపూజ్య గిరా యయౌ ॥ ౯౭ ॥ గ ॥ స గురురథ సనాతన
సరస్వతీశిఖరకాసారకువలయస్య సామజాచలనిలయస్య భగవతో వరద
రాజస్యాజ్ఞానుజ్ఞారూపానఖిలానపి ధర్మాన్ సకలగుణోపేతయా సహధర్మి
ణ్యా సహ సమాచరన్వాసరానతిసుఖమత్యవీవహత్ ॥ ౨౬ ॥ ప ॥ అజా
యతాస్మాదథ వేఙ్కటేశాదాశ్చర్యభూమా వరదో బుధేన్దుః । వేధాయ

---

* జజాప స్తుతిదణ్డకేన

థా మాధవనాభిపద్మాద్వేధో యథావా వదనాత్తదీయాత్ ॥౯౮॥ అధీ
తవిద్యాతతిరేష తాతాదారబ్ధమర్యాదనిరాసలీలః । యశఃప్రకాశో వరదః
ప్రపేదే యతీన్ద్రసిద్ధాన్తజయధ్వజత్వమ్ ॥ ౯౯ ॥ వివృణ్వానస్తః కథ
సదసాం కామపిథియం విశుద్ధానాం వాచాం కుశలమనపాయం విదధతః ।
విరుద్ధానాహన్తా విగళనధురీణాన్ స వరదః ప్రబన్ధానాతానీదధికరణచిన్తామ
ణిముఖాన్ ॥ ౧౦౦ ॥ పశ్యతస్సుతమశేషకలానాం పారగం నిగమమస్తక
సూరేః । మానసం సలిలమానుషకేళీ ఘాతతానపరితోషపయోధౌ ॥౧౦౧॥
కదాచనాసౌ కవివాదిసింహః కారుణ్యధారాపరతన్త్రచేతాః । సదోఖ్యరీ
రహస్యత్రయసారరూపం *స్వమోబధసర్వస్వ మథాదదేశ ॥౧౦౨॥ X ॥ ప
మయె తత్ర సముదిత్వరతరణికిరణపరిరమ్భసమ్ఫుల్లదమ్భోజవిజృమ్భమా
ణమకరన్దలహరీసహచరీభిః సారసూక్తిపారమ్పరీభిః సంసరణసరణిజఙ్ఘా
లజనతాపసన్తాపనివర్తనీం వర్తనీం ప్రవర్తయన్తం జలదమివ భువనానుకూలా
వతారం జపపరమివ పుణ్డరీకాక్షాన్వయభూషణం పరమవ్యోమపరిబృఢమి
వానన్తసూరిలాళితవిగ్రహం పఞ్చాననమివ వివిధాగమగిరిపరిచయమాకల
యన్తం స్మృతివచనమివ వర్ణక్రమవ్యక్తీకరణనిపుణం తాపసమివ జటాధురన్ధ
రం చన్దనమివ చర్చాఞ్చితాతిశయం అనురతటినీపూరమివ పరిగృహీతయా
మునసారస్వతప్రవాహం రాఘవమివ లక్ష్మణానురాగిణం ఇక్ష్వాకుమివ
మూలేనమనునా లబ్ధాత్మానం గగనతలమివ తారావృత్తితరఙ్గితరుచిం సా
మ్రాజ్యమివ సమస్తరాజనిష్ఠం విధిమివ వృత్త్యాముఖ్యయైవ లబ్ధార్థం హా
రమివ ముక్తావదాతమాకలితసూత్రస్థితిం చ మేరుమివ కల్యాణమేదురం విష్వ
గభివ్యక్తవివిధవిద్యాధరం చ వినతాతనయమివాహితాపనయనం ధనఞ్జయ
మివ కృతధర్మజాతానురాగం జలధిమివ జనార్దనశోభితాశయం ధ్రువమివ
సునీతిసిద్ధోదయం సుదేష్ణాజానిమివ సూచితోత్తరోత్తరానన్దం అలఙ్కారని
కరమివ ప్రతీపాక్షేపాపహ్నవప్రౌఢోక్తిభరితం విషమోత్ప్రేక్షావ్యతిరే
కవిస్ఫురితం భ్రాన్తిమదనన్వయవిలసితం చ నిశాకరమివ నిరాకృతపద్మినీ
ప్రణయమపరాగోదయానుషఙ్గిణం చ నృత్యోద్యతకలాపినమివ నిజపక్షం వి
చిత్రం విస్తృణానం అధ్వరమివ దక్షిణాధిగతాతిశయం ఆదిమయుగమివా

---

* సమ్బోధ.

ంసుకృతపదం, కృష్ణమివకృతనరకవిజయం మధురోదితమక్రూరవచసా
ప్రీతంచ సమీరకుమారమివసత్త్వాతిరేకవిజితాక్షం వత్సరగణమివభవవి
భవపరాభవానన్దశాలినంవృషవిరోధివిక్రమమన్మథవికృతివిజయోపేతంచ
లోకమివపుణ్డరీకాదిసాధువాసనామోదితంకీర్తిమన్తంచ మహాగిరిమివ
భృగువ్యాసాభినన్ద్యం విశుద్ధహేతుమివవిపక్షాద్వ్యావృత్తమసత్ప్రతిప
క్షంచ న్యాయాదిమసూత్రమివతర్కసిద్ధాన్తనిగ్రహస్థానవాదోజ్జ్వలం సం
శయప్రమాణనిర్ణయప్రయోజనంచ బుధమివసౌమ్యం శృఙ్గారమివశుచిత
మావిఖ్యాతముజ్జ్వలతాముద్వహన్తంచ వివాహమివపురస్కృతబహుప్ర
తం వనమివతుఙ్గశ్రీఫలజపోపేతమధిగతమహాయజ్ఞాఙ్గంచ వాక్యమివాకా
ఙ్క్షాయోగ్యతాసత్తిశోభితం, నరేన్ద్రమివనానాతీర్థాదరిణం, నారదమివమ
హతీంగీతానుగుణశబ్దరేఖామాకలయన్తం, ధిషణావితానమివగుణాష్టకసిద్ధి
సాకాఙ్క్షం, సావిత్రీప్రథమచరణమివ వరేణ్యపదప్రయోగవిఖ్యాతం, పన్న
గరాజమివ ప్రకటితపరబ్రహ్మపదత్రాణభావం, బహుముఖకృతశబ్దోపన్యా
సంచ రామాయణమివకుశలవాదివర్ణితశ్లోకం, సుగ్రీవమివవిధూతవిరూపా
క్షపారమ్యం, వినతయాధోపసేవితం చ, కౌస్తుభమివ పురుషోత్తమహృద
యోపలాలితం ఉద్యానకుహరమివపరాకృతప్రభాకరగోకలాపం, గోకుల
మివకపిలాలాపభేదకుశలం ప్రచలితపశుపతివాదంచ రసనివహమివాద్భుత
కరుణోత్సాహోపేతం కోపశోకభయశాన్తిశోభితంచ కమలాకరమివ
సూర్యాలోకలోలుపం గుణాశ్రయమపిద్రవ్యభావమలభమానం లోకబన్ధు
మపితమసానభిప్లుతమనుపజాతచ్ఛాయాయోగంచ సుమనోగణాగ్రగణ్య
మపిరజోగన్ధరహితం పరిశీలితస్మృతిమప్యపూర్వానుభవోదయం సుమతి
మపివిశాలైశ్వర్యానుభవనిస్పృహం, కల్పకమపివాసవపురవాసాదరమకు
ర్వాణం పరిత్యక్తపల్లవంపరిహృతకలికంచ, సత్కృతిసాదరమపి సత్కృతి
నిరాదరం, కర్మధారయాన్వితమపి ద్వన్ద్వసహిష్ణుం సమాఖ్యాలిఙ్గవాక్య
ప్రకరణస్థానభూతమపిశ్రుతేః ప్రాబల్యమశృణ్వానం నిరుపమయోగనిరత
మపనిరాకృతయమనియమం, సిద్ధోపాయజాతావలమ్బనమపిపరాకృతదా
నభేదం, కృష్ణవర్త్మానమపి శీతళాత్మానం, సహవర్తినమపి పరిత్యక్తపరహిం

సావ్యాపారం గురుమపి కావ్యోక్తికారిణం దోషజ్ఞమపిగుణైకదర్శినంవిబు
ధకుఞ్జరమపిపదన్తం కవికథకకణ్ఠీరవమపికటకమవనీభృతామగణయన్తంవి
శ్వామిత్రవంశావతీర్ణతయా విమతవిబుధసృష్టిభేద మాదధానమాగమా
న్తాచార్య మఖిలహరిదన్తరాదాగతా విపశ్చితస్సర్వేఽపి విశ్వాసమమన్దం
విదధన్త స్తమవన్దన్త ॥ ౯౭ ॥ అథపునరాచార్యభక్తిరసికానామమీషాంవి
దుషాంపరిషది అనవరతాభిలాపసముచితం స్తోత్రమిదముదజృమ్భత ॥౯౮ ॥
ప ॥ కస్మైచిదస్తు కరుణాదిమజన్మధామ్నే కల్యాణకల్పతరవే గురవే ప్రణా
మః । వేదాన్తదేశికపదం వితతార యస్మైవాచాంవిలాసమనుభూయ ము
దాముకున్దః ॥౧౦౩॥ యం వాదిహంసజలదో యతిరాజవాణీవర్షైర్వివే
కతటితా భరితఃపుపోష। తంకల్పకం కమపితాపహరంప్రజానాం శాఖాశ
తైరుపచితంశరణంభజామః ॥ ౧౦౪ ॥ వంశప్రదీపమనపాయమనన్తసూ
రేర్వన్దారుమోహతిమిరక్షపణప్రవీణమ్ । ఆరోప్య కేచిదనఘా హృదయే
షునిత్యం ప్రత్యక్షయన్తిపరమంపురుషంనిలీనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ పరిత్రాతుంవే
దాన్ ప్రబలకలిపాథోనిధిఝరీజరీజృమ్భన్మాయాకథకకృతివీచీకబలితాన్।
జగత్యాం యోఽజజ్ఞే జనిజలధిజాతాఘలహరీనిమగ్నానప్యస్మాన్నిగమ
కుటీసూరిరవతాత్ ॥౧౦౬॥ నిరాతఙ్కోదఞ్చన్నిరుపమహయగ్రీవకరుణా
పరీరమ్భోజ్జృమ్భత్పటువచనధాటీవిలసితః।ప్రహృష్టైర్విద్వద్భిః ప్రతిభట
కథాటోపవిజయాద్వితీర్ణం ధత్తేఽసౌ కవికథకసింహత్వబిరుదమ్॥౧౦౭॥
ప్రణాదం నాదత్తే క్వచిదపి కణాదోక్తిపథికః క్షమాయామాయామంన
చ దధతి మాయామతగిరః । అసఙ్ఖ్యాన్ సాఙ్ఖ్యాదేః కథితమయతే దూ
షణగణాన్ కథానాంసన్తానంకవికథకసింహేకలయతి ॥ ౧౦౮ ॥ మహీ
యాన్ హర్షశ్చేన్మధుమథనసాయుజ్యమహిమా ప్రపత్త్యాతత్ప్రాప్తిర్భవ
సరణిభాజాంభవతిచేత్। వివేకస్తస్యాశ్చేన్నిగమమకుటీదేశికగిరా వినా
తాం విద్యా కా విబుధజనహృద్యా విజయతే ॥౧౦౯॥ కదాచిద్యశ్చిత్తేక
లయతి వతంసంసుమనసాం పదామ్భోజద్వన్ద్వం కవికథకపఞ్చాననగురోః।
సవిద్యావైదగ్ధ్యంసపదిలభతే విశ్వవినుతా మనన్యామాధత్తే హరిచరణభ
క్తింనవనవామ్ ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రతిజ్ఞాంప్రౌఢానాంసదసి సముదీతాంఫలవతీం

ధాతుం విఖ్యాతాన్ త్రియుగచరణత్రాణవిషయాన్। సహస్రం యః శ్లోకాన్ సపది మధుధారాసహచరాన్ పతేనే సశ్రీమాన్ వితరతు మనీషావిలతమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ తారళ్యం తార్కికేన్ద్రా భజత తవ కుతో వాదతుష్టిః కుదృష్టే మాన్యం మానవ్రతం తే గురుమతకుతుకిన్ సౌగతాః కా గతిర్వః । త్థం ఘోషాః ప్రథన్తే దిశిదిశి విదుషాం దీర్ఘసన్తోషభాజాం వాదాన్ వేదాన్తసూరౌ రచయతి వచనైర్దుర్జయైరుజ్జిహానాన్ ॥ ౧౧౨ ॥ వేదాః ఖేదం త్యజేరన్మునినికరవచోమఞ్జరీమఞ్జిమానం ముఞ్చేద్దఞ్చేద్వివేకో ముహురలయం కిఞ్చ భజ్యేత భక్తిః। కుర్యాత్కోఽధస్తమిస్రం నిరవధి మదనోన్నిమానం న విన్దేద్వేదాన్తాచార్యరూపం యది భువి న భజేద్వేఙ్కటేశస్య సూక్తా ॥ ౧౧౩ ॥ హరతి ప్రతివాదిగర్వముర్వ్యామనవీనోక్తివతంసదేశికేన్ద్రే, చకితశ్చతురాననో విధత్తే వనజాతే వసతిం గిరాం గిరీశః ॥ ౧౧౪ ॥ (తత్త్వస్థితస్థవిదుషాం కథకస్వబుద్ధిరారాధ్య దేవనిచయాన్ బహుకాలలబ్ధా। వేదాన్తదేశికగిరా వినివృత్తగర్వా వేగాద్వినాశమయతే బత ఖర్వకాలే॥) నిగమాన్తగురోః కలాకలాపైః పరిభూతో న దివా ప్రకాశమేతి । అపకీర్తిభరం కళఙ్కదమ్భాదధిగచ్ఛన్నపి పర్వశర్వరీశః ॥ ౧౧౫ ॥ ఆమ్నాయచూడార్యపథాధ్వనీనాన్ పర్యాయసూర్యాన్ పరిచిన్మహేఽన్తః। ఆలోకమాత్రాదపి యే జడానామాద్యామవిద్యారజనీం క్షిపన్తి ।౧౧౬॥ అన్యేషు బధ్నాతి కథం మనీషామామ్నాయచూడార్యవచోరసజ్ఞః। రమ్యే తటాకే రతిమాదధానో రజ్యేత హంసః కిము పల్వలేషు ॥ ౧౧౭ ॥ లలన్తి యేషాం వదనాన్తరాళే వేదాన్తవిద్యాగురుసూక్తిమన్త్రాః। విజ్ఞాయ తాన్ విష్ణు*పదైకలక్ష్యాన్ కృతాఞ్జలిర్యాతి కృతాన్తవర్గః ॥ ౧౧౮ ॥ వదన్తు కేచిద్వచనం చిరత్నం పఠన్తు తన్త్రాణి పరేఽధరాయామ్। వయం తు వేదాన్తగురోరభిఖ్యాం సఙ్కీర్త్య సద్యస్సఫలాభవామః ॥ ౧౧౯ ॥ విలోక్య చేతః కలుషామ్బురాశిం వృథైవ చిన్తామిహ మా కృథాస్త్వమ్ । అస్మాకమాస్తే తరణిర్గుణాఢ్యా త్రయ్యన్తవిద్యాగురుభక్తిరూపా ॥ ౧౨౦ ॥ వైరాగ్యం చేద్భవతి విషయారణ్యవీథీవిహారే భక్తిర్భవ్యా భగవతి రమామన్దిరే బన్ధురా చేత్ । కాలక్షేపో నిగమమకుటీదేశికేన్ద్రోక్తిభిశ్చేత్ తాఽవాకాఙ్క్షా వద హృదయ తే ము

* పా. న్యైక.

ర్తిరూపేపుమర్థే ॥ ౧౭౧ ॥ కృతముఖజనసేవ్యాః కర్మధీభక్తియోగాః
కృపణదురవగాహాస్స్వీత్యశోకాతురాణామ్ । ప్రపదనపదవీంనః పాప్మనాం
వారయిత్రీం ప్రథయతి దయయాసౌ సర్వతన్త్రస్వతన్త్రః ॥ ౧౭౨ ॥ కల
శజలధికన్యాకాన్తకారుణ్యరాశే విరచితవినతిస్త్వం మర్థయే కఞ్చిదర్థమ్ ।
అనఘమతివిలాసైరాగమాన్తార్యదాసైః సహృదయజనసేవ్యైస్సఙ్గమాపా
దయేథాః ॥ ౧౭౩ ॥ నిగమాన్తగురోః స్తోత్రం నిత్యమేతత్పఠన్తియే । ప్రత్యూ
షయన్తి నికటే*ప్రాచీనోక్తినయం హాయమ్ ॥ ౧౭౪ ॥ ఇతిస్తుతివచోధా
రాముజ్జృమ్భయతి సజ్జనే । కవితార్కికసింహోఽసౌ కరుణాదృష్టిమా
దధే ॥ ౧౭౫ ॥ విద్వద్గోష్ఠీభిరగ్ర్యైర్విమలచరితైర్విశ్వమేవంపునానం విద్యామా
ద్యాంవిమతకథకైర్దూషితాం భూషయన్తమ్ । పీఠ్యాచార్యంవిభురహిగిరే
రాత్మఘణ్టావతారం సఙ్కల్పో మే సఫలఇతి స శ్రీనివాసో జహర్ష ॥ ౧౭౬ ॥
కాలే కాలే ఫణిపతిసరోగాహనం నిర్మిమాణః పశ్యన్ భక్త్యా పరమపురుషం
హస్తిశైలాన్తరఙ్గమ్ । విద్యాస్తాస్తాపి బుధహృదయామోదవర్షీ స కాఞ్చ్యాం
వ్యాకుర్వాణో విజయమభజద్వేదచూడార్యవర్యః ॥ ౧౭౭ ॥ జయతి నిగ
మచూడాజీవికాదేశికానాం జయతి గురురముష్యాజన్మసీమా దయాయాః ।
జయతి భువనరక్షాజాగరూకా తదుక్తిర్జయతి జగతి తస్యాం జాతహర్షస్స
మాజః ॥ ౧౭౮ ॥

ఇతి కౌశికకులతిలకశ్రీవెఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
పరవస్తువెఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య
కవితార్కికసింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య కృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే షష్ఠః స్తబకః ॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థవిత
తిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । తస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామాధ్వీధురీముద్వ
హన్ షష్ఠోయం స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్ ॥

---

* ప్రాఞ్చం కమపి తే హయమ్

౫౩, పు౭౬. ౨, పఙ్క్తౌ౯ర్యమ్. "సిలంకిమనలంభ వేత్" ఇత్యాదినా సూచితాః వైరాగ్యపఞ్చకశ్లోకాః.

సిలం కిమనలం భవే దనలమాదరం బాధితుమ్
పయః ప్రస్రుతిపూరకం కిము న ధారకం సారసమ్ ।
అయత్నమలమల్లకం పథి పటచ్చరం కచ్చరమ్
భజన్తి విబుధా ముధాహ్యహహ కుక్షితః కుక్షితః॥ ౧॥

క్షోణీకోణశతాంశపాలనకలాదుర్వారగర్వానల
క్షుభ్యత్క్షుద్రనరేన్ద్రచాటురచనాధన్యాన్ న మన్యామహే।
దేవం సేవితుమేవ నిశ్చినుమహే యోఽసౌ దయాళుః పురా
ధానాముష్టిముచే కుచేలమునయే దత్తే స్మ విత్తేశతామ్॥ ౨॥

శరీరపతనావధిప్రభునిషేవణాయాసనా
దబిన్ధనధనఞ్జయప్రశమదం ధనం దన్ధనమ్ ।
ధనఞ్జయవివర్ధనం ధనముదూఢగోవర్ధనమ్
సుసాధనమబాధనం సుమనసాం సమారాధనమ్॥ ౩॥

దురీశ్వరద్వారబహిర్వితర్దికా
దురాసికాయై రచితోఽయమఞ్జలిః ।
యదఞ్జనాభం నిరపాయమస్తి మే
ధనఞ్జయస్యన్దనభూషణం ధనమ్॥ ౪॥

జ్వలతు జలధిక్రోడక్రీడత్కృపీటభవప్రభా
ప్రతిభటపటుజ్వాలామాలాకులో జఠరానలః ।
తృణమపి వయం సాయంసమ్ఫుల్లమల్లిమతల్లికా
పరిమళముచా వాచా యాచామహే న మహీశ్వరాన్॥ ౫॥

నాస్తి పిత్రార్జితం కిఞ్చిన్న మయా కిఞ్చిదార్జితమ్ ।
అస్తి మే హస్తిశైలాగ్రే వస్తు పైతామహం ధనమ్॥ ౬॥

శుద్ధిపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య
౧	౧౭	కలయతి	కలయతు
౨	౭	ఆదత్తా	ఆధత్తా
,,	౧౬	కథంహి	కథంవా
౪	౧౮	గాఢ	గాడ
౬	౬	కధా	కధా
,,	౧౦	ధత్తాం	దత్తాం
,,	౨౩	తలస్పర్శ	తలస్పర్శి
౯	౧౩	బద్ధ	బద్ధసద్ధ
౧౦	౧౯	విరహం	విధురం
౧౨	౧౬	మిప	మివ
౧౩	౭	పాతఙ్జలి	పాతఙ్జల
౧౪	౧	ద్ధృత	ధృత
,,	౬	కిపయె	కిషయె
,,	౧౫	వరణా	వరుణా
౧౭	౫	జ్వలతి	జయతి
,,	౨౨	కిశ్చి	కశ్చి
౧౮	౯	అతన్వాణ	ఆతన్వాణ
,,	౧౫	నూర్య	సూర్య
౧౯	౧	క్షణాదా	క్షణదా
,,	౧౨	రద్వైష	రశ్లైష
౨౦	౬	ఘడ్డా	ఘట్టా
౨౨	౬	పజ్గె	పఙ్క్తి
,,	,,	నివాసి	విలాసి
,,	౯	ఇన	ఇవ
,,	౧౫	సావధా	అవధా
,,	౧౬	సుధాయాం	సుధయా
,,	౧౭	వీజత	వీజిత
౨౩	౪	కరని	కరగిరిని
,,	౫	గాహాన్త	గాహన్త
,,	౨౧	కౌనాభి	కౌఽనభి
౨౫	౨౭	మాధత్త	మధత్త

పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య
౩౧	౨౧	కర్కృతా	క్రియా
౩౨	౯	గర్భమివ	గర్భకమివ
౩౫	౧౮	కిలసయ	కిసలయ
౩౮	౨	ద్బధ్వా	ర్బధ్వా
౩౮	౮	తుముది	తుము
౩౯	౨౬	బబన	బబన్ధ
౪౦	౧	పతిపద	ప్రతిపద
,,	౧౩	ఇదవ్యా	ఇవాద్య
,,	౨౩	రుత్తాన	రుత్తాల
౪౨	౨౫	ధికరణ	ధికరణా
౪౩	౧౧	ర్జయాయా	ర్జయా
,,	౨౫	రాత	ర్నాత
౪౪	౧౨	బుధా	బుధా
,,	౨౧	నీరజాక్షి	నీరజాక్ష
౪౯	౧౩	జహీర్ష	జిహీర్ష
౫౧	౨౧	ద్విరక్తైః	ర్విరక్తైః
౫౨	౭	వ్యలఖ	వ్యలిఖ
౫౩	౯	నూన	నూన
౫౪	౧	విభుధ	విబుధ
,,	౨౭	ర్నసీషి	ర్మనీషి
౫౬	౧౭	శ్రుతి	శ్రుత
౬౦	౨౭	మనైన	మినైన
౬౪	౨౦	క్రాభ్యా	క్రాభ్యాం
౬౯	౧౩	జలధె	జలధేః
౭౦	౨౫	మధుమథన,	మథన
,,	౨౬	లవరి	లవారి

౩ ౧౪,౧౫ పరంముదెస్యాత్పరవస్తు నూరిరితిపాఠాన్తరమ్.

౬౯ ౧౩ యస్రోతసాసంయోగస్సర సోక్తిదుగ్ధజలధేర్వ్యాప్యేతిపాఠాన్తరమ్.

౭౨ ౧౧ క్షీణలక్ష్మీరితిపాఠాన్తరమ్.